

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se
zaměřením na portugalská a česká vína**

Syuzanna Shiyanova

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Syuzanna Shiyanova

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se zaměřením na portugalská a česká vína

Název anglicky

Evaluation of international wine trade with a focus on Portuguese and Czech wines

Cíle práce

Cílem práce je zpracovat dle teoretických východisek problematiku mezinárodního obchodu s vínem na světových trzích se zaměřením na portugalská vína v porovnání s trhem vína v České republice. Dílčími cíli bude vyhodnocení současného stavu včetně zhodnocení významných obchodních aspektů, sledování produkce a spotřeby komodity a zhodnocení pozice portugalských vín na českém trhu s vínem.

Metodika

Metodika zpracování bude vycházet ze sběru a zpracování sekundárních dat, která budou získána především ze studia odborné literatury, zákonných norem, článků a dalších zdrojů tištěné i elektronické formy. V praktické části práce budou dále využity primární i sekundární zdroje. Ve výzkumné části bude provedeno dotazníkové šetření, které bude vyhodnocené metodami syntézy, komparace, kompilace a dedukce. Na základě analýzy získaných výsledků z dotazníkového šetření budou navržena možná doporučení pro větší uplatnění portugalských vín na českém trhu.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Mezinárodní obchod, trh s vínem, víno, vinařství, portugalská vína, spotřeba

Doporučené zdroje informací

CALLEC, Christian. Encyklopedie vína. Čestlice: Rebo Productions. 2000. 320 s. ISBN 80-7234-068-9.

KRAUS, V. – FOFFOVÁ, Z. – VURM, B. *Nová encyklopedie českého a moravského vína*. Praha: Praga Mystica, 2005. ISBN 80-86767-00-0.

PAVLOUŠEK, P. *Výroba vína u malovinařů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3487-3.

SIMPSON, James. *Creating wine: the emergence of a world industry, 1840-1914*. Princeton: Princeton University Press, c2011. Princeton economic history of the Western world. ISBN 0691136033.

SVATOŠ, M. a kol.: *Zahraniční obchod, teorie a praxe*, Grada, 2009

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Olga Regnerová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 27. 2. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se zaměřením na portugalská a česká vína" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. listopadu 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Olze Regnerové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a doporučení poskytnutá při psaní této diplomové práce. Poděkování patří také rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se zaměřením na portugalská a česká vína

Abstrakt

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení mezinárodního obchodu se zaměřením na česká a portugalská vína.

Teoretická část obsahuje všeobecné informace o vinařství v České republice, o víně a jeho výrobě. Zabývá se historií a současností v České republice, zmiňuje vinařské oblasti, výrobu a klasifikaci vína. Na závěr části jsou zmíněné instituce, které významně podporují vinohradnictví a vinařství v České republice.

Praktická část se věnuje vinařství v Portugalsku, jeho historii, odrudám, výrobě a klasifikaci vín. Následně analyzuje světový trh s vínem z pohledu mezinárodních institucí a světové produkce a spotřeby vína. Další část se zaměřuje na produkci a spotřebu vína v Portugalsku a České republice. Následně rozebírá pozici portugalských vín v České republice. Následuje výzkumná část, která se zaměřuje na spotřební a nákupní chování občanů, se zaměřením na darování a konzumaci vína a jejich znalost o portugalských vínech.

Klíčová slova: víno, vinařství, výroba vína, český trh, portugalská vína, produkce, spotřeba, dovoz, vývoz, organizace.

Evaluation of international wine trade with a focus on Portuguese and Czech wines

Abstract

The main objective of the thesis is to evaluate international trade with a focus on Czech and Portuguese wines.

The theoretical part contains general information about the wine industry in the Czech Republic, about wine and its production. It deals with the history and present in the Czech Republic, mentions wine regions, production and classification of wine. The section concludes by mentioning the institutions that significantly support viticulture and winemaking in the Czech Republic.

The practical part deals with viticulture in Portugal, its history, varieties, production and classification of wines. It then analyses the world wine market from the perspective of international institutions and world wine production and consumption. The next section focuses on wine production and consumption in Portugal and the Czech Republic. It then analyses the position of Portuguese wines in the Czech Republic. The research part focuses on the consumption and purchasing behaviour of citizens, with a focus on wine gifting and consumption and their knowledge of Portuguese wines.

Keywords: wine, winemaking, wine production, Czech market, Portuguese wines, production, consumption, import, export, organization

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika	12
3	Teoretická východiska	14
3.1	Celková historie – Čechy a Morava.....	14
3.1.1	Počátky vinařství na našem území	14
3.1.1.1	Horenské právo.....	16
3.1.1.2	Rozvoj vinařství za vlády Karla IV.	17
3.1.1.3	Vinařství v 15. a 16. století	17
3.1.1.4	Vinařství ve 20. století.....	18
3.1.1.5	Shrnutí historie vývoje vinařství v ČR	19
3.2	Vinařské oblasti dnes – Čechy a Morava	20
3.3	Vinařská oblast Morava.....	22
3.3.1	Vinařská podoblast Znojemská	24
3.3.2	Vinařská podoblast Mikulovská.....	24
3.3.3	Vinařská podoblast Velkopavlovická.....	24
3.3.4	Vinařská podoblast Slovácká	25
3.4	Vinařská oblast – Čechy	25
3.4.1	Vinařská oblast Mělnická.....	26
3.4.2	Vinařská oblast Litoměřická	26
3.5	Výroba vína	27
3.5.1	Klasifikace vína.....	30
3.5.2	Druhovú klasifikace.....	32
3.5.2.1	Klasifikace podle kvality hroznů	32
3.5.2.2	Stolní víno.....	32
3.5.2.3	Zemské víno	33
3.5.2.4	Víno originální certifikace – VOC	33
3.5.2.5	Jakostní víno	35
3.5.2.6	Jakostní víno známkové.....	35
3.5.2.7	Jakostní víno s přívlastkem.....	35
3.5.3	Klasifikace vín podle obsahu cukru	37
3.5.3.1	Tichá vína	37

3.5.3.2	Šumivá a perlivá vína	38
3.5.4	Klasifikace likérových vín.....	41
3.6	Vinařské instituce v ČR	41
3.6.1	Orgány státní správy.....	42
4	Praktická část	46
4.1	Portugalské vinařství.....	46
4.2	Historie portugalského vinařství	46
4.3	Portugalské vinařské oblasti	47
4.3.1	Vinařská oblast Douro	47
4.3.2	Vinařská oblast Dão	48
4.3.3	Vinařská oblast Madeira – Portugalský ostrov.....	48
4.3.4	Další vinařské oblasti	49
4.4	Výroba portugalského vína	50
4.4.1	Fortifikace vína.....	51
4.5	Odrůdy portugalských vín.....	53
4.5.1	Odrůdy červených hroznů	53
4.5.2	Odrůdy bílých hroznů.....	55
4.6	Klasifikace portugalských vín.....	57
5	Světový trh s vínem	60
5.1	Mezinárodní organizace.....	60
5.2	Produkce a spotřeba vína	63
6	Vývoj produkce a spotřeby v Portugalsku.....	70
6.1	Mezinárodní obchod s portugalským vínem	70
6.2	Situace na trhu s vínem v ČR.....	74
6.2.1	Pozice Portugalského vína v ČR	78
7	Výzkumná část.....	80
7.1	Dotazníkové šetření	81
8	Závěr.....	97
9	Seznam použitých zdrojů.....	99
10	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	110
10.1	Seznam obrázků	110
10.2	Seznam tabulek	110
10.3	Seznam grafů.....	110
	Přílohy.....	112

1 Úvod

Víno je v České republice již od nepaměti, je spojeno s historií, kulturou a tradicí naší země. Víno napomáhá udržovat tradice, láká k nám turisty a má možnost proslavit naši zemi v zahraničí. Víno má jisté kouzlo, které ho doprovází. Výroba vína je tradiční receptura, která dokáže vínu dodat svou jedinečnost. Z obyčejných hroznů vinné révy se stane lahodný nápoj.

Vinohradnictví a vinařství, které je spojeno s pěstováním vinné révy a následné výroby prošlo v průběhu staletí mnohými změnami. Existenci vína máme spjatou již s prvními lidskými civilizacemi v oblastech dnešního Řecka, Egypta, ale i Gruzie. Víno se díky tomu dostávalo do širšího podvědomí. Následně pak obchod s vínem můžeme považovat za prvopočátek celé obchodní profese. Víno v minulosti patřilo především nejvyšší vrstvě společnosti, v současné době je však přístupné pro všechny. Také došlo k vývoji technologií a v některých zemích došlo ke změnám postupu výroby.

Víno se v průběhu let stalo určitou módní záležitostí. Většina lidí již víno jen nekonsumuje, ale snaží se o porozumění postupů výroby, jeho původu, pěstování a vše co s vínem souvisí. V ČR i ve světě je stanovena právní úprava, která zajišťuje předpisy, které zahrnují požadavky na pěstování révy na vinicích, postupy výroby vína, označování a zařďování a jeho následnou distribuci. Vinohradnictví a vinařství se neustále vyvíjí, a proto je potřeba přizpůsobovat a upravovat právní předpisy.

Ačkoliv jsou občané ČR více pivaři, má víno své místo na trhu, v posledních letech došlo k velké propagaci vín z Moravy a Čech, ovšem portugalská vína si oproti tomu hledají své místo na trhu v ČR velmi těžce, i přesto že vína, rodící se na portugalských vinicích, můžeme považovat za něco vzácného, jedinečného a velice specifického. Česká republika má svá vína velmi dobrá, na světových trzích ale nejsou tak zcela ukotvena, kvůli čemuž nedosahují takového světového potenciálu. Oproti tomu má Portugalsko relativně silnou pozici na světovém trhu, ale ne ve všech zemích jsou tato vína známá a dosahují takové oblíbenosti, jako například ve Velké Británii.

Tato práce rozebírá historii vinařství v České republice a Portugalsku. Zaměřuje se na přiblížení problematiky výroby vína, jeho rozdělování a kategorizace. Také se snaží shrnout mezinárodní obchod s vínem, jak ve světě se zaměřením na Portugalsko, tak v České republice. Zjišťuje také spotřební chování občanů a znalost portugalských vín.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení českého trhu s vínem v porovnání s portugalským trhem. Zaměřuje se na porovnání českého trhu a trhu portugalského. Celkově se zaměřuje na produkci, spotřebu, export a import. Tato problematika je rozebrána v kontextu obchodu s vínem v Evropě, především pak v České republice a Portugalsku. Dílčím cílem této práce je posouzení vnímání portugalských vín domácími spotřebiteli, zjištění jejich spotřebního chování a posouzení změn v průběhu pandemie Covid-19.

2.2 Metodika

V rámci práce byla využita metoda analýzy, komparace a dedukce. Diplomová práce se skládá ze dvou základních částí, z teoretické a praktické. Teoretická část byla rozdělena do dílčích částí. Na základě studia odborné literatury a internetových zdrojů byla definována teoretická východiska a přiblíženy základní pojmy. V první části byla popsána historie vinařství v ČR, následuje část o vinařských oblastech a výroba vína a jeho klasifikace. Také jsou zde organizace, které zaštitují oblast vinařství v ČR.

Praktická část rozebírá Portugalsko skrz jeho historii, vinařské oblasti, odrůdy vín a jejich výroba se zaměřením na výrobu fortifikovaných vín. V další části byl rozebrán mezinárodní obchod, mezinárodní organizace a také pohled na spotřebu a produkci ve světovém měřítku. Dále je rozebrána situace v Portugalsku a ČR se zaměřením na produkci a spotřebu vína.

Pro zhodnocení spotřebitelského chování a pozice portugalských vín na českém trhu byl použit sběr dat ve formě kvantitativního výzkumu. Tento průzkum byl zaměřen na několik okruhů dle vybraných témat, především k pochopení preferencí českých spotřebitelů, jejich ovlivnění ohledně pití vína a nákupu vína jako dárku, dále znalost portugalských vín a zkušeností s vinnou turistikou. Primární data byla pořízena prostřednictvím respondentů, kteří vyplnili autorkou vytvořený dotazník. Dotazníkové šetření probíhalo v týdnu od 14.11.2022 - 22.11.2022. Zjištěné údaje byly analyzovány a komparovány, následně byly vyvozeny závěry

a potencionální možnosti do budoucna. K dotazníku byli osloveni spotřebitelé různého věku a výše příjmu z Prahy a Středočeského kraje.

Tato práce vycházela ze sběru dat a zpracování sekundárních dat, která byla získána ze studia odborné literatury, zákonných norem, článků a dalších zdrojů, které jsou dostupné v tištěné i elektronické podobě. Praktická část využívá primární a sekundární zdroje. Výzkumná část obsahuje dotazníkové šetření, které bylo vyhodnoceno metodami syntézy, komparace a dedukce. Na základě analýzy získaných výsledků z dotazníkového šetření budou navržena doporučení pro větší uplatnění portugalských vín na českém trhu.

3 Teoretická východiska

3.1 Celková historie – Čechy a Morava

Historie a kořeny vinařství na našem území sahají až do třetího století našeho letopočtu. Zpracování a pěstování vinné révy prošlo velkým vývojem. Největší rozkvět pro česká a moravská vinařství nastal v 15. a 16. století, následovaly i úpadky – během válek a také napadení vinic révokazem. Přes tyto překážky se vinařství dokázalo více či méně úspěšně vzpamatovat a dospělo do své současné podoby.

3.1.1 Počátky vinařství na našem území

Vinařství na území dnešní České republiky má velmi dlouhou historii. Ve vzdálené historii je dohledání důkazů velmi těžce dosažitelné. Mnoho odborníků se ve svých názorech rozcházejí zejména v metodě, kterou se snaží původ doložit. Jako důkazy můžeme považovat paleobotanické doklady, archeologické nálezy či historické spisy. Větší část odborné literatury se však shoduje na faktu, že vinná réva byla šlechtěna nejdříve na Moravě a odtud se rozšířila do Čech.

Mezi první spekulace můžeme zahrnout podíl keltských kmenů na založení vinařství u nás. Podle nálezů, můžeme předpokládat, že keltský kmen Bójové na našem území konzumovali víno již v 5. století př. n. l. Keltové pravděpodobně vína dováželi, nepěstovali zde vinnou révu, což bylo zapříčiněno nepříznivými klimatickými podmínkami. (Staněk 1998)

Počátky vinařství jsou u nás datovány od 2. století n. l., období římské říše. Římská posádka z Vinobrony „Legio Decima Gemina, Pia Fidelis“ si vybudovala opěrný bod pod Pálavou a zde vysadila první vinice. Tento fakt potvrzuje nález vinařského nože u bývalé obce Mušov v roce 1926. (<https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/encyklopedie/jak-se-vyznat-v-nasich-vinech/historie-vinarstvi-na-morave-a-v-cechach/historicky-vyvoj-vinarstvi-v-datech>)

Významný rozvoj vinařství zaznamenalo až v období Velkomoravské říše. Zde byly nálezy pěti vinařských nožů, a to v oblastech: Břeclav – Pohansko, Staré město – Na Valách, Staré zámky u Líšně, Moravský Ján (Vignatiová, 1973). Křesťanství bylo pro rozvoj vinařství zásadní. Vzhledem k potřebě vína pro bohoslužby a cyrilometodějskou misi. Víno se ovšem

nekonzumbovalo pouze u obřadů, dochovali se staroslověnské texty modliteb pronášené při sázení vinohradu, sklizni vína či práci ve vinných sklepech. (Mařík, 2006)

Počátky vinařství v Čechách zmiňuje i pověst o Ludmile (cca 860-921) z Kroniky Václava Hájka z Libočan. Vzhledem k události, která je v pověsti zmiňována kněžna Ludmila, přikázala, aby se sazenice z Moravy převezly a zasadily v okolí hradu Pšova (území města Mělník). Tato legenda není jediná, kde se zmiňují vinice, jedná se například o Staroslověnské legendy o svatém Václavovi, ale lze zde zahrnout i latinsky psané legendy. Ačkoliv legendy nejsou spolehlivým zdrojem, vychází se z předpokladu, že je zde obsaženo historické jádro. Proto se do Čech víno dostalo z Moravy v době velkomoravské. (Zemek, 1973)

První písemné doklady o existenci vinařství na našem území se dochovaly z 11. a 12. století.

Tabulka 1 Události zmiňující vinařství v průběhu let

Rok	Listina	Doklad o existenci vinařství
1057	Darování vinic knížetem Spytihněvem II.	Zmiňuje darované vinice v okolí města
1101	Zakládající listina kláštera Benediktýnů v Třebíči	Zmínka o darování vinic na Moravě
1195	Louce u Znojma	vliv kláštera na ucelení viničních tratí v okolí Znojma
1202	Cisterciáci z kláštera na Velehradě u Uherského Hradiště	zakládání vinic ve Skoršicích u Hustopečí
1249	příchod Lichtenštejnů	Kolonizace Mikulova, vysázení vinic v okolí Pálavy
1251	Prodej obce Žernoseky cisterciáckému klášteru v Altzulu u Mišně	Založení rozsáhlých vinic a vysekání skalních sklepů
1281	Nejstarší text viničního řádu	Dochované texty pro církevní majetky v okolí Kroměříže

Zdroj: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/encyklopedie/jak-se-vyznat-v-nasich-vinech/historie-vinarstvi-na-morave-a-v-cechach/historicky-vyvoj-vinarstvi-v-datech>

K velkému rozmachu vinohradnictví přispěl cisterciácký řád¹. Zapříčil to systematický přístup k pěstování vína a zavedení nové moderní technologie pěstování vinné révy

¹ Cisterciáci byli dle svých řádových stanov povinni opatřovat si veškeré prostředky k živobytí vlastní prací, což je považováno za jeden z faktorů, proč právě oni přispěli takovou měrou k početnému zakládání nových vinic.

a sklepního hospodářství (Mařík, 2006). Cisterciáci využili svých zkušeností a znalostí různých vymožeností z vinic v Porýní a Burgundsku. Založili mnoho vinic v Čechách, například v Zbraslavi, Nezabudicích, či v Horní Bříze. Specifické pro ně bylo také zakládání vinic v méně příznivých půdních i klimatických podmínkách, jedná se například o vinice, které vznikly na kopcích (například Nepomuk). V roce 1202 postupně začali rozšiřovat vinice i na Moravu. K rozvoji vinic v oblasti u Znojma přispěli také premonstráti. (Zemek, 1973).

3.1.1.1 Horenské právo

V minulosti byly hory označovány za vinohrady, jedná se tedy o synonymum pro viniční právo. Horenské právo můžeme považovat za soustavu právních a obyčejových norem, které se používaly od středověku ve vinohradnictví a vinařství. Horenské právo se vyznačovalo souhrnem všech předpisů o vinicích, také viniční řády – platné pro obce či okresky. Byl zde ustanoven i horenský soud, ale také i nárok pána na část výtěžku.

Horenské právo či horenské řády můžeme rozdělit do tří oblastí (Štarha, 2004):

- Vzdělání vinic, včetně organizačních norem
- Škody ve vinohradech
- Práce ve vinicích, včetně stanovených mezd.

Horenská práva upravovala pravidla najímání dělníků i jejich mzdy. V některých řádech bylo uvedeno, že dělníci mohou pracovat pouze pro jednu vesnici a dělníci nesměli být odvedeni do sousedních vinic. Dělníci se mohli najímat na zákupní půjčky, kdy vlastníci měli zajištěné dělníky na každý den. Pokud ovšem vlastník neměl dost peněz na zákupní půjčky, mohl si dělníky najímat denně. V řádech byla upravena i pracovní doba – od východu do západu slunce a v sobotu se nepracovalo.

Nejvyšší představitel byl perkmistr. Nikdo nesměl zahájit vinobraní na základě vlastního rozhodnutí. Datum stanovovaly viniční orgány. Horenské právo mělo ustanovené také trestní předpisy, kde tresty byly velmi přísné. Byl zde předepsán trest smrti zlodějům, kteří byli chyceni při krádeži hroznů. (Mařík, 2006)

3.1.1.2 Rozvoj vinařství za vlády Karla IV.

Ve 13. století došlo k významnému rozšíření vinic po celé Moravě, za vlády Karla IV. ve 14. století došlo k rozvoji vinařství v Čechách. Spojení Karla IV. je převážně spojováno s jeho nařízením vysazovat vinice. Opatření a nařízení, která Karel IV. zavedl, vedla k rozvoji vinařství a jeho vládu můžeme považovat za významný mezník českého vinařství.

Karel IV. byl ovlivněn 10 lety strávenými na francouzském dvoře, které byly inspirací po jeho návratu do Čech. Čechy byly ve velmi špatném stavu, po inspekci po celé zemi se setkal s biskupem ze Schauenburgu, který rekultivoval moravské vinohrady a osvobodil vinohrady od daní a poplatků. To Karla IV. inspirovalo a viděl zde příležitost zvýšení produkce českých vinic. Motivace nebyla pouze ke zušlechťování jeho země, ale také znamenala prosperitu a následné vyšší odvody daní do královské pokladny. (Mařík, 2006)

V roce 1358 vydal Karel IV. první privilegium, kde nařídil vysazovat vinice v okolí tří mil od Prahy. Zároveň vydal viničné právo. Výsledkem tohoto nařízení byla významná ekonomická reforma (Mařík, 2006). Velké množství pozemků vlastnila církev, která neměla dostatek času veškeré území obdělávat. Nové nařízení o povinnosti začít všude pěstovat víno vedlo k přenechání území od církve k bohatým měšťanům. To zapříčinilo zvýšení ekonomického potenciálu země. Došlo také k osvobození nově vysázených vinic od poplatků na 12 let.

Tato vláda byla pro vinařství velkým přínosem. Vzrostla kvalita vysazovaných réвовých keřů, jejich bobulí a z nich vyráběných vín, také vzrostla celková produkce. Reforma zaznamenala také efektivnější využívání zdrojů a tím se podpořilo české království.

3.1.1.3 Vinařství v 15. a 16. století

Toto výše zmíněné období můžeme označovat jako „zlatý věk moravského a českého vinařství“. Rozsáhlé vinice byly ve vlastnictví feudálu a církve, ale víno se i přesto také pěstovalo v mnoha městech a poddanských vesnicích. Vinice vznikaly i tam, kde v současné době není s vinařstvím nic společného. Význam vinařství z hospodářského pohledu potvrzují i ceny vína a vinic, které byly na vzestupu. (Doležal, 2001)

V 15. století došlo na události, které měly negativní dopad na rozvoj vinařství. Úpadek moravského vinařství ovlivnily války a nepokoje, jako války husitské a česko–uherské.

Na konci 15. století, vydal Vladislav II. nařízení o povinnosti zapsat vinice do gruntovních perkmistrových knih. Také bylo vydáno první evropské nařízení o kontrole jakosti vína. Špatná, falšovaná vína byla vylita a sudy zničeny. (Kraus, 1999)

Jako první odbornou knihu o vinařství můžeme považovat knihu s názvem: „Vinice, v jakém položení má být a jakým způsobem člověk má ji dělati, aby toho hojný užitek mohl míti“ jejíž autorem je Jan Had. Kniha poukazuje na vzdělanost vinařů a poukazuje, jak vinařství bylo významným odvětvím. (Doležal, 1999)

V průběhu 16. století vzrostla popularita moravských vín nejen u nás, ale i ve světě. Rakousko pro nás bylo významným obchodním partnerem a začalo se obávat o odbyt svých vlastních vín. V roce 1590 císař Rudolf II. vydal podrobnou instrukci o vinařství. Hlavní část pojednává o omezení dovozu zahraničních vín. Kde císař požadoval zachování původu českých vín a zakazoval pančování se zahraničními víny. (Kraus, 1999)

Významný vliv na rozvoj vinařství v 16. století mělo křesťanské náboženské hnutí novokřtěnci. Jejich obce vlastnily mnoho vinohradů velkých rozloh. Ze své domoviny v alpských zemích přinesli do našich zemí významné poznatky. Šestnácté století můžeme považovat za vrchol rozvoje panských vinohradů, kde se do popředí dostává vrchnost místo měšťanů. Vzniká sklepní hospodářství, které se soustřeďuje do zámků nebo nejbližšího sousedství.

K rozmachu moravského vinařství dochází na přelomu 16. a 17. století, což prokazuje vysoká spotřeba vína ve městech i na vesnicích.

3.1.1.4 Vinařství ve 20. století

V historii vzhledem k nedostatku zákonných předpisů a potřebných kontrol se vína často falšovala a byly vyráběny buď polovina nebo vína umělá. V období 19. století se vína vyznačovala nízkou kvalitou. Zlepšení nastalo v roce 1880, kdy bylo vydáno nařízení o rozlišování vín *přirozených, vín podobných a polovin²*, která se

² Vína přirozená byla vyrobena alkoholickým kvašením hroznové šťávy. Vína podobná neboli strojená se vyráběla bez hroznových šťáv ze směsí různých látek víno napodobující, např. vody, lihu, cukru, vinného kamene atd. Často polovina v sobě obsahovala vinný mošt, který se uměle rozmnožovat, nebo se vyráběla z vín přirozených, ke kterým se přidávala voda nebo jiné látky, které vyvolávaly chuť vína. (KRAUS et al., 2008)

zaměřovala na problematiku kvality nápoje. První vinařský zákon na našem území byl vydán v roce 1907, který byl platný pro země rakouské a „Koruny české“, zabýval se definicí révového vína (rozlišoval vinný rmut – rozdrčené čerstvé hrozny, nebo alkoholický kvašený vinný mošt). Také stanovil dovolené i nedovolené manipulace při výrobě vína. Dle zákona byl stanoven také institut odborných sklepních inspektorů, kteří byli považováni za dozorčí orgán. (Kraus, 2008)

Vzhledem k přechodu od kvantity ke kvalitě vína, zlepšení prestiže a velké podpoře zájmu o vinařství v České republice došlo k zvýšení zájmu o vinařské školství. Zemský vinařský spolek, který založili přední odborníci se zasloužil o vymýcení révokazu a za záchranu moravského vinařství. Tento spolek založil v roce 1904 první Státní a zemskou révovou školku v Mutěnicích, která byla určena ke šlechtění americké révy. Další školky vznikly díky velké poptávce v Čejkovicích a Velkých Pavlovicích, postupně pak byly zakládány školky i v dalších vinařských oblastech – Kyjově, Strážnici a v Kloboukách. V roce 1912 byl v rámci vinařského obrození založen Státní a zemský vzorový sklep, který školil moravské vinaře ve výrobě a kvalitě vín. (Štěpánek, 2005)

V období první světové války v letech 1914–1918 urychlil úpadek našeho vinohradnictví a vinařství na našem území bylo téměř zlikvidováno. V roce 1930 poklesla rozloha moravských vinic na 3790 ha, což byla nejmenší rozloha za celou historii. V průběhu let došlo ke zdvojnásobení této plochy, což vydřelo až do roku 1960, kdy se vinice začaly opět rozšiřovat. Za obnovu vinařského odvětví se ujala socialistická vláda. Jejich hospodářství mělo za cíl přechod k uskupené družstevní velkovýrobě, zavádění nových metod práce a také plánovitou a organizovanou obnovu celého viničního hospodářství a organizovanou výsadbu vinic.

3.1.1.5 Shrnutí historie vývoje vinařství v ČR

Celkový historický vývoj produkce vína zaznamenává, jak růst, tak úpadek. Stejně, jako jiné zemědělské komodity, je ovlivněn stavem ekonomické situace. Vliv na odbyt a ceny vína mají aktuální podmínky a poměry životního stylu a popularity výrobku ve společnosti. Další vývoj byl také ovlivněn zahraničním dovozem a intervencemi států, jak do rozšiřování, tak i snižování produkce.

Strukturální změny v 2. polovině 20. století způsobily proměnu vinohradnictví v ČR na velkovýrobní firmy, ty zajistily rentabilitu tohoto období. Vzhledem k umístění vinic na přístupných místech, přinesly mechanizaci viničních prací a také zjednodušení činností, které vedlo k rozvoji pěstování a výroby jednotných odrůdových vín. Díky tomu, poklesly náklady a spolu s cenami odrůdových vín byly zpřístupněny konzumentům.

V roce 1995, nastal zlom, vznikl vinařský zákon a díky postupné privatizaci se obor vinohradnictví začal výrazně rozvíjet. Postupně začal stoupat zájem o produkované vína i u nás, což pravděpodobně zapříčinily moderní technologie a ošetřování vinic. Podvědomí a zájem o vína, způsobila také přístupná literatura a zajímavé informace o původu a vlastnostech vína. Po rozvoji vinařské turistiky se zájem o víno podpořil jak v ČR, tak ve světě.

3.2 Vinařské oblasti dnes – Čechy a Morava

Vinařství v České republice prošlo v minulých letech fázemi velkého rozvoje i úpadku. Od období socialismu dosáhlo víno mnohonásobné kvality, tuzemští vinaři se dokázali přizpůsobit zahraničním vzorům a vinařským trendům. Vinařský průmysl přizpůsobovali moderním technologiím a prošli i neustálými školeními v trendech výroby a zpracování. Dnes je možné vinařství považovat za poměrně stabilní a rozvíjející se odvětví cestovního ruchu či oboru zemědělství.

Vinařství v Čechách a na Moravě asi pravděpodobně nebude v produkci vína srovnatelné se světovými vinařskými metropolemi, jako je například Španělsko, Francie a Itálie. Ovšem pro Českou republiku je víno podstatný hospodářský faktor. Menší plochy českých a moravských vinic a malý objem produkce neumožňují proražení na vrchol exportérů i přes veškerou kvalitu a schopnost konkurence, ačkoliv patří do kategorie nejlepších vín.

Vína z Moravy a Čech jsou charakteristické svým spektrem vůní, bohatými extraktivními látkami a harmonickým spojením plné chuti spolu se svěžími kyselinami bílých vín. V posledních letech se také dostávají na výsluní vína červená, která jsou díky moderním technologiím zpracována do plné a výrazné chuti spolu se svou hebkostí a sametem. Mezi

současné trendy lze zahrnout i růžová vína, která mají svou specifickou barvu, ale také mají mladistvý charakter.

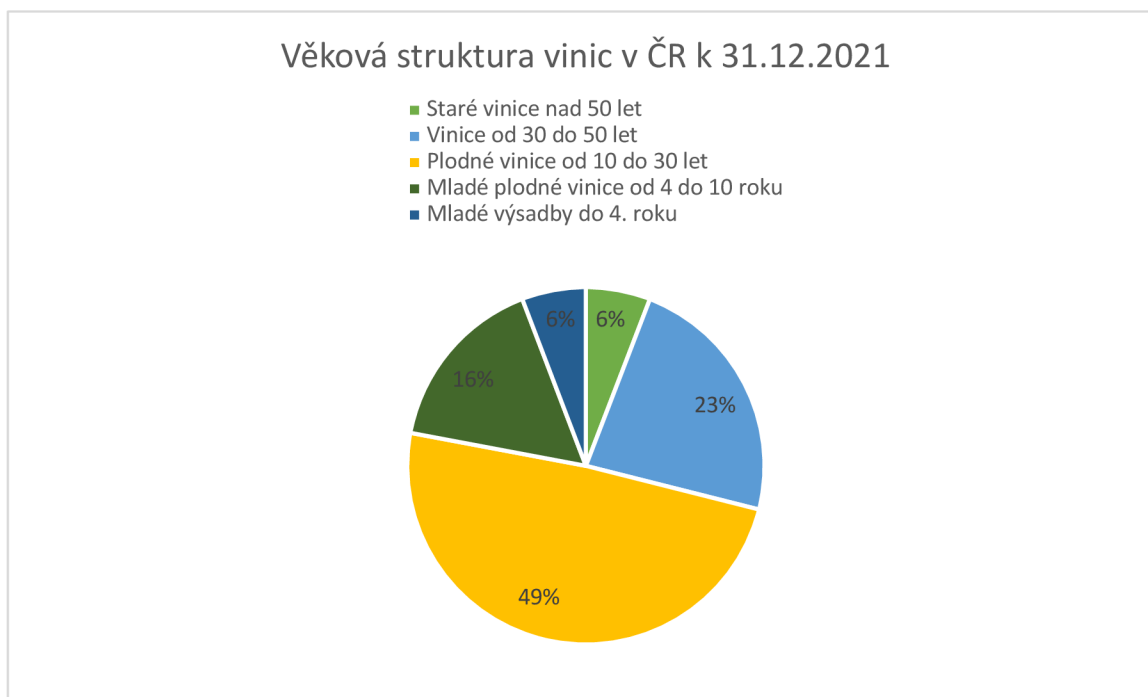
Tabulka 2 Plocha vinic v ČR k 31.12.2021 dle podoblastí (ha)

Podoblast	Moštové bílé	Moštové modré	Podnožové	Stolní	Pokusy	Celkový součet
Litoměřická	227,98	105,77		0,02		333,77
Mělnická	225,01	116,38	0,28	1,15		342,82
Čechy – ostatní	13,32	5,01		0,50	0,27	19,10
Mikulovská	3907,31	1035,79	12,52	4,27	1,41	4961,29
Slovácká	3025,56	1259,09	0,06	3,75	0,20	4288,66
Velkopavlovická	3066,92	1689,57	3,37	4,29	1,56	4765,70
Znojemská	2393,92	745,93	0,91	2,61	2,22	3145,59
Morava – ostatní	6,43	2,35		0,07		8,85
Celkový součet	12866,45	4959,88	17,14	16,66	5,66	17865,79

Zdroj: ÚKZÚZ, čísla byla zaokrouhlena na dvě desetinná místa

V následujícím grafu lze zaznamenat, že věková struktura vinic se mění a stále vyvíjí. V současné době jsou vinice starší 50 let zastoupeny už jen v malém počtu. Průměrné stáří odrůd, které jsou vysazované je 22 let.

Obrázek 1 Věková struktura vinic v ČR k 31.12.2021

Zdroj: ÚKZÚK

V roce 2021 byla stanovena kvóta pro výsadbu nových vinic ve výši 180,7 ha. O povolení žádalo 173 pěstitelů na výměru 139,7 ha. Což vedlo k tomu, že kvóta nebyla naplněna ani po prodloužení termínu. Díky tomu bylo vysázeno o 28 ha méně než v roce 2020. Nejčastěji vysazovanými odrůdami jsou Pálava, Ryzlink vlašský, Merlot, Hibernál. Pro rok 2022 je určena kvóta pro novou výsadbu 178,4 ha. (https://eagri.cz/public/web/ukzuz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2022_pestovani-revy-vinne-v-CR-2021.html)

3.3 Vinařská oblast Morava

Vinařská oblast Moravy je výjimečná svými jedinečnými přírodními podmínkami, které dodávají vínům nezaměnitelnost a svéráznost. Nachází se zejména v Jihomoravském a částečně Zlínském kraji a v okolí Brna. Moravská vinařská oblast zahrnuje přibližně 96 % vinic v České republice. V moravských vinařských podoblastech vynikají bílá vína, které obsahují velké spektrum vůní a kořenitosti, která bývá doplněna trochou kyselosti, a tím

dovytváří souhru chutí a vůní. Červená vína naopak, ta z moravské oblasti mají tvrdší chuťový projev a pro mnoho konzumentů mohou být těžce uchopitelná.

Krajina, která dodává jedinečné přírodní podmínky a také architektura, jsou jedním z lákadel pro vinařskou turistiku na Moravě. V této oblasti se nachází přechodné až vnitrozemské klima, kde dochází k občasným vpádům vlhkého atlantického vzduchu nebo také ledového z vnitrozemí. Na rozdíl od západní Evropy, je zde poměrně kratší vegetační období, které vyniká ve většině let vyšší teplotou v letních měsících, což působí příznivě na zkrácení vegetační fenofáze révy, a tak je zde možné pěstovat i odrůdy s pozdním vyzráváním hroznů, které se dávají do vysoce jakostních vín. Vzhledem k pomalejšímu samotnému zrání hroznů, mají vína z Moravy mít větší a širší koncentraci rozmanitých aromatických látek. Vinařská oblast Moravy vyprodukuje pouze 20 % ročníků s horší jakostí.

V Moravské oblasti nalezneme mnoho malých rodinných vinařství, která jsou příkladem tradic, respektují místní oblast viničních tratí a také jsou velmi nadšeni pro to, co dělají. (<https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>)

Obrázek 2 Vinařské oblasti Moravy

Zdroj: <https://www.evinice.cz/vinarske-obce/>

3.3.1 Vinařská podoblast Znojemská

Jedná se o jednu ze čtyř podoblastí vinařské oblasti Morava, zahrnuje celkem 91 vinařských obcí. V historickém období byl rozvoj v této oblasti přerušen 30letou válkou. Po napadnutí révokazem v 19. století zde byly vysázeny nové vinice a začal zde rozvoj vinařství. Hlavní odrůdou zde jsou bílá vína, která jsou svěží a aromatická. Jsou zde ideální přírodní a klimatické podmínky. V rámci klima se zde vyskytují studené větry z Českomoravské vrchoviny spolu s termoregulačním vlivem řek Dyje, Jihlavy a Jevišovky. Tyto podmínky dodávají vínům nezaměnitelnou kořenitou chuť a plnost. Jak již bylo zmíněno, hrozny zde dozrávají pomaleji, ale uchovávají si aromatické látky a také dosahují vysoké jakosti. V této oblasti se nacházejí odrůdy – Ryzlink rýnský, Sauvignon, Veltlínské zelené, Frankovka. (<https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>, <https://www.vinecko.eu/clanek/znojemska-vinarska-podoblast/>)

3.3.2 Vinařská podoblast Mikulovská

Tato oblast se vyznačuje svou tisíciletou historií, také má své jedinečné přírodní podmínky s výjimečnými tratěmi spolu s citlivým přístupem ke zpracování hroznů. Tato oblast je situována do oblasti Pálavy, a je zde více než 30 vinařských obcí. Jsou zde vápencové skály, kde se nachází mohutné návěje spraší a vápenitých jíílů, v jižní podoblasti jsou písky. Vinná réva v této oblasti čerpá živiny pro tvorbu aromatických látek z hlubokých sprašových půd. Vína zde mají výraznou kořenitost a originální minerální projev. Tyto podmínky prospívají odrůdám jako je Ryzlink rýnský, Ryzlink vlašský, Sauvignon či Veltlínské zelené. (<https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>, <https://www.vinecko.eu/clanek/mikulovska-vinarska-podoblast/>)

3.3.3 Vinařská podoblast Velkopavlovická

Tato oblast se vyznačuje červenými víny v České republice. Nachází se zde více než 75 vinařských obcí. Typické jsou zde modré odrůdy, které mají lehkou mineralitu, jemné třísloviny a také jedinečnou plnost. Jsou zde písčité půdy, díky kterým se zde nacházejí i bílá

vína. Jsou zde oblasti na vápenitých jílech, slínech, pískovcích a slepencích. Typické modré odrůdy jsou vysázené na půdách s vysokým obsahem hořčíku. Mezi odrůdy, které se v této oblasti nacházejí, jsou Svatovavřínecké, Modrý Portugal a Frankovka. Ty doplňuje Veltlínské zelené, Ryzlink vlašský a Tramín červený. (<https://www.vinecko.eu/clanek/velkopavlovicka-vinarska-podoblast/>, <https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>)

3.3.4 Vinařská podoblast Slovácká

Tato oblast se nachází na hranicích s Rakouskem a Slovenskem. V této oblasti se nacházejí lidové kroje, písně, tance a řemesla. Nachází se zde více než 115 vinařských obcí. Zvláště je velká rozmanitost vín s výrazným odrůdovým projevem, plností a svěžestí, kde se nacházejí i zaoblené kyselinky. Jsou zde různorodé přírodní podmínky, stejně tak jako různé druhy půd a mikroklima. Oblast se rozkládá v údolí řeky Moravy, v kopcovité krajině Bílých Karpat nebo v oblasti Ždánického lesa a Chřibů, také zde spadá oblast Uherského Hradiště (nejseverněji položené moravské vinice). V této oblasti je odrůdová skladba vinic velmi pestrá, nachází se zde Ryzlink rýnský, Rulandské šedé, Müller Thurgau, ale také Zweigeltrebe či Frankovka. (<https://www.vinecko.eu/clanek/slovacka-vinarska-podoblast/>, <https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>)

3.4 Vinařská oblast – Čechy

Jedná se o oblast, která je položena nejseverněji k výspám evropského vinohradnictví. Nachází se zde 75 vinařských obcí. Tato oblast se dělí do dvou podoblastí – Mělnické a Litoměřické. Jsou zde 4 % registrovaných vinic v rámci celé České republiky. Vína z této oblasti mají nezaměnitelný projev a svéráznost, a to díky nesouvislým plochám na kterých se vinice nacházejí. Vzhledem k proměnlivosti počasí v jednotlivých ročnících vede české vinaře k dlouhodobému uchovávání a zrání vín na sudech. Díky tomu jsou pak vína voňavější, ale také kyselejší. (<https://www.vinecko.eu/clanek/vinarska-oblast-cechy/>, <https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>)

Obrázek 3 Vinařská oblast Čechy

Zdroj: (Stávek, 2006)

3.4.1 Vinařská oblast Mělnická

Tato oblast nezahrnuje pouze oblast Mělníka a jeho okolí, ale také sem spadají drobné vinice v Praze, Berouna, Slaného, Kralup nad Vltavou, Kutné Hory a Benátek nad Jizerou. Spadá zde pod 42 vinařských obcí. Viničné trati v této oblasti leží na půdách s vápenitým podložím nebo štěrkopískových náplavech. Pro tuto oblast jsou charakteristické modré odrůdy. V historii tato červená vína byla velmi ceněna. Po kalamitě révokazu se zde na obnovených vinicích začaly pěstovat i bílé odrůdy. Modré odrůdy jsou zde Svatovavřínecké a Modrý Portugal, k bílým odrůdám patří Ryzlink rýnský, Müller Thurgau, Sylvánské zelené, Rulandské šedé. (<https://www.vinecko.eu/clanek/melnicka-vinarska-podoblast/>?, <https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>)

3.4.2 Vinařská oblast Litoměřická

Jedná se o nejseverněji položenou vinařskou oblast. Už v historii vždy soupeřila s oblastí Mělnickou. Oblast je vhodná pro pěstování bílých odrůd, které zde mají svou svěžest a kyselost. Díky pěstování odrůd na tmavých půdách zvětralého čediče či pískovci i opukách, mají vína i osobitý minerální podtext. Nachází se zde méně než 30 vinařských obcí. Pro tuto oblast jsou typické odrůdy Rulandské bílé, Rulandské šedé Müller Thurgau a Ryzlink rýnský, Svatovavřínecké a Modrý Portugal. (<https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/o-vine/pruvodce-vinem/deleni-vina/deleni-podle-regionu/vinarska-oblast-cechy/litomericka-podoblast>)

3.5 Výroba vína

Výrobu vína, můžeme považovat za oblast, kde dochází k propojení jak zemědělské produkce, tak průmyslového zpracování. Vinařství má oproti mnoha oborům v potravinářském průmyslu jistou specifikaci. V ostatních odborech je typické, že se subjekty zaměřují pouze na zpracování rostlinných produktů, které odkupují od zemědělců. Výroba vína je velmi komplexní a celý proces je většinou spojen s osobou, která se zabývá pěstováním vinné révy, následným zpracováním a až do finální podoby alkoholického nápoje. Kvalita vína je ovlivněna mnoha faktory, ať už tím jak precizně je odvedená práce při zpracování, ale také je zde významný vliv kvality surovin, a i přírodních podmínek, kde vinná réva byla vypěstována. Existuje také lidové přísloví, které tyto skutečnosti podporuje, přísloví říká, že „víno se nedělá ve sklepě, ale ve vinici“. Je nutné podotknout, že v tomto odvětví dochází k záměně dvou pojmů, a to vinohradnictví a vinařství. Laická veřejnost tyto pojmy považuje za synonyma. Rozdíl mezi těmito pojmy, lze vyjádřit ze Zákona o vinohradnictví a vinařství:

Vinohradnictvím se rozumí *„pěstitelem provozována*

- 1. výsadba a pěstování révy na vinici za účelem produkce vinných hroznů, případně révových roubů,*
- 2. sklizeň vinných hroznů nebo révových roubů,*
- 3. výsadba a pěstování révy podnožové, za účelem produkce podnožových řízků,*
- 4. produkce révových sazenic‘ (Zákon č. 321/2004 Sb., § 3, odst. 2, písm. g).*

Naopak vinařstvím se rozumí *„zpracování vinných hroznů, rmutu, hroznového moštu nebo vína, povolenými technologickými postupy, plnění produktu do obalu, označování produktu a jeho uvádění do oběhu‘ (Zákon č. 321/2004 Sb., § 3, odst. 1, písm. i)*

V tomto odvětví je tedy často vinohradník (pěstitel) a vinař (výrobce vína) jedna a tatáž osoba. Pokud se máme zaměřit na hodnocení vinařství, je důležité začít od pěstování vinné révy.

Základem je sběr hroznů, ten je ovlivněn mnoha faktory, jako je typ půdy, odrůda révy a klimatické podmínky. Důležité je také vyzrálост a zdravotnost hroznů. Sběr hroznů zpravidla probíhá od konce srpna do konce listopadu v závislosti na odrůdě. Výjimku tvoří

hrozny určené k výrobě ledového vína, které musí projít mrazem a jsou tudíž sbírány až v zimních měsících.

Ihned po sklizni dochází k procesu tzv. odzrnění. Jedná se o oddělení třepin (stopek) od bobulí. Oddělení musí být šetřené, aby se nenarušily pecičky ve víně, protože po narušení peciček se do vína mohou dostat hořké látky (třísloviny). Tímto procesem se také bobule mechanicky naruší, aby mohly být lépe nakvašené a lépe se lisovaly. Takto nakvašená směs narušených bobulí se nazývá ‚rmut‘.

Po tomto procesu dochází k maceraci. Jedná se o hlavní bod, který se zaslouhuje za zbarvení vína. Proto se pro jednotlivé druhy liší délka macerace. Macerace neboli nakvašení bobulí, kdy se do moštu uvolňují látky (třísloviny, barviva). Macerace u bílých vín trvá v průměru několik hodin až dní, u červených vín je macerace dlouhá několik týdnů. Jen u růžových vín trvá macerace pár hodin. Nejen délka macerace ovlivňuje barvu vína, také je ovlivněna aromatickým projevem a schopností archivace. Jedním ze způsobů moderních technologií je tzv. kryomacerace, kdy se celý proces provádí při velmi nízkých teplotách (okolo 4 °C). Díky tomuto způsobu, může macerace probíhat déle, aniž by nastal proces kvašení.

Jako další postup přichází lisování. Lisování souvisí již s výše zmíněnou macerací. V případě bílých vín dochází k lisování buď ihned po odzrnění nebo po pár hodinách, kde dochází k uvolnění aromatických látek. Na rozdíl od bílých vín, u červených je důležitý rmut, a proto je důležité s lisováním počkat několik dní až týdnů. Lisováním se oddělí mošt a vylisované slupky – matoliny. Výlisnost je okolo 70 %.

Po vylisování, dochází k odkalení moštu. To znamená, že se odstraňují zbytky třapiny, kalící látky a úlomky dužiny. U některých vín, může dojít k úpravě moštu zvýšením cukernatosti. Pro vína s přívlastkem toto neplatí, tam je tato úprava přísně zakázaná. V případě nadměrné kyselosti moštu, je možné pomocí uhličitanu vápenatého množství kyselin snížit. (Kraus, 2008)

Následně dochází k fermentaci neboli kvašení. Jedná se o proces, kdy kvasinky proměňují jednoduché cukry (fruktózu a glukózu) na alkohol a oxid uhličitý, který uniká do vzduchu. Chemický vzorec pro tento postup je:

V této fázi nastává vytvoření alkoholu a z moštu vinné révy se postupně stává víno. Je důležité věnovat této fázi velkou pozornost. Musí se zde hlídat teplota, která má zásadní vliv na aktivitu kvasinek. V případě větší teploty, dochází k rychlejšímu zpracování cukru. U některých vín, může tento postup být nežádoucí. Při rozdílných teplotách se objevují různé aromatické látky. Pro fermentaci je možné použít buď přírodní kvasinky, které se nacházejí na hroznech, nebo umělé kvasinky, které mohou změnit charakter vína.

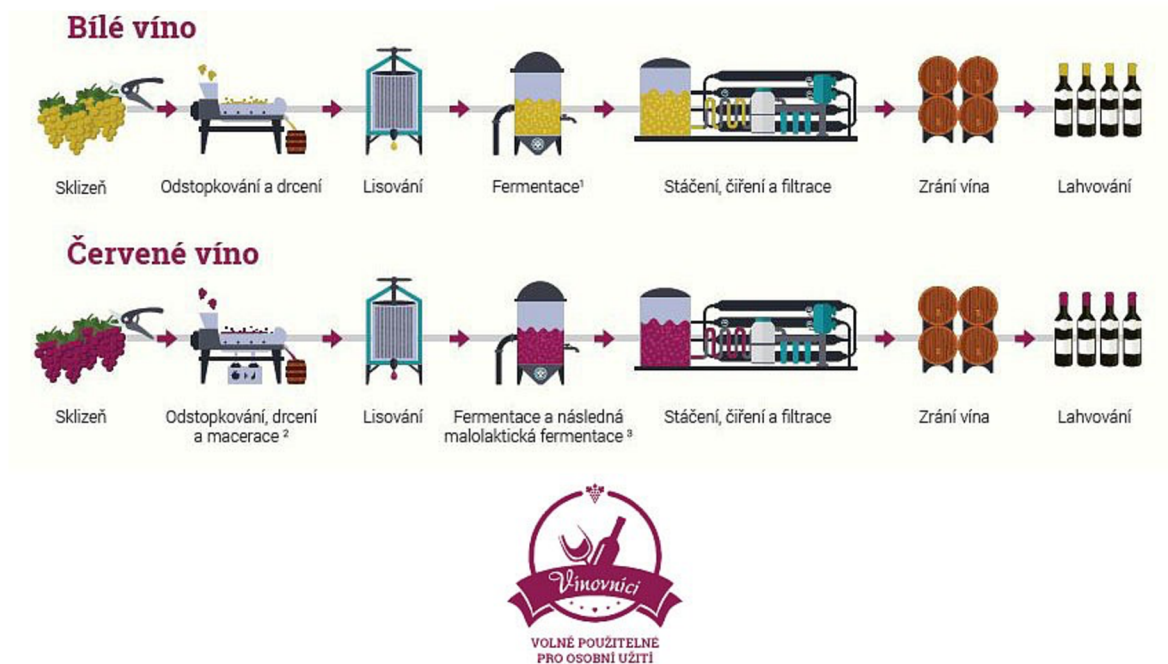
U bílých vín, dochází ke kvašení moštu po vylisování, naopak u červených vín kvasí rmut (ten se lisuje až po fermentaci). U bílých vín se oblíbila metoda chlazení kvasícího moštu tak, aby teplota kvasícího moštu nepřekročila hranici 18–20 °C. Díky této teplotě se uchovává ve víně více přírodních aromatických látek, než kdyby se mošt kvasil při vyšších teplotách. U červených vín se naopak využívá malolaktická fermentace, kde se přeměňuje kyselina jablečná na jemnější kyselinu mléčnou. V této fázi vzniká kvasící mošt zvaný „burčák“, který se těší v oblíbě v České republice. Fermentace může probíhat, buď v přírodních nádobách ze dřeva, nebo v nerezových tancích, které se dnes používají více.

Finální fáze je soubor zákroků, které slouží k zušlechtnění a zkvalitnění vína. Tato fáze se nazývá školení. Na ochranění vína se používá síření. Kdy dojde k ošetření vína oxidem siřičitým, který má antioxidační a antiseptické účinky. Přítomnost oxidu siřičitého je omezena zákonem pro jednotlivé kategorie, v případě použití nadměrného množství, může mít negativní účinky na organismus. Další fází v rámci školení je číření vína, což je proces, kde dochází ke stlačení nečistot v tekutině a jejich sedimentaci na dno nádoby. Tyto látky si nesedají samovolně, a proto je nutné použít čířidla, které mají opačný elektrický náboj a díky tomu se na ně nečistoty „nalepí“. Nejčastěji se jako čířidla používá bentonit a tanin se záporným nábojem, vaječný bílek s kladným nábojem, nebo také želatina. Následně projde víno filtrací, přes filtry, kde se zachytí mikroorganismy a kalící částice. Následuje proces zrání vína, pak záleží na samotném charakteru vína a dle toho se nechá víno zrát buď delší dobu, nebo kratší. Pro zrání se užívají sudy, tanky, popřípadě sudy barrique (dubový sud o objemu 225 l). Pro červená vína je proces zrání delší dobu (přibližně 2 roky). Zrání vína dotváří charakter vína, je důležité, aby tyto kroky měl vinař promyšlené ještě před sběrem.

Celý proces je zvršen lahvováním. K lahvování dochází až v určité fázi zralosti. Celkově se stáčení do lahví mění dle druhu vína. Mnoho vín může zrát v lahvích, tím se navyšuje jeho hodnota. I v této fázi jsou zákonem daná pravidla. Například jakostní víno s přívlastkem smí být plněno do skleněných lahví o obsahu do 0,75 nebo 1,5 litru. A lahve

musí být uzavřeny jen uznanými uzávěry. (Zákon č. 321/2004 Sb., § 27, odst. 7, <https://www.vinovnici.cz/clanek/30-vyroba-vina-krok-za-krokem>, 12.09.2022).

Obrázek 4 Proces výroby vína

Zdroj: <https://www.vinovnici.cz/clanek/30-vyroba-vina-krok-za-krokem>

3.5.1 Klasifikace vína

Vína je možné dělit různými způsoby. Nejobecněji lze vína rozdělit na šumivá a tichá. V rámci širší veřejnosti se používá nejběžnější styl dělení dle barvy, a to na červená, bílá a růžová vína. Dalším vjemem, díky kterému můžeme vína dělit, je chuť, dělíme tedy na suché až sladké, fadní až kyselá vína. Také můžeme dělit dle čichu a to voňavé, páchnoucí a neutrální. Vína můžeme dělit také dle stáří na mladá, zralá a archivní vína. Způsob určený spíše pro znalce je dělení vín dle způsobu výroby a to reduktivní, oxidativní způsob a karbonická macerace.

V České republice při dělení vín vycházíme z druhu odrůdy a vyzrállosti hroznu, která je stanovena dle obsahu cukru v hroznové šťávě v době sklizně. Pro určení stupňů se používá stupeň normovaného moštoměru (dále jen „NM“), který představuje 1 kg přírodního cukru

ve 100 l hroznovém moštu. Po změně v zákoně, je možné označit vína dle původu hroznů.
Rozdělení jednotlivých vín se řídí pravidly vinařského zákona a nařízením ES.

3.5.2 Druhová klasifikace

Víno můžeme rozlišovat dle jeho druhu. V této klasifikaci se nacházejí kategorie vín: tichá vína, perlivá vína, šumivá vína, likérová vína, dále zde můžeme řadit například aromatizovaná vína, vinný nápoj, aromatizovaný vinný nápoj, aromatizovaný koktejl, ale také odalkoholizovaná vína a nízkoalkoholická vína. Tyto nápoje jsou upraveny v Nařízení Rady ES č. 1601/1991 o obecných pravidlech pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných vinných nápojů a aromatizovaných koktejlů z vinařských výrobků. Tyto výrobky jsou upravované samostatně, proto se v dalších částech práce zaměříme na vína tichá, šumivá, perlivá a likérová.

3.5.2.1 Klasifikace podle kvality hroznů

Dle Zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých související zákonů se třídí vína dle vyzrálosti hroznů na víno stolní, víno jakostní a víno s přívlastkem. Pro veřejnost je nejznámější označení tzv. tichá vína, kde hlavním kritériem je kvalita hroznů, ze kterých se víno vyrábí. To se měří ve stupních NM.

3.5.2.2 Stolní víno

Jedná se o nejnižší kategorii vín, kde musí být splněna podmínka cukernatosti hroznů minimálně 11°ČNM. V současné době Evropská unie již název stolní víno neuznává a pro tuto kategorii se užívá označení „víno“. V této kategorii je zakázáno označovat vína ročníkem, odrůdou či dalšími informacemi podobného typu (např. vinařská oblast či jiný zeměpisný název).

Stolní vína je možné vyrábět z hroznů, kde jejich původ může být z ciziny, nebo se může jednat i o hrozny, které nejsou primárně určeny k výrobě vína. Tudíž zde mohou být odrůdy vín stolních, moštových nebo neregistrovaných. Tyto vína je možné doslazovat a také chemicky stabilizovat. Takto lze označit i vína, která jsou původem mimo ČR, ale musí to být na etiketě označeno. Tato vína obsahují nejméně alkoholu, a to v rozměně mezi 7 a 11 % obj. alkoholu.

V této kategorii se ve vínech nenacházejí rozmanité extrakty, aroma či jiné parametry. Tyto vína jsou vhodné k běžnému stolování. Jednoznačně lze říct, že kvalita hroznů a jejich cukernatosti v těchto vínech, nedosahuje takové úrovně, jako u vyšších kategorií.

3.5.2.3 Zemské víno

Důležitým parametrem pro tuto kategorii je původ hroznů. Aby došlo k označení vína na zemské, musí být hrozny českého či moravského původu (kdy dochází k označení české zemské víno a moravské zemské víno). Víno se vyrábí z tuzemských hroznů, které jsou sklizeny pro jakostní vína dané oblasti. V případě, že víno není primárně vyráběno jako zemské, může být toto označení uděleno v případě, že se vinaři nepovede dosáhnout očekávané úrovně jakosti, proto musí následně víno označit alespoň jako zemské. Víno může být cíleně označeno za zemské v případě velikosti vinaře, jelikož se za zařídění vína musí zaplatit poplatek, který pro malé vinaře může být vysoký.

Na rozdíl od stolního vína, musí v této kategorii víno dosáhnout stupně cukernatosti minimálně 14°ČNM. V tomto případě, může vinař uvádět název oblasti, odrůdu či ročník, kdy je víno vyrobeno. Na etiketě musí být zřejmé označení, které nesmí být zaměnitelné s jinými označeními (např. jakostního vína). V této kategorii lze vína vyrábět i z odrůd, které nejsou zapsány ve státní odrůdové knize (Bílý Portugal, Ryzlink buketový).

Tato kategorie se vyznačuje mnohými možnostmi, kde je možné nalézt kvalitní vína od menších vinařů, kteří využívají možnosti nezatřídovat tyto vína, ale také tzv. původně nepovedená vína, které dosahují splnění pouze minimálních parametrů dané pro toto označení. Vliv také může mít časová tíseň, která se projevuje zejména u mladých Svatomartinských vín.

3.5.2.4 Víno originální certifikace – VOC

U tohoto druhu vín, zákon stanovuje podmínky pro území, kde VOC může být vyrobeno. Musí být vyrobeno na území menším, než je vinařská oblast, jedná se tedy o vinařské podoblasti či vinařské obce. Výrobce VOC musí být členem místního sdružení, které je oprávněno přiznávat označení Vinům originální certifikace, a to na základě

oprávnění uděleného Ministerstvem zemědělství ČR. Také musí VOC odpovídat alespoň jakostním požadavkům pro jakostní víno a musí splňovat podmínky stanovené v rozhodnutí o povolení přiznání označení VOC. V ostatním musí víno splňovat požadavky stanovené pro jednotlivé druhy vín.

V současné době v České republice existuje devět sdružení VOC. Osm sdružení se nachází na Moravě a jedno v Čechách.

Tabulka 3 Sdružení VOC

Sdružení	Popis
VOC Znojmo	První sdružení od roku 2009, zavedli apelační systém VOC Znojmo. Tento systém se týká tří odrůd: Ryzlink rýnský, Veltlínské zelené, Sauvignon.
VOC Mikulov	Vzniklo v roce 2011, díky dobré kvalitě a rozmanitosti viničních tratí, je v systému šest odrůd: Pálava, Ryzlink vlašský, Ryzlink rýnský, Rulandské bílé, Rulandské modré, Rulandské šedé.
VOC Pálava	Vzniklo v roce 2013, označení VOC Pálava má pouze odrůda Ryzlink vlašský, který má neopakovatelnou originalitu.
VOC Blatnice	Vzniklo v roce 2013, v systému jsou historicky prověřené odrůdy: Ryzlink rýnský, Rulandské šedé, Rulandské bílé, Chardonnay.
VOC Modré Hory	Vzniklo v roce 2011, jako jediné vyrábí vína pouze z modrých odrůd. Odrůdy: Frankovka, Svatovavřínecké, Modrý Portugal.
VOC Mělník	Vzniklo v roce 2015, patří sem odrůdy: Ryzlink rýnský, Rulandské modré, Müller Thurgau.
VOC Slovácko	Vzniklo v roce 2016, patří sem odrůdy: Rulandské bílé, Muškát moravský, Ryzlink vlašský, Ryzlink rýnský, Rulandské modré, Frankovka.
VOC Valtice	Vzniklo v roce 2015, patří sem odrůdy: Sylvánské zelené, Ryzlink rýnský.
VOC Kraví Hora	Vzniklo v roce 2017, patří sem jediná odrůda a to: André.

Zdroj: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/aktuality/4937531-jaka-mame-vina-originalni-certifikace>

3.5.2.5 Jakostní víno

Pro jakostní víno je typické, že musí být zpracováno z tuzemských hroznů z vinic pro jakostní víno z jedné vinařské oblasti. Musí dosáhnout minimálně 15°ČNM. Podmínkou je také, že víno musí být sbíráno v dané oblasti a zároveň v dané oblasti musí být i ve stejné oblasti vyráběno. Tento typ vína podléhá zařazení, které provádí Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Víno je zařazeno jako jakostní víno odrůdové či zámkové.

3.5.2.5.1 Jakostní víno odrůdové

Jedná se o víno, které se vyrábí z nejvýše 3 odrůd, které zároveň musí být na seznamu povolených odrůd pro výrobu jakostního vína. Jedná se o víno, vyrobené z hroznů, rmutu nebo z hroznového moštu. Další podmínkou je, že víno musí obsahovat minimálně 85 % odrůdy, která je uvedena na etiketě a zároveň pokud je odrůdy ve víně alespoň 15 % je možné ji uvést na etiketě (řadí se sestupně, dle nejvíce zastoupené).

3.5.2.6 Jakostní víno známkové

Tyto vína se vyrábějí ze směsi hroznů, moštu vyrobeného z vinných hroznů či rmutu, které se sklízí na vinicích, vhodných pro jakostní víno stanovené oblasti nebo smísením jakostních vín. Tohle víno se většinou skládá z více odrůd, které se k sobě hodí a vzájemně doplňují. Díky chuťovým vlastnostem takové „směsi“, dochází k podobné výrobě každý rok.

3.5.2.7 Jakostní víno s přívlastkem

Jedná se o nejvyšší kategorii jakostních vín. Jsou to nejkvalitnější vína, alespoň dle cukernatosti a kvality hroznů. Hrozny musí pocházet z jedné podoblasti a jejich cukernatost, hmotnost, odrůda i původ musí být ověřeny Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí. V této kategorii vín není možné zvyšovat cukernatost moštu, víno může být vyrobeno z hroznů, hroznového moštu či rmutu maximálně 3 odrůd. Tyto vína musí být vyráběna z hroznů, jejichž cukernatost je od 19 až po 32°ČNM (dle kategorií).

Tabulka 4 Kategorie přívlastkových vín

Druh jakostního vína	Cukernatost	Vyrobeno z	Další specifika
Kabinetní víno	min. 19 °NM	Vinné hrozny	Nesmí se chemicky stabilizovat (kromě síření) ani přislazovat
Pozdní sběr	min. 21 °NM	Vinné hrozny	Nesmí se chemicky stabilizovat (kromě síření) ani přislazovat
Výběr z hroznů	Min. 24 °NM	Vinné hrozny	Musí projít ověřením inspekce
Výběr z bobulí	Min. 27 °NM	Vybrané bobule	Ruční sklizeň
Výběr z cibéb	Min. 32 °NM	Přežralé bobule	Může být vyrobeno i z vybraných bobulí napadených ušlechtilou plísní šedou. Ruční sklizeň
Ledové víno	Min. 27 °NM	Vinné hrozny sklizené při teplotách -7 °C a nižších	Vinné hrozny musí zůstat v průběhu sklizně a zpracování zmrazené. Ruční sklizeň.
Slámové víno	Min. 27 °NM	Vinné hrozny	Před zpracováním je nutné hrozny skladovat na slámě či rákosu nebo zavěsit ve větraném prostoru nejméně po dobu 3 měsíců. Ruční sklizeň.

Zdroj: Zákon č. 321/2004 Sb. § 19, <https://www.vinomapa.cz/jak-rozdelujeme-vina-podle-cukernatosti-stolni-jakostni-s-privlastkem/>

3.5.3 Klasifikace vín podle obsahu cukru

3.5.3.1 Tichá vína

Vína, která byla výše zmíněna se řadí mezi vína tichá. Nejsou tedy perlivá ani šumivá. V rozdělení tichých vín, můžeme nalézt další kategorizaci, a to dle zbytkového cukru, který ve víně zbyl a nebyl spotřebován kvasinkami při procesu kvašení. (<https://www.vinomapa.cz/jak-rozdelujeme-vina-podle-cukernatosti-stolni-jakostni-s-privlastkem/>). Na etiketě musí být uvedena hodnota zbytkového cukru ve víně. Tyto vína podléhají inspekční kontrole, prováděné Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí.

Tabulka 5 Kategorie tichých vín

Druh vína	Obsah zbytkového cukru
Suchá	<ul style="list-style-type: none">obsahuje max. 4 g zbytkového cukru na litrmax. 9 g cukru v litru, pokud rozdíl zbytkového cukru a celkového obsahu kyselin přepočítaný na kyselinu vinnou je 2 gramy nebo méně)
Polosuchá	obsah zbytkového cukru je od 4 do 12 gramů (pokud vyhovuje podmínce, jako u suchého, posouvá se minimální hranice na 9 gramů);
Polosladká	obsah zbytkového cukru je 12,1 – 45 gramů na litr;
Sladká	minimální obsah zbytkového cukru je 45 gramů na litr

Zdroj: Nařízení Komise ES č. 753/2002, Hlava III, čl. 16

3.5.3.2 Šumivá a perlivá vína

Tyto vína se od tichých vín liší především „bublínkami“, tedy oxidem uhličitým. Tyto vína lze dělit do kategorií dle obsahu cukru, zobrazených v následujícím přehledu:

Tabulka 6 Kategorie šumivých a perlivých vín

Druh vína	Obsah cukru
Brut nature	Nižší než 3 g/litr
Extra brut	0–6 g/litr
Brut	Nižší než 15 g/litr
Extra Dry	12–20 g/litr
Sec	17–35 g/litr
Demi-sec	33–50 g/litr
Doux	Vyšší než 50 g/litr

Zdroj: Nařízení Rady ES č. 1493/1999, Příloha VIII., písm. D, bod 3

Klasifikace šumivých a perlivých vín

Klasifikace těchto vín v České republice není mezi spotřebiteli nejnámější. Většina spotřebitelů tyto vína označuje jako „šampaňské“.

Šumivá vína musí splňovat podmínky dané předpisy Evropského společenství a Zákonem č. 321/2004 Sb. O vinohradnictví a vinařství. Šumivé víno se získává prvotním nebo druhotným alkoholovým kvašením čerstvých vinných hroznů, hroznového moštu, vína (stolního vína, jakostního vína stanovené pěstitelské oblasti) a při otevření nádoby uniká pouze oxid uhličitý pocházející z kvašení.

Tabulka 7 Klasifikace šumivých a perlivých vín

Druh vína	Podrobnosti
Šumivé víno	Jedná se o „nejnižší“ druh šumivých vín, má nízké požadavky, které musí splňovat kupáž ³ určená k výrobě musí vykazovat nejméně 8,5 % objemových celkového obsahu alkoholu. CO ₂ musí pocházet z kvašení kupáže, musí vykazovat v uzavřené nádobě při 20 °C nejméně 3 bary
Šumivé víno dosycené CO₂	Oxid uhličitý vykazuje v uzavřené nádobě při 20 °C přetlak nejméně 3 bary, je zde uměle dodán oxid uhličitý
Jakostní šumivé víno, sekt	Požadavky na toto víno se nacházejí v Nařízení Rady ES č. 1493/1999, Příloha V., písm. I., musí splňovat jakostní požadavky Obsah alkoholu kupáže musí vykazovat nejméně 9 % objemových
Jakostní šumivé víno stanovené oblasti, sekt s. o,	Liší se původem hroznů, hrozny musí být sklizené na vinic vhodné pro jakostní víno, sklizené a vyrobené ve stejné vinařské oblasti, nesmí být překročen nejvyšší hektarový výnos na vinici. Víno musí splňovat požadavky na jakost a musí být zatříděno Inspekcí
Pěstitelský sekt	Musí být zatříděn Inspekcí jako pěstitelský sekt Dle ZVV je tento sekt brán jako jakostní šumivé víno – musí splňovat požadavky na tento druh vína
Aromatické jakostní šumivé víno	Musí splnit požadavky na jakost. Celkový obsah alkoholu musí být alespoň 10 % objemových. K výrobě musí být použito pouze prvotní kvašení kupáže z odrůd uvedených ve zvláštním předpise ES

³ Kupáž je hroznový mošt, víno či směs hroznových moštů nebo vín s různými vlastnostmi, které jsou určeny k výrobě určitého druhu šumivých vín (Nařízení rady ES č. 1493/1999, Příloha V., písm. H.)

Aromatické jakostní šumivé víno stanovené oblasti, aromatický sekt s. o.	Liší se původem hroznů – hrozny vhodné pro jakostní víno, sklizené ve stejné vinařské oblasti, výroba musí proběhnout v oblasti sklizně K výrobě musí být použito pouze prvotní kvašení kupáže z odrůd uvedených ve zvláštním předpise ES
---	--

Zdroj: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/vino-sumiva-vina-prehled-pozadavku-na-sumiva-vina.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Druhy perlivých vín

Perlivé víno se vyrábí ze stolního vína, jakostního vína stanovené pěstitelské oblasti nebo z produktů vhodných k získávání stolního vína nebo jakostního vína stanovené pěstitelské oblasti, a to v případě, že tato vína nebo produkty vykazují celkový obsah alkoholu nejméně 9 % objemových.

Tabulka 8 Druhy perlivých vín

Druh vína	Podrobnosti
Perlivé víno	Liší se od perlivého vína přetlakem, perlivé víno musí obsahovat přetlak 1 až 2,5 baru při teplotě 20 °C. Obsah alkoholu nejméně 7 % objemových a plní se do nádob o objemu nejvýše 60 litrů
Perlivé víno dosycené oxidem uhličitým	Uměle dodán oxid uhličitý
Jakostní perlivé víno	Musí být vyrobeno z vinných hroznů, sklizený na vinicích vhodných pro jakostní víno stanovené oblasti. Výroba musí proběhnout ve stejné vinařské oblasti, kde bylo sklizeno Musí splnit požadavky a být zaříděno Inspekci

Zdroj: Nařízení Rady ES č. 1493/1999, Příloha I.

3.5.4 Klasifikace likérových vín

Likérové víno

Produkt, kde se skutečný obsah alkoholu vykazuje mezi 15 % a 22 % objemových a celkový obsah nejméně 17,5 % objemových. Tohle víno se vyrábí z částečně zkvašeného hroznového moštu, vína nebo jejich směsi za přídavku neutrálního alkoholu vinného původu se skutečným obsahem alkoholu alespoň 96 % objemových. Typickým znakem je tedy přidání alkoholu.

Jakostní likérové víno

V případě splnění určitých podmínek se likérové víno může stát vínem jakostním. Musí být vyrobeno z vinných hroznů sklizených na vinicích vhodných pro jakostní víno ve stanovené oblasti. Dále musí být vyrobeno ve stejné vinařské oblasti, kde došlo ke sklizni. Musí splňovat požadavky na jakost a musí být zaříděno Inspekcí jako jakostní likérové víno.

3.6 Vinařské instituce v ČR

Právní vztahy a instituty v oblasti vinohradnictví a vinařství jsou upraveny právními předpisy EU. Na tyto unijní normy navazuje Zákon o vinohradnictví a vinařství a také prováděcí vyhláška č. 88/2017 Sb., které usnadňují orientaci v právech a povinnostech v odvětví vinařství. Pro výrobce je nejdůležitější dodržovat podmínky výroby a nakládání s produkty, provozní a hygienické požadavky, důležité je také vedení vinařské evidence a případné umožnění kontroly produkce.

Díky tomu v oblasti vinohradnictví a vinařství působí řada institucí a organizací, kde jejich činnost má různou povahu. Organizace, které jsou nevládní tak plní jiné úkoly a mají jiný přínos než orgány státní správy. Orgány vykonávají převážně státní dozor a rozhodují o vydávání povolení ve správních řízeních. Také informují o legislativě a poskytují přehled právních úprav. Na druhé straně organizace nevládní poskytují podporu, jak při proději vinařských produktů, tak při sdružování a vzájemné podpoře svých členů.

3.6.1 Orgány státní správy

Za ústřední orgán státní správy v oblasti zemědělství, rostlinolékařské péči a pro potravinářský průmysl je Ministerstvo zemědělství. Ministerstvo řídí další organizace, které vykonávají činnost na některých úsecích vinařství a vinohradnictví. Jedná se o Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci. V působnosti Ministerstva zemědělství je také Státní zemědělský a intervenční fond. (§15 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, §1 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu)

Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Má sídlo v Brně, byla zřízena zákonem č. 146/2022 Sb. o Státní zemědělské a potravinářské inspekci. Jedná se o dozorovanou organizaci, která se specializuje na kontrolu zemědělských výrobků, potravin a předmětů nebo materiálů, které přicházejí do styku s potravinami, tabákových výrobků, reklamy a pokrmů v některých zařízeních společného stravování. Mezi základní typy činnosti SZPI řadíme komplexní audity a kontroly bezpečnosti potravin. Kontroly vedou k ochraně spotřebitele před nebezpečnými potravinami. SZPI při realizaci kontrol vychází ze zákona č. 255/2012 o kontrole, zákona o SZPI, zákona o potravinách a dalších zvláštních zákonů.

Dle Zákona o vinohradnictví a vinařství je v oblasti vinařství SZPI orgánem dozoru nad dodržováním povinností stanovených právními předpisy. SZPI má na starost především činnosti v ověření původu, cukernatosti, hmotnosti či kontrole odrůd u vinných hroznů určených pro výrobu jakostních vín s přívlastkem. Také hodnotí a zařídí vína, kontroluje původní doklady, certifikaci vína dle právních předpisů EU. V případě zjištění nedostatků činí SZPI opatření, také rozhoduje o způsobu zpracování vinných hroznů sklizených na vinici, které jsou vysázeny v rozporu s právními předpisy a rozhoduje o přestupcích dle ustanovení §39 ZVV. O provedených kontrolách informuje pravidelně ÚKZÚZ. (<https://www.szpi.gov.cz/clanek/kontrolni-cinnost-szpi.aspx>)

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlí v Brně a byl zřízen na základě zákona č. 147/2022 Sb. o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském, svou působnost má podrobně stanovenou zvláštními předpisy, a to zejména ZVV, zákonem o rostlinolékařské péči a zákonem o obsahu osiva.

Na úseku vinohradnictví a rostlinolékařské péče provádí správní řízení, kontrolní, dozorové a jiné správní činnosti. Dle ZVV je ÚKZÚZ pověřen vedením registru, uděluje žadatelům povolení k výsadbě vinic a výrobci mají vůči němu oznamovací povinnost při zahájení, přerušení nebo ukončení výroby.

ÚKZÚZ také vypracovává podklady k rozhodnutí o registraci odrůd révy. Provádí zkoušky odrůdové pravosti klonů révy, organizuje a hodnotí pokusy s révou, odebírá a uchovává vzorky vín pro Evropskou databanku izotopových hodnot vín, dále spravuje vinici: k.ú. Znojmo viniční trať Načeratický kopec a spravuje své sklepní hospodářství. (<https://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/trvale-kultury/vinohradnictvi/>)

Státní zemědělský intervenční fond

Má sídlo v Praze a byl zřízen zákonem č. 256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu. Jedná se o akreditovanou platební agenturu pro provádění opatření společné zemědělské politiky EU a zprostředkování finanční podpory z evropských i národních zdrojů. SZIF rozhoduje o poskytnutí dotací a subvencí, provádí program rozvoje venkova, provádí podporu marketingu zemědělských výrobků a potravin a vykonává dozor nad plněním povinností vyplývajících z právních předpisů EU.

SZIF se v rámci společné organizace trhu s vínem podílí na poskytování investic na nová zařízení pro výrobu vinařských produktů a podpor při restrukturalizaci a přeměnách vinic. Podporovaná jsou opatření směřující k přesunu vinic do svahů, změně skladby vinice, investice na lisy na vinné hrozny, zařízení zlepšující obhospodařování vinic, speciální kvasné nádoby nebo nádoby na výrobu vína a cross-flow filtry na víno. (<https://www.szpi.gov.cz/clanek/kontrolni-cinnost-szpi.aspx>, Výroční zpráva za rok 2021, <https://www.szif.cz/cs/vyrocní-zpravy>)

Svaz vinařů České republiky

Jedná se o samosprávné sdružení osob zaměřené na hájení zájmů svých členů. Mezi členy SVČR se řadí fyzické i právnické osoby, ale také další odborné vinohradnické a vinařské organizace například Cech českých vinařů, Ekovín – Svaz integrované produkce hroznů a vína, Moravín – Svaz moravských vinařů nebo Vinařská unie České republiky. Vzhledem ke vzdělanosti členské základny se SVČR vyjadřuje ke tvorbě vinařské legislativy a aktivně se angažuje také na mezinárodní úrovni, kde je členem nevládních struktur EU

a také organizací COPA/COGECA a OIV. SVČR vydává odborný měsíčník „Vinařský obzor, ve kterém jsou tradiční témata z oblasti vinohradnictví a vinařství, ale také se zde probírá vinařská legislativa. SVČR je garantem mnoha nominačních výstav vín. (<https://www.svcr.cz/>)

Vinařský fond

Tento fond byl zřízen v roce 2022 na základě novelizace dnes již neplatného zákona č. 115/1995 Sb. V oblasti vinohradnictví a vinařství jeho činnost spočívá především v podpoře výsadby vinic. V současné době je Fond upraven Zákonem o vinohradnictví a vinařství v hlavě IV. Jedná se o právnickou osobu, která hospodaří s vlastním majetkem, ale nesmí se účastnit podnikání jiných osob. Mezi hlavní činnosti patří především podpora marketingu vína, prodeje produktů a ochrany označování vína dle zeměpisného původu. Fond také podporuje rozvoj vinohradnictví a vinařství, informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství, ale také podporuje turistiku v této oblasti.

Tyto činnosti jsou na základě žádosti podporovány z Fondu podpory. V roce 2019 došlo k vynaložení 77,32 milionů Kč na podporu propagace. Největší výdaj směřoval na podporu kampaně značky „vína z Moravy, vína z Čech“. Největší příjmy jsou převážně z odvodů z vína, které je poprvé uvedeno do oběhu, odvody z ploch vinic, úroky z vkladů, dotace ze státního rozpočtu, penále za neplacení odvodů, dotace a příspěvky územních samosprávných celků a finanční podpora státu ve výši součtu všech příjmů Fondu.

Nejvyšším orgánem Fondu je Rada, která je tvořena jedenácti členy, kde členy jmenuje a odvolává ministr zemědělství. Funkční období je čtyřleté a členům nepřísluší odměna za výkon funkce. Rada jmenuje a odvolává ředitele, který je statutárním orgánem a řídí činnost Fondu. Jako kontrolní orgán je zde Dozorčí rada, která kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky Fondu. (Zákon č. 321/2004 Sb., Hlava VI, <https://vinarskyfond.cz/>)

Národní vinařské centrum, o.p.s.

Bylo založeno v roce 2001 ve Valticích. Je to samosprávná organizace zaměřená na vydávání odborné literatury, propagaci českých a moravských vín a vinařské turistiky, pořádání školení a seminářů a pořádání soutěží vín. Tato organizace pořádá Národní soutěž vín. (<https://www.vinarskecentrum.cz/o-nas>)

Vinařská akademie Valtice

Jedná se o občanské sdružení, které vzniklo v roce 1994. Zabývá se vzděláváním a podporou vinařství v ČR. Pravidelně připravuje kurzy a akce, jedná se o akce s celostátním významem a častou zahraniční účastí. Akademie má snahu o zajištění nejlepších lektorů a vytvoření kvalitních osnov, cílem je srozumitelně přiblížit téma o víně jak začátečníkům, tak i profesionálním pracovníkům s vínem. (<http://www.vinarska-akademie.cz/>)

Spolu s vinařskou akademií se ve Valticích také nachází Střední vinařská škola Valtice, zaměřená na vinohradnictví a vinařství, ale také na podnikání v těchto oblastech.

Asociace someliérů ČR

Tato asociace vznikla v roce 1997 a byla přijata v roce 1998 do Mezinárodní asociace someliérů ASI. AS ČR pořádá 10 běžných setkání svých členů, která jsou spojena se semináři a degustacemi na dané téma. Pořádají také exkurze do výrobních podniků a zájezdy na gastronomické veletrhy. V současné době má AS ČR 274 členů, kteří mají jeden ze základních druhů členství. (<https://www.asociacesommelieru.cz/>)

Alkohol zodpovědně

V rámci vzdělávání sem můžeme zařadit kampaň Potravinářské komory ČR, která s partnery včetně Vinařského fondu a Svazu vinařů ČR přináší informace o zodpovědné konzumaci alkoholických nápojů. Kampaň se zaměřuje na témata alkohol a těhotné, zdraví a alkohol, alkohol a mladiství, alkohol a řidiči. (<http://www.alkoholzodpovedne.cz/>)

Pro shrnutí této kapitoly lze říct, že oblast vinohradnictví a vinařství je velmi dobře zabezpečena, jak v národní, tak mezinárodní úrovni. Lze vidět, že organizace a orgány společně dokážou fungovat a tím vycházet vstříc pro výrobce vína. V ČR je vidět, že tento obor je zajištěn i v oblasti školství a je zde možnost vzdělávat se na středoškolské i vysokoškolské úrovni.

4 Praktická část

4.1 Portugalské vinařství

Portugalská republika se nachází na západě Pyrenejského poloostrova. Je ohraničeno hranicemi Španělska na východní straně a vodami Atlantského oceánu na západě. K Portugalsku politicky patří také zámořské kolonie Madeira a Azorské ostrovy. V celé zemi žije asi 10 a půl miliónu obyvatel což je podobné jako v České republice.

Povrch Portugalska je poměrně rozmanitý. Sever a východ země je tvořen horskými pásmy Serra de Nogueira, Serra da Estrela a Serra de Monchique, dosahující nadmořské výšky skoro dva tisíce metrů. Jižní část se vyznačuje převážně úrodnými nížinami zakončenými skalnatým pobřežím. Portugalsko má velké zásoby nerostných surovin jako je černé uhlí, uran, měď, stříbro či sůl. Závislé je na dovozu ropy a zemního plynu. Portugalsko je na prvním místě na světě v produkci korku. Portugalsko získává většinu svých příjmů z cestovního ruchu, každoročně Portugalsko navštívuje okolo 20 milionů turistů. (https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/portugal_cs)

4.2 Historie portugalského vinařství

Historie vína v Portugalsku je patrně delší než samotná historie Portugalska. Je zde předpoklad, že víno se na pyrenejském poloostrově začalo pěstovat již před 2000 let před n. l.. Když se k moci dostali Peršané v 10 století př. n. l., přivezli na poloostrov nové odrůdy vín. V době, kdy Římané ovládli Portugalsko, došlo k modernizaci pěstování i výroby vína. Po pádu Římské říše se na toto území dostali Keltové a po nich Řekové. V tomto období zaznamenalo nejen Portugalsko, ale i Pyrenejský poloostrov velký rozmach vinohradnictví, vinařská kultura se vyvíjela napříč celou oblastí.

Období středověku bylo typické pro vyznávání křesťanství a tím se výroba zaměřila převážně na mešní vína určená pro církevní účely. Víno bylo nahrazeno pěstováním obilí a tím pádem se pěstování přesunulo na malé terasy.

K významnému ovlivnění došlo ve 12. století, kdy Portugalsko začalo vyvážet svá vína do Anglie. Došlo k uzavření diplomatické smlouvy mezi Portugalskem a Anglií datované k roku 1386. Tato dohoda zapříčinila, že portugalská vína dostala přednost před

francouzskými víny. Následně v 15. století došlo k obnovení původní krétské odrůdy vinné révy princem Jindřichem. V roce 1665 dochází k monopolnímu postavení na vývoz vína do Ameriky. Ovšem dovážené víno z Portugalska nemá dobrou pověst a bývá velmi často nekvalitní. I přesto dovoz portugalského vína vzkvétá, a to zejména z důvodu války v roce 1689 mezi Anglií a Francií, kde bylo zakázáno pít francouzská vína. V roce 1670 se začalo vyrábět první dolihované víno – Portské, které se brzy stalo módní záležitostí celé Anglie. V polovině 18. století začala být velká poptávka po Portském víně, což mělo za následek cenový kolaps a snížení kvality vína. Od roku 1756 byl zaveden systém kontroly původu a regionální klasifikace, byl zde také deklarován vinařský region „Alto Douro“ – jedná se o nejstarší vinařský region. Stejně tak jako v celé Evropě se Portugalsku v roce 1890 nevyhnula nákaza révokazem, který zničil až dvě třetiny portugalských vinic. V této době mnoho vinařů opouštěla své vinice a díky tomu zde bylo mnoho levných pozemků, které vykupovali investoři velkých vinařských závodů.

K obnově portugalského vinařství došlo až na přelomu 19. a 20. století. V posledních letech došlo k „malé revoluci“ – kde se přísunem investic podařilo zmodernizovat vinařský průmysl, to vedlo k začátku produkce moderních červených a bílých vín. Tato modernizace se nedotkla tradičních portských vín. (<https://www.global-wines.cz/portugalsko>, <https://www.evinice.cz/o-vine/portugalska-vina-a-vinarstvi>)

4.3 Portugalské vinařské oblasti

V jednotlivých oblastech jsou rozdílné klimatické a geografické podmínky, které dodávají vínům jedinečnost a nezaměnitelnost.

4.3.1 Vinařská oblast Douro

Je území okolo řeky Douro, která protéká severní částí Portugalska až do města Porto, kde se vlévá do Atlantského oceánu. Díky tomu dodává znamenité podmínky pro pěstování vína. Jedná se o nejznámější a nejdůležitější vinařskou oblast. Dlouhou dobu byla tato oblast rozhodující pro obchod s portským vínem. Je zde hornatý terén a vinná réva se zde pěstuje na terasách, převážně na žulové a břidlicové půdě. Jsou zde extrémně horká léta s vydatnými dešti, zimy nemají tak velké výkyvy, ale jsou chladné a drsné.

V tomto regionu se pěstují hrozny primárně určeny na výrobu portského vína. Toto víno je výrazné, temně zbarvené a dolihované. Na druhou stranu se zde nacházejí také lehké, suché a vodově zbarvená vína Vinho Verde. Mezi typické odrůdy zde patří: Tinta cao, Touriga nacional, Tinta roriz, Tinta Francesa, Tinta barroca, Tinta amarela a Bastardo.

Vinařský region Douro byl v roce 2001 připsán na seznam UNESCO.

4.3.2 Vinařská oblast Dão

Je oblast, která se rozkládá v centrální části Portugalska. Oblast je na plošině, která je ze tří stran chráněná žulovými masivy Serra do Caramulo, Serra da Nave a Serra da Esrela. Díky tomu tato oblast není ovlivněna proměnlivým a chladným klimatem Atlantského oceánu a je zde mírnější klima. V zimním období často prší, ale v létě v době sklizně je převážně sucho. Vinice se rozkládají převážně na propustné písčité půdě se žulovým podložím.

První uznání oblasti Dão jako Regiao demarcada bylo v roce 1908. Vyrábí se zde červená vína, které mají prodlouženou dobu macerace a tím pádem i vyšší obsah tříslovin. Oproti tomu bílá vína zde mají plnou chuť, moderní vinařství zde vyrábějí bílá vína svěží, voňavá a ovocná. Mezi tradiční odrůdy červeného vína patří: Tinta Roriz, Jaen, Alfrocheiro Preto, Touriga Nacional a Encruzado. Mezi bílé odrůdy patří: Encruzado v kombinaci s Malvasia Fina a Bical.

Pod oblast Dão spadá sedm podoblastí: Alva, Besteiros, Castendo, Serra da Estrela, Silgueiros, Terras de Azurara, Terras de Senhorim.

4.3.3 Vinařská oblast Madeira – Portugalský ostrov

Jedná se o ostrov patřící Portugalsku, který leží necelých 600 km na západ od Maroka. Pro tuto oblast je typické víno, které se „peče v peci“. Toto víno se po ukončení kvašení dolihuje a následně se umístí do vyhřívaných místností (peci) estufas, kde se teplota pohybuje okolo 45°C. Víno se na ostrově pěstuje již od počátku 17 století. V půdě je dostatek drasla (způsoben požárem z roku 1419, který trval 7 let a vytvořil tak zásoby drasla v půdě).

Podnebí na ostrově má oceánské klima s některými tropickými vlivy. Díky zjištění, že víno dostává neobvyklou a příjemnou chuť po zahřátí, je tento proces napodoben uměle a zdokonalen. Víno při tomto procesu postupně oxiduje a mění barvu dozlatova.

Mezi odrůdy, ze kterých se víno vyrábí patří: Moscatel, Sercial, Malmesex, Tinto negra, Bual. Vínu se zvyšuje kvalita stářím, minimum jsou tři roky stáří.

4.3.4 Další vinařské oblasti

Bairrada – tato oblast leží v blízkosti Atlantiku a je ovlivněna místním klimatem. Pro tuto oblast je typická odrůda Baga, která má vysokou schopnost zrání. V této oblasti se produkují červená vína plná tříslovin s chutí černého rybízu. Vyrábí se zde i šumivá vína z odrůd Maria Gomes a Bical.

Algarve – jedná se o nejjihnější oblast Portugalska. Je zde výjimečné klima i půda, která umožňuje výrobu červených vín. Odrůdy z této oblasti jsou Baga, Periquita, Rabo de Ovelha, Arinto, Ugni Blanc.

Alentajo – oblast v jižní polovině Portugalska. Je to málo obydlená oblast, známá pro výrobu korku. Do této oblasti patří podoblasti Borba, Redondo, Evora, Reguengos, Granja-Amareleja, Vidigueira a Moura. Vína z této oblasti tvoří až 60 % vín určených pro domácí konzumaci. Vína v posledních letech patří mezi špičku. Typické odrůdy: Arinto, Diagalves, Chardonnay, Manteud, Moreto, Palomino, Trincadeira.

Portugalsko se může pyšnit velkým zástupem vinařských oblastí, zde jsou zmíněny převážně ty nejznámější a nejdůležitější. Každá vinařská oblast Portugalska se může pyšnit svým vlastním způsobem výroby či chutí vína. Oblasti jsou velmi ovlivněny klimatem a půdou na které se nacházejí. Každá oblast má velké zastoupení odrůd, ze kterých se vyrábí jednotlivé druhy vín. Na rozdíl od České republiky je vidět, že víno je pro Portugalsko důležité a také má skvělé podmínky pro jeho pěstování a výrobu.

4.4 Výroba portugalského vína

V Portugalsku je vyrábění vína bráno za umění, které se v zemi zdokonalovalo po staletí. V současné době se již používají systematické a vylepšené metody, které ovšem stále dávají důraz na tradice. Výroba portugalských vín je dost podobná jako ta česká. Rozdíl je v odrůdách a jejich přípravě. Jediný a hlavní rozdíl jsou zde vína Portská, ty mají svou specifickou výrobu.

Výroba portugalských vín začíná jako obvykle sklizní hroznů, sklizeň se liší dle odrůd, ze kterých se víno vyrábí. Může se říct, že v oblasti Alentejo se sklizní začíná začátkem srpna a v oblasti Douro se sklizní končí v polovině října.

Vinaři v Portugalsku dbají na kvalitní přepravu, aby se hrozny neponičili. Může se stát, že někteří vinaři hrozny ochladí v chladné komoře, aby se zachovalo ovocné aroma a začalo se extrahovat některé požadované složky. Následuje výběr hroznů, jedná se o ruční třídění hroznů, což je u červeného vína nejdůležitější proces výroby. Také dochází k odstropkování a rozdrčení hroznů, což je typické pro červená vína, k rozdrčení dochází již ve fermentační nádrži. Vzhledem k odlišnosti velikosti hroznů, záleží na druhu odrůdy, která je určena ke zpracování

Po tomto procesu dochází k maceraci. U červených vín dochází k dlouhé maceraci s regulací teploty, což umožní vytažení veškeré chuti ze slupek.

Následuje lisování, v případě bílých vín dochází k procesu lisování vždy v závislosti na dané odrůdě a druhu vína, které se z hroznů vyrábí. Při lisování hroznů určených pro bílé víno, se lisují celé hrozny, kde dochází k vylisování čistší šťávy, která není kontaminovaná fenolickými sloučeninami. K lisování červeného vína je jednoduchý proces, lisují se slupky a extrahují se všechny prvky, které mohou přispět k chuti červeného vína. U červených vín se čeká až po dlouhé maceraci, aby došlo k zvýraznění chuti. Následuje klasická sedimentace moštu (odkalení). Mošt se zbaví třapin, kalících látek a úlomků dužiny. U bílých vín může docházet k umístění šťávy do kádě při nízké teplotě, aby se fermentace mohla usadit za studena a tím dojde ke kvašení čisté šťávy, která dodává bílé víno s menší potřebou filtrací. U červených vín se využívá gravitační tok, kde dochází k přenesení hroznů do fermentačních nádrží. Nepoužívá se mechanické čerpání moštu, kde může docházet k extrakci nežádoucích aromat a zelených fenolických sloučenin.

Následuje kvašení. Ve spoustě vinařství se proces kvašení odlišuje, vinaři v Portugalsku volí určité nádoby k dosažení určité chuti či kvality. Při procesu kvašení se mohou použít domácí či naočkované kvasinky z vinic u některých bílých vín. U červených vín dochází při teplotě 27°C. U červených vín dochází k promíchávání tak, aby se maximalizoval kontakt se vzduchem a tím se zvýšila barevná stálost červeného vína.

U červených vín také dochází k postfermentační maceraci tzv. cuivason, kde dochází k delší extrakci taninů. (<https://www.antonimacanita.com/en/wines/fitapreta/wines/winemaking>)

Portugalská vína mají zákonem danou délku stárnutí vína. Tímto jsou portugalská vína typická. Stárnutí vína probíhá v sudech, které mohou být z různého dřeva, časté je použití francouzského, maďarského a amerického dubu, což je typické pro červená vína. Nebo také mohou být využité nerezové kádě či Amfora (keramické nádoby), což je typické pro bílá vína. Zránění v sudech umožňuje lepší začlenění sloučenin, které dodávají vínu strukturu.

Vína Tinto (červená) musí stárnout minimálně 30 měsíců v sudech a následně minimálně 12 měsíců v láhvi.

Vína Branco (bílá) a rosado musí stárnout minimálně 12 měsíců v sudech a minimálně 6 měsíců v láhvi. (<https://www.brainscape.com/flashcards/portugal-wine-laws-4026259/packs/5803038>)

4.4.1 Fortifikace vína

V Portugalsku je tento proces výroby vína typický pro Portské víno. Jedná se o víno z oblasti Douro. V současné době jsou pro portská vína již moderní kritéria a metody, které se opírají o historické pozadí.

Sklizeň hroznů začíná v oblasti Douro začíná na konci září a u většiny vinařů se provádí ručně. V historii se u této příležitosti pořádali tradiční festivaly. Hrozny se pak obvykle do vinařství dováží v 60 kg nebo ve speciálních ocelových kontejnerech, které vezou traktory.

Výroba kvalitního portského závisí na úplné a rychlé extrakci barvy i chuti z taninů slupek bobulí. Tyto bobule musí být extrahovány před zastavením kvašení moštu přidáním posilující lihoviny k čemuž dochází po dvou nebo třech dnech.

Vzhledem k tomu, že hroznová šťáva je kratší dobu se slupkou než většina červených vín, proto by měl být proces macerace energický. Nejtradičnějším způsobem výroby moštu

je použití tzv. lagarů což jsou mělké otevřené kádě, kde se šlapou a kvasí hrozny. Tyto žlaby se postupně během dne plní a večer následně sešlapávají. Následně přibližně okolo 24–36 hodin kvasinky aktivují kvašení cukrů obsažených v hroznech. Alkohol a plyn který se tvoří v uzavřené nádobě podporuje extrakci fenolických látek a vytváří v něm uzávěr. Proto se musí pravidelně narážet čepice, což probíhá s pomocí dlouhé špičaté tyče.

V momentě, kdy víno dosáhne zamýšlené sladkosti a jakmile mošt dosáhne zhruba 7 % alkoholu, je kvašení zastaveno tak, že se přidá čirý destilát, jehož obsah alkoholu je 77 %. Přilitím destilátu se zastavuje fermentace, zabíjejí se kvasinky a podporuje se srážení nerozpustných látek. V tuto chvíli se z moštu stává mladé a sladké portské s obsahem alkoholu 19–20 % objemových, které se následně přelege do sudů k následnému zrání.

Z historického hlediska, kdy začaly potíže se hledáním pracovníků pro průmysl a také místní izolace v 60. a 70. letech vedly výrobce k nalezení modernější techniky výroby portského vína. Zde se zavedla **autovinifikace** – což je speciální technika k přípravě červeného vína, kde dochází k intenzivní extrakci barviv a tříslovin ze slupek. Jedná se o využití speciálně vybavené nerezové nádrže, kde při kvašení rmutu vzniká silný tlak oxidu uhličitého, který usměrňuje hroznový mošt přes ventil do otevřené vany v horní části nádrže. Zároveň tlak pohání vodu přes druhý ventil do menší nádrže. V okamžiku, kdy je voda zcela vytlačena a oxid uhličitý vyteče ventilem. Kvasící mošt v tanku teče zpět do tanku, při tom rozstříkuje slupky hroznů plovoucí na vrchu a získává spoustu barev, vůní a tříslovin. Voda proudí zpět a tento proces začíná znovu. (<https://glossary.wein.plus/autovinification>)

Bílé portské víno se vyrábí podobně. Většina vín je fermentovaná na slupce v cementových nebo nerezových kádích bez uchylování k autovinifikaci. Fermentační teploty jsou vysoké a barva a taniny pocházejí z kůží.

V prvních několika měsících víno zraje v kádích, od velkých cementových nádrží do malých sudů. V oblasti Douro, kde nízké teploty pomáhají jeho čerění dolů se nakonec transportují do sklepů přepravců Vila Nova de Gaia.

Kvalita vína a metody zrání určují konečné kategorie vína portského, které buď zraje v nádobách pár let a pak být k pití připraveno až po čerění, filtraci a naplnění do láhví, nebo je to víno určené pro zrání v láhvích i dvacet nebo třicet let, po krátké době strávené v dřevěných sudech. To záleží na obecných kategoriích a typech portů. (<https://winefolly.com/tips/making-port-wine/>)

4.5 Odrůdy portugalských vín

Vzhledem k izolovanému vývoji vinařské kultury v Portugalsku se můžou pyšnit odrůdami hroznů, které nikde jinde nerostou. Pro portugalská vína ideální, že nepoznáte odrůdu hroznů z etikety. Nachází se zde více než 250 původních odrůd a pak několik importovaných, které se ideálně přizpůsobily krajině.

4.5.1 Odrůdy červených hroznů

Touriga Nacional – jedná se o nejlepší červenou odrůdu Portugalska. Tato odrůda je rozšířená po celé zemi. Hrozny mají tenkou slupku, která je obzvlášť bohatá na barvu a taniny. Tato odrůda dodává vínům vynikající strukturu a základ pro možnost stárnutí. Hrozny mají intenzivní chuť, kde se nachází květinové a ovocné chutě s malinami, černým rybízem, komplexními tóny bylin a lékořice. Momentálně výtěžky z této odrůdy nejsou příliš vysoké

Castelão – tato odrůda je typická pro jih Portugalska. Pro tuto odrůdu je ideální horké podnebí a také suchá, písčité půda. Pokud jsou hrozny této odrůdy z pečlivě řízených, starých vinic s nízkým výnosem mohou být přetvořeny na velmi dobrá strukturovaná vína s dostatkem tříslovin, kyselosti a ovocem připomínající rybíz s nádechem švestek a bobulí. Hrozny mají rustikální charakter a ty nejlepší stárnou velmi dobře.

Touriga Franca – jedná se o jeden ze základních článků červených směsí Douro. Také je to jedna z pěti odrůd doporučených pro přípravu portského vína. Tato odrůda je nejvíce sázenou vinnou révou v oblasti Douro a představuje pětinu celkové plochy vinic. Z této odrůdy jsou hustá, elegantní vína, bohatě zbarvená s množstvím ostružinových a květinových tónů (růže, divoké květy) a také výrazně, sametové taniny, které přispívají ke stárnutí vína. Odrůda je odolná vůči škůdcům a chorobám, navíc rodí zdravé hrozny.

Baga – tato odrůda je typická pro oblast Bairrada. Hrozny jsou malé s pevnou slupkou, což dodává velmi vysoké hladiny tříslovin ve vinné šťávě. Hrozny dozrávají velmi pozdě, pokud je odrůda vysázená v chladnějších a vlhčích letech nedozraje dostatečně. Daří se jí na jílovitých půdách a vyžaduje slunce. Odrůda je náchylná k hnilobě, převážně v období dešťů. V suchém období se hroznům daří velmi dobře, vinice pak následně

produkují velkou zeleň. Vína z této odrůdy mají hlubokou barvu, bohaté na taniny s příjemnou strukturou a jasnou příchutí lesních plodů a švestek s náznakem kávy, sena, tabáku a kouře. Vlivem stárnutí vína z této odrůdy dostávají elegantní vláčnost s komplexní příchutí sušeného ovoce a bylin.

Tinta Roriz/ Aragonês – tato odrůda má dva názvy v závislosti na regionu. Odrůda se v posledních letech rozšířila do dalších oblastí. Z této odrůdy jsou bohatá, živá červená vína, kde se snoubí elegance a robustnost s chutí bobulovitého ovoce a pikantního aroma. Jedná se o ranou odrůdu, která je velmi produktivní a dokáže se přizpůsobit klimatickým podmínkám a různým druhům půdy. Odrůda je velmi oblíbená ve směsích.

Trincadeira/Tinta Amarela – odrůda má opět dva názvy, dle oblastí. Odrůda je bohatá na barvu, příjemnou kyselinku a vzácněji na větší množství alkoholu. Zralé odrůdy dávají vínům chuť malin, ovoce s příchutí bylin, koření a květin. Při použití nezralých hroznů má víno bylinnou chuť. Tato réva je náročná na pěstování, musí být pravidelně ořezávaná, aby se zabránilo rostlinným a bylinným chutím. Odrůda je citlivá na nemoci a hnilobu, proto jsou pro ni lepší horká a suchá místa.

Alfrocheiro – odrůda si udržuje dobrou kyselost i v horkém klimatu. Vína jsou bohaté barvy s pevnými, zralými tříslovinami a dobrou rovnováhou tříslovin, alkoholu kyselin a bobulovitého ovoce, které připomínají ostružiny a zralé jahody. Réva vyžaduje více pozornosti, musí se udržovat vegetace a je náchylná na nemoci.

Jaen – jedná se o bujnou révu, kde hrozny dozrávají brzy, mají nízkou kyselost a špatnou barvu. Réva je náchylná na nemoci. Vína mohou být vysoce parfemovaná, připomínající ostružiny, borůvky a třešně, ale také mohou vína být vodnatá a kyselá.

Vinhão – tato odrůda má na rozdíl od ostatních červených odrůd červenou i dužinu. Tudíž její šťáva dále tmavne po maceraci slupek. Odrůda se užívá při výrobě portů.

Tinta Negra – jedná se o hlavní odrůdu ostrova Madeira. Používá se do fortifikovaných vín, ale také i do ostrovních stolních vín. Odrůda má variabilní barvu, která se může lišit od modročerné až po růžovou. Vytváří neutrální, neobohacená a bezcharakterní růžová nebo světle červená vína, což ale není problém při fortifikaci vín z Madeiry. Odrůda má vysoké výnosy a je odolná vůči chorobám.

Další odrůdy červených vín jsou: Moreto, Moscatel Galego Roxo, Ramisco, Rufete, Tinta Barroca, Tinta Caiada, Tinto Cão,

4.5.2 Odrůdy bílých hroznů

Alvarinho – odrůda je typická pro severní oblast, je velmi osobitá. Je to jedna z prvních odrůd používající se k výrobě vína do lahví. Z těchto hroznů se vyrábí plné a jemně voňavé bílé víno, které se dá snadno rozpoznat. Má komplexní ale delikátní aroma, které připomíná citrony, broskve, liči, mučenky, jasmín, meduňku, pomerančové květy a kůru. Vína z odrůd jsou mladá a mohou velmi dobře stárnout, obvykle i deset nebo více let. Tyto vína mají také větší množství alkoholu. Odrůda je velmi vitální a vyžaduje péči při udržování vegetace. Hrozny jsou malé, a i přesto je výtěžek poměrně nízký.

Fernão Pires/Maria Gomes – jedná se o nejvíce pěstovanou odrůdu, která roste skoro po celé zemi. Tato odrůda je velmi aromatická s vůní a chutí limetky, citronu, růží, mandarinek, pomerančů a dalších. Je to univerzální odrůda, kterou lze použít jedno odrůdově i ve směsích. Někdy může být využita jako základ pro šumivá vína. Réva je citlivá na mráz, vyhovuje jí teplé či horké podnebí.

Arinto/Pedernã – je to univerzální vinná réva, pěstovaná skoro po celé zemi. Z hroznů se vyrábějí pulzující vína s živou, osvěžující kyselinkou, kde se často nachází kvalitní mineralita, spolu s jemnou chutí připomínající jablka, limetku a citron. Vína stárnou velmi dobře, ale lze je pít i jako mladá vína. Hrozny vzhledem k horkému podnebí dobře drží kyselost, a proto se tyto hrozny přidávají k dalším bílým hroznům. Tato odrůda je vynikající do šumivých vín.

Encruzado – jedná se o nejlepší bílou odrůdu. Tyto odrůdy mají jemnou vůni růží a fialek, se známkami citrusu, s nádechem pryskyřice a při určitých podmínkách i intenzivní mineralita. Dokáže udržet dokonalou rovnováhu mezi kyselinkou a cukrem. Vína mají mimořádný potenciál stárnutí. Réva je nenáročná a lze ji použít jako jedno odrůdovou nebo i do směsí.

Antão Vaz – jedna z nejvíce ceněných odrůd, hodí se do teplého a slunečného klimatu. Je to spolehlivá a produktivní odrůda. Hrozny jsou těsně sbalené, velké a s pevnou slupkou. Vína z této odrůdy jsou pevná, plná a dobře strukturovaná. Vína mají živé aroma s nádechem zralého tropického ovoce, mandarinkovou kůrou. V případě časného sběru má následně víno živou vůni a svěží kyselinku. Při delším zrání dosahuje vysokého obsahu alkoholu a tím je vhodná pro zrání v sudu.

Bical – vína z této odrůdy jsou měkká, aromatická, svěží, dobře strukturovaná s typickou vůní broskví a meruněk. Dobře reaguje na zrání dřeva. Používá se při výrobě šumivých vín.

Gouveio – tato odrůda se pěstuje po celém Portugalsku. Produkuje svěží, živá vína s dobrou kyselinkou. Má citrusové vůně spolu s tóny broskve a anýzu. Vína dobře stárnou v láhvi. Dozrává poměrně brzy a dosahuje vysokých výnosů.

Loureiro – aroma tohoto vína připomíná vavřínové květy, pomerančové, akátové a lipové květy s překrytím jablek a broskví. Vína jsou osvěžující a mají dobře vyvážené kyselinky. Jedná se o vitální a velice výnosnou odrůdou.

Mezi další odrůdy bílého vína patří: Viosinho, Verdelho, Trajadura, Síria, Rabigato, Moscatel de Setúbal, Malvasia Fina, Fonte Cal. (<https://winesofportugal.com/en/portuguese-wines/grape-varieties/>)

4.6 Klasifikace portugalských vín

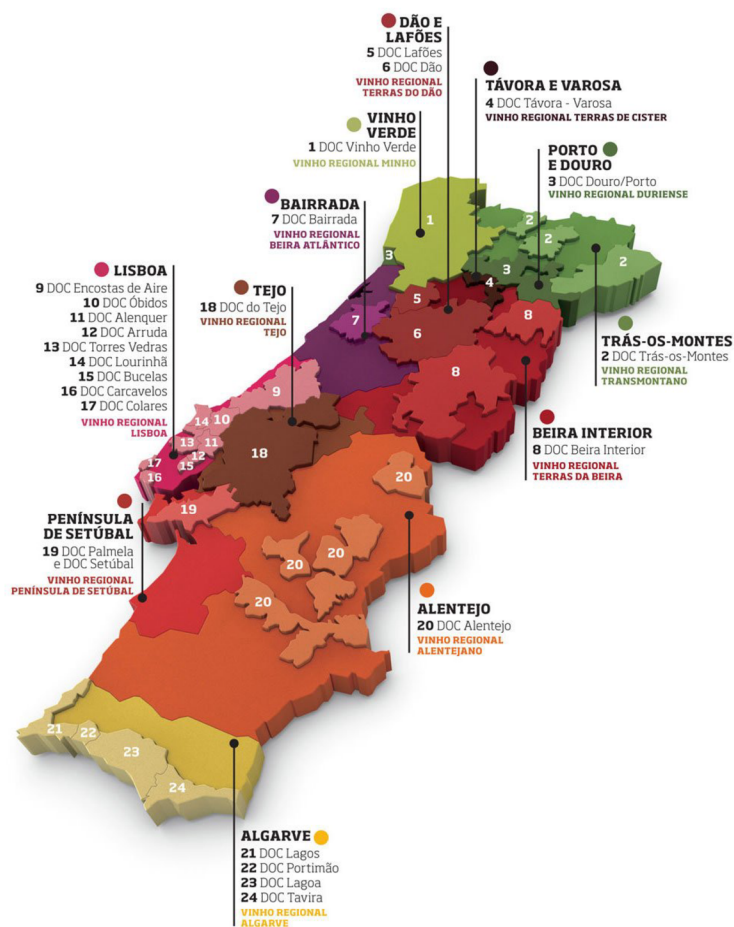
Portugalsko jako vinařská velmoc si opravdu zakládá na dodržení tradic. Mezi nejznámější vína můžeme považovat Portská. Samozřejmě nelze zapomenout i na ostatní vína červená a bílá. Ty se dělí do oblastí, ve kterých se pěstují a sklízí. Nejvíce vín je z oblasti Douro, která je vyhlášená svými víny. Proto je kapitola o kategorizaci zaměřena převážně na portská vína. Ostatní dělení je již zahrnuto v kapitole vinařských oblastí. V Portugalsku se nachází 3 úrovně kvality vína.

Tabulka 9 Klasifikace portugalských vín

Označení	Popis
DOC (nebo DOP)	DOC se užívá jako zkratka pro Denominação de Origem Controlada, což znamená, že víno pochází z přesně definované zeměpisné oblasti s doporučenými a povolenými hroznů a maximálními výnosy révy (kontrola kvality). V Portugalsku se nachází technicky 31 DOC, kde se ovšem 3 překrývají, takže jich je spíše 28.
VQPRD	VQPRD je zkratka pro Vinhos de Qualidade Produzidos em Regioes Determinadas. Jedná se o kvalitní vína místní produkce z určité oblasti. Vína mají typické vlastnosti, specifické odrůdy, půda, podnebí a technika pěstování.
Vinho Regional (nebo IGP)	Portugalsko se dělí na 14 regionálních vinařských oblastí („vinho regional“), tyto oblasti mají méně přísná pravidla pro kontrolu toho, jaké druhy hroznů se používají, stejně jako maximální výnosy révy. Za cenu nižší kvality vína se mnoho kreativních a průkopnických výrobců v Portugalsku snaží o vytvoření vynikajících vín z hroznů nebo směsí nepovolených v DOC
Vinho (víno)	Jedná se o nejzákladnější klasifikaci portugalského stolního vína. Jedná se o víno, které se nachází převážně v Portugalsku a není určeno pro vývoz.
VEQPRD	Šumivé víno vyrobené ve vymezené oblasti

Zdroj: <https://catavino.net/portuguese-wine-label/>

Obrázek 5 Klasifikace portugalských vín

Zdroj: <https://www.thewinesociety.com/discover/explore/regional-guides/portuguese-wine-ultimate-guide>

Tabulka 10 Kategorizace portských vín

Druh	Popis
White Port	Jedná se o suchá nebo sladká vína, vhodné jako aperitiv
Ruby Port	Jedná se o směs vín různých ročníků, kdy doba zrání je 1-3 roky. Vína jsou temně červená a mají ovocný charakter. Nejvíce vyráběné a nejlevnější portské víno.
Tawny Port	Jedná se o méně sladká vína, stará 3-5 let. Víno se stářím nezlepšuje
Single Quintas	Jedná se o portská vína z jedné vinice, převážně ročníková
Late Bottled Vintage (LBV)	Jsou ročníková vína, která zrají v dřevěných sudech minimálně 4 roky před stáčením do láhví. Na etiketě se označuje rok sklizně.
Víceletá portská	Víno, které je směsí různých ročníků, zrají mnoho let v dubových sudech, jedná se o 10, 20, 30 a 40 let stará portská vína, kde číslovka ukazuje průměrné stáří ročníků
Colheitas	Je víno z jednoho ročníku. Tyto vína mohou zrát 20 i více let v sudech. Do lahví se stáčejí před uvedením do prodeje, zrání v lahvi víno nezlepšuje.
Vintage Port	Hlavní druh portských vín, rok na etiketě značí rok sklizně. Víno se lahvuje do 18 měsíců od sklizně. Dále zraje v lahvi. Vyrábí se pouze ve výjimečných a úřadem deklarovanými ročníkách.

Zdroj: <https://www.vivino.com/wine-news/the-types-of-port-wine>

5 Světový trh s vínem

Světové a evropské vinařství má dlouhou tradici. V některých evropských zemích je vinohradnictví a vinařství považováno za součást hospodářství země a je pro ně důležitá i z hlediska dovozu a vývozu.

K pěstování vinné révy dochází v mnoha státech světa. Mezi nejznámější pěstitelské oblasti patří několik významných zemí. Jsou to například Francie, Portugalsko, Španělsko, Itálie, Kalifornie, Chile, Jižní Afrika, Austrálie, Nový Zéland, Rakousko, Bulharsko, Čína.

V Evropské unii vznikla právní úprava, která sjednocuje jednotlivé právní úpravy všech českých zemí EU. Právní předpisy pro EU vydává Rada evropského společenství. Vydávají se nařízení Rady a Komise, které upravují jak organizaci trhu, registry vinic, shromažďování údajů, problematiku průvodních dokladů, evidenční knihy, také zaštitují výrobky z vinné révy, označování původu a zeměpisného označení

5.1 Mezinárodní organizace

Pro světový trh s vínem byla vytvořena Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno (OIV). Jedná se mezivládní vědecko-technickou organizaci, která působí v odvětví vína, vinné révy, vinných nápojů, stolních hroznů, rozinek a ostatních výrobků z vinné révy. Byla zřízena mezinárodní dohodou v Paříži 3. dubna 2001. Nahradila organizaci Mezinárodního úřadu pro révu vinnou a víno, která byl zřízena v roce 1924.

Hlavní cíle, které vyznává tato organizace jsou:

- informování svých členských států o opatřeních týkajících se producentů, spotřebitelů a dalších subjektů v odvětví vinné révy a vinařských produktů;
- poskytnutí pomoci ostatním mezinárodním organizacím, mezivládním i nevládním, zejména těm, které provádějí normativní činnost;
- přispívat k mezinárodní harmonizaci stávajících postupů a norem, zlepšovat podmínky pro produkci vinné révy a vinařských produktů a jejich uvádění na trh a pomáhat zajistit, aby byly brány v potaz zájmy spotřebitelů.

OIV při dosahování těchto cílů provádí činnosti zejména spojené s propagací, osvětou a normalizací.

K plnění cílů jsou také stanoveny čtyři komise a dvě podkomise: Vinařství a stolní hrozny, Enologie a metody analýzy, Ekonomie a právo, Zdraví a bezpečnost.

OIV vytváří také jiné doporučení, které také přispívají k mezinárodní harmonizaci postupů a norem. Doporučení vytváří v oblastech jako jsou podmínky vinařské produkce, enologické postupy, metody analýzy a hodnocení výrobků z vinné révy, definice a/nebo popis výrobků, označování a podmínky pro uvedení na trh. (Sdělení Komise Rady)

Mezinárodní sdružení právníků z oblasti vinařství a vinohradnictví – AIDV

Organizace byla založena v roce 1985 a jejím cílem byla tvorba diskusního fóra pro studie a právní otázky z oblasti vinařství. Zabývá se výhradně spoluprací s dalšími mezinárodními organizacemi a komplexním studiem mezinárodního práva ve vinařském oboru. AIDV každoročně sdružuje právníky státního i soukromého sektoru, odborníky, úředníky, studenty i vědce, kteří mají dočinění s obchodem s vínem, a pořádá k tomu konference. Diskuse vedou k národním, komunitárním i mezinárodním dohodám či vícestranným dohodám a smlouvám souvisejících s vinařstvím. V současné době má AIDV více než 350 členů, ze 30 zemí na pěti kontinentech. (<https://www.aidv.org/index-en.html>)

Evropský výbor vinařských podniků – CEEV

Jedná se o oficiálního zástupce Evropské unie v obchodu s vínem. Společnost byla založena v roce 1960. Účelem je podpora konkurenceschopnosti evropského vinařského sektoru. Důraz je kladen na udržitelný a zodpovědný rozvoj bez přehnaných regulací a zamezování volného obchodu. CEEV je reprezentantem členských zemí EU a jejich vinařských společností. U mezinárodních i evropských institucí hájí zájmy světového obchodu s vínem. Hlavními aktivitami tohoto výboru patří: hájení zájmů svých členů, komunikace, reprezentace, analýza klíčových politik EU, poradní funkce v obchodní, technické, právníkové a ekonomické sféře ve vztahu k aktivitám EU a mezinárodním organizacím, výzkumná a vědecká činnost. (<http://www.cee.eu/about-us>)

Světová obchodní organizace – WTO

Je jediná mezinárodní organizace od roku 1995, která se zabývá pravidly obchodu mezi jednotlivými státy. Hlavní činností této organizace jsou dohody, které vycházejí z jednání členských zemí a prochází ratifikací jejich parlamenty. Cílem WTO je snaha dosáhnout největší liberalizaci světových obchodních cest, pomoci výrobcům, importérům i exportérům s výkonem jejich činností. Od července roku 2016 má organizace 164 členů a dalších 25 zemí se statusem pozorovatele. Oblasti obchodu se týkají především duševního vlastnictví. Řeší se téma vytvoření mnohostranného registru pro vína a destiláty. (<https://www.wto.org/index.htm>)

Světová skupina pro obchod s vínem – WWTG

Skupina vznikla v roce 1998, která sdružuje národní představitelé mezinárodního vinařského průmyslu a jejím cílem je budování úspěšného, konkurenceschopného a neustále se rozvíjejícího vinařského sektoru. Snaží se o zjednodušení a otevření mezinárodního obchodu s vínem za pomoci hlubších propojení vládních činitelů se zástupci odvětví a zlepšení informovanosti. Spolupracuje také s dalšími nevládními organizacemi pro dohled nad zájmy vinařského průmyslu. Mezi zakladatele patří Austrálie, Argentina, Chile, Kanada, Nový Zéland, JAR a USA později se připojila i Gruzie a částečný podíl na činnosti skupiny mají i země jako je Brazílie, Čína, Mexiko, Paraguay nebo Uruguay. Hlavním úspěchem této skupiny patří „Dohoda o označování vín“. Ta umožnila užívání stejné vinné etikety pro všechny hlavní vinařské trhy. Dalším úspěchem je „Dohoda o enologických postupech“, která se zasadila o liberalizaci dovozu vína a byly zrušeny některé technologické bariéry obchodu s vínem. (<https://www.wwtg-gmcv.org/>)

Společná organizace zemědělských trhů v EU

Jedná se o Nařízení EU č. 1308/2013 – společná organizace trhů se zemědělskými produkty. Cílem je stabilizace trhu a zabránění eskalace tržních krizí poskytnutím záchranné sítě prostřednictvím nástrojů tržní intervence a výjimečných opatření. Stanovuje také opatření pro transparentnost trhu. Cílem je také zlepšení produktivity a kvality na úrovni výroby, zvýšení poptávky, konkurenceschopnosti a dalších. (Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, 13.10.2013)

Pro odvětví vína jsou pravidla stanovena v Nařízení 1149/2016 a 1150/2016, nařízení podchycují všechny oblasti, které se vína dotýkají, upravují podporu propagace v rámci EU, ale také propagaci ve třetích zemích. Dále například zaštiťuje přehled nákladů na restrukturalizaci a přeměny vinic, podporu zelené sklizně, podporu vzájemných fondů a další.

5.2 Produkce a spotřeba vína

Celková plocha vinic v roce 2021 se odhaduje na 7,3 mha⁴. Což je ve srovnání s rokem 2020 nepatrně méně. Do světové plochy vinic jsou zahrnuty plochy osázené vinnou révou pro všechny účely (víno a džusy, stolní hrozny, sušené hrozny), také jsou zde zahrnuty mladé vinné révy, které nejsou produktivní. V současné době můžeme pozorovat fakt, že se plocha světových vinic stabilizovala od roku 2017. Tato stabilizace poukazuje na různorodý vývoj v různých regionech světa. Nacházejí se zde protichůdné trendy, které se dají rozdělit do dvou hlavních bloků. Na jedné straně jsou to země, jako Itálie a Francie spolu s Čínou a Íránem, které světové plochy vinic zvyšují. Na druhé straně jsou to země na jižní straně Země (kromě Austrálie a Nového Zélandu), jako je USA, Moldavsko a Turecko ve kterých dochází k výraznému úbytku plochy vinic.

Oproti tomuto se světová produkce vína (kromě džusů a moštů) v roce 2021 se odhadla na 260 mhl⁵, což znamenalo pokles téměř o 3 mhl oproti roku 2020. Na tento pokles v roce 2021 měly vliv dva efekty – jednalo se o prudký pokles některých z hlavních zemí EU produkujících víno a na druhé straně vynikající sklizně, které zvýšily úroveň produkce většiny zemí na jižní polokouli. Celkový globální objem produkce vína v roce 2021 může být definovaný jako posledních třech letech jako mírně pod desetiletým průměrem. Ovšem světovou statistiku ovlivňuje Čína, kde v roce 2021 nastal pokles produkce již pátý rok za sebou. V zemi pravděpodobně klesá poptávka po víně, ovlivnění také přichází s nedostatečným technickým vybavením vinařů, ale také mají vliv drsnější klimatické podmínky v mnoha oblastech země.

⁴ Mha – milion hektarů

⁵ Mhl – milion hektolitřů

Produkce vína v EU byla v roce 2021 153,7 mhl, což zaznamenalo pokles proti roku 2020 a také je 5 % pod svým průměrem za posledních pět let. Tento pokles může vysvětlit fakt, že byla snížena úroveň produkce vína ve Francii z důvodu jarních mrazů v dubnu 2021. Ostatní země EU mají situaci velmi různorodou, což bylo pozorováno na úrovních produkce vína a různých povětrnostních podmínek. USA svou výrobu sice zvýšilo o 6 %, ale i přesto je tohle číslo pod pětiletým průměrem. Růst produkce mohl být vyšší, ale vzhledem k ničivým lesním požárům v Kalifornii a suchu se produkce nezvýšila. Ačkoliv byl rok 2021 byl pro trh s vínem zotavující, pravděpodobně stejně dojde k jeho ovlivnění v roce 2022. Kde situace spojená s ruskou invazí na Ukrajinu zvyšuje míru inflace a ta následně může poptávku utlumit.

Tabulka 11 Výroba vína (kromě džusů a moštů) ve vybraných zemích

Země	2020 (mhl)	2021 (mhl)	Procentuální vyjádření ve světě
Itálie	49,1	50,2	19,3
Francie	46,7	37,6	14,5
Španělsko	40,9	35,3	13,6
USA	22,8	24,1	9,3
Austrálie	10,9	14,2	5,5
Chile	10,3	13,4	5,2
Jižní Afrika	10,4	10,6	4,1
Německo	8,4	8,0	3,1
Portugalsko	6,5	6,4	2,8
Čína	6,6	5,9	2,3
Rusko	4,4	4,5	1,7
Nový Zéland	3,3	2,7	1,0
Ostatní země (vč. ČR)	15,2	15,0	5,8

Zdroj: vlastní zpracování z STATE OF THE WORLD VINE AND WINE SECTOR 2021, vydané duben 2022 (OIV)

Oproti poklesu produkce vína, zaznamenala spotřeba vína nárůst. Spotřeba začala klesat již od roku 2018 vlivem poklesu čínské spotřeby (ztratila průměrně 2mhl ročně). Výrazný pokles byl zaznamenán také v roce 2020, kdy situaci ovlivnil covid-19, který měl negativní účinek na mnoho velkých vinařských trhů. Vzhledem k uzamčení a narušení HoReCa⁶ kanálu a celkového nedostatku cestovního ruchu byla spotřeba velmi ovlivněna. V roce 2021 došlo k zrušení omezení týkajících se pohybu lidí a zboží, také znovuotevření HoReCa kanálu a celkovému oživení společenských oslav a setkání došlo k očekávanému zvýšení spotřeby ve většině zemích světa. Ovšem v globální úrovni se chování v konzumaci vína v jednotlivých zemích značně liší.

Pro globální trh je rozhodující poptávka v Evropské unii, která pokrývá skoro polovinu celosvětové spotřeby (48 %), v roce 2021 to bylo 114 mhl, což je o 3 % více meziročně. Je zaznamenáno, že se podíl spotřeby v EU značně snížil, na začátku století byl odhad spotřeby okolo 59 %. Je to důsledek zmenšující se spotřeby EU (země spotřebují asi o 20 mlh méně než v roce 2000), ale také se zvyšuje vliv mimoevropských trhů.

Základní země, které jsou klíčové pro spotřebu EU jsou Francie, Itálie a Německo, zde se vypije 60 % vína, které je konzumováno v Unii. Francie je v tomto směru nejdůležitější, zde se spoléhá na HoReCa kanál, tato úroveň se zvedla celkem o 8,6 %, což je vyšší než v roce 2020, ale také je vyšší než v roce 2019. Itálie má spotřebu vína 24,2 mhl v roce 2021, což je srovnatelná úroveň jako v roce 2020, ale je zde nejvyšší úroveň spotřeby od globální finanční krize v roce 2008. Německo si udržuje třetí místo ve spotřebě, kde ovšem spotřeba mírně klesla na 19,8 mhl. Některé země dosáhly růstu spotřeby více než před pandemií, jsme můžeme zahrnout například Španělsko, kde byl růst o desetinu na 10,5 mhl. V rámci České republiky, byl také zaznamenán nárůst, kde se jednalo o 11,9 % s nárůstem na 2,3 mhl. Spotřeba v Rusku zaznamenala také nárůst na 10,5 mhl, což je nárůst o 2 % než v roce 2020. Jedná se o čtvrtý rok, kdy byl zaznamenán růst v Rusku. Ovšem současné sankce, které byly vyhlášené proti Rusku mohou ovlivnit dovoz do této země, který byl v roce 2021 v hodnotě 949 mil. eur, dovoz byl převážně z Francie, Itálie a Španělska.

⁶ HoReCa kanál neboli on-trade jsou místa, kde se servírují potraviny a nápoje určené k přímé konzumaci na místě. Typicky restaurace nebo bary.

Na druhou stranu Británie, která již není součástí EU, ale je stále v Evropě, prokázala, že má odolný trh a její spotřeba byla přibližně stejná, dosáhla 13,4 mhl, což je 3,4 % nad pětiletým průměrem.

V mimoevropských zemích, jako je USA, které má na světovém trhu s vínem podíl 14 % se spotřeba pohybovala mezi 33–34 %. V roce 2020 došlo k snížení o přibližně 4 % na necelých 33 mhl a v roce 2021 se spotřeba zvýšila jen mírně. Naopak v Jižní Americe byly rozdíly ve spotřebě rozdílné napříč zeměmi. V Argentině došlo k poklesu o 11,1 %, v období pandemie zde spotřeba vzrostla. Vliv na pokles má zvýrazněné snížení kupní síly spotřebitelů kvůli ekonomickým turbulencím a také devalvace měny. Oproti tomu naopak Brazílie zvýšila svou spotřebu o 1,2 %, kde došlo k ovlivnění pandemií, kdy se zvýšila poptávka po víně na vyšší úroveň. Největší změny byly v Číně, kde došlo k razantnímu poklesu o 15 % na 10,5 mhl.

Tabulka 12 Spotřeba vína ve světě v roce 2021

Země	2020 (mhl)	2021 (mhl)	Pokles či nárůst (2020/2021) %	2021 (% ve světě)
Francie	23,2	25,2	8,6	11
Itálie	24,2	24,2	0,0	10
Německo	19,8	19,8	-0,2	8
Španělsko	9,6	10,5	9,9	4
Portugalsko	4,6	4,6	-0,6	2
Česká republika	2,1	2,3	11,9	1
Švédsko	2,1	2,1	-0,3	1
Rusko	10,3	10,5	2,0	4
Austrálie	5,9	5,9	0,3	3
USA	32,9	33,1	0,7	14
Argentina	9,4	8,4	-11,1	4
Brazílie	4,4	4,1	1,2	2
Čína	12,4	10,5	-15,4	4

Zdroj: vlastní zpracování z STATE OF THE WORLD VINE AND WINE SECTOR 2021, vydané duben 2022 (OIV)

V současné době, vývoz všech vinařských zemí meziročně stoupl o 4 % na 111,6 mhl, což je nejvíce v historii. Celková hodnota vzrostla o 16 % na 34,3 mld. eur. Dynamika světového obchodu s vínem je relevantní a zajímavá v oblasti událostí, kterým musí v současné době čelit. Jedná se například o zvýšení některých obchodních cel, zpomalení námořní dopravy, narušení dodavatelského řetězce a krize cen energií.

Dominantní postavení v mezinárodním obchodu má trojice zemí a to Španělsko, Itálie a Francie. Celkově tyto země v roce 2021 vyvezly 59,9 mhl vína, což znamená podíl 54 % celosvětového exportu. Je to o 5,4 mhl více. Španělsko zvýšilo meziroční export o 14 % na 23 mhl. V rámci hodnoty, se tyto země podílejí 61 %.

Španělsko v loňském roce vyvezlo 23 mhl z celkových 35,3 mhl vyrobeného vína, to představuje 21 % veškerých dodávek na světový trh. Další vývozci jsou Itálie, ta zaznamenal a nárůst o 1,5 mhl, také Jižní Afrika s nárůstem o 1,2 mhl a Francie, která má nárůst 1,1 mhl.

Dle žebříčku sestaveného podle hodnoty patří na první příčku Francie s 11,3 mld. eur za export, což odpovídá třetině celosvětové hodnoty. Třetí místo zastává Španělsko. Světovou hodnotu výšili skoro všechny hlavní země kromě Austrálie, která zaznamenala pokles 1,3 mhl, pokles zaznamenala Argentina o 0,6 mhl a USA s poklesem 0,3 mhl.

Členění vývozu dle typu obalu

Vína se globálně exportují v láhvích o objemu do dvou litrů. Tato kategorie v roce 2021 meziročně stoupla o 6 % a v objemovém vyjádření představuje tedy 53 % mezinárodního obchodu s vínem. Tento ukazatel se za posledních 10 let nezměnil. Hodnotové vyjádření vývozu lahvovaného vína stoupl o 13 % a tvoří tedy 69 % souhrnné hodnoty globálního vývozu.

Lahvovaná vína mají nejvyšší podíl objemu vývozu z Portugalsko 80 %, Německo 73 %, Francie 70 %. V hodnotovém vyjádření je na prvním místě Portugalsko s 92 %, následuje Argentina 91 % a poté USA 82 %.

Desetina z celkového exportu připadá na šumivá vína, které v globální hodnotě exportu tvoří 22 %. U šumivých vín v roce 2021 došlo ke zvýšení o 22 % a v hodnotovém vyjádření o 35 %. Tomu napomohlo oživení prodeje v kanálu HoReCa.

K oblíbě v poslední letech došlo na kontejnery s objemem 2,1 – 10 litrů, které jsou označovány jako „bag-in-box“. V roce 2021 došlo k poklesu o 8 % a dle hodnoty o 1 %. Na mezinárodní obchod se tento typ obalu podílel 4 % dle objemu a jen 2 % dle hodnoty, což

je stejné jako v roce 2020. Tato kategorie je zastoupena v portugalském, německém a jihoafrickém exportu.

Oproti tomu objem vývozu ve velkých obalech (ocelové tanky, plastové kontejnery) v roce 2021 vzrostl o 5 % a z celkových 111,6 mhl představoval 33 %. V hodnotovém vyjádření představoval 7 % s 34,3 mld. eury. Tento export je typický pro Kanadu, Austrálii a Španělsko.

Dovozci vína

V roce 2021 se mezi nejlepší dovozce vína zařadily země Německo, USA a Velká Británie, jedná se o objemy dovezeného vína. Dohromady dovezly 42 mhl vína, a tak to tvoří 38 % světového dovozu. Hodnotové vyjádření představuje 13,1 mld. eur, což je také 38 % světového dovozu. Německo se řadí jako největší dovozce, v roce 2021 dovezlo 14,5 mhl. Z hlediska hodnoty se řadí na třetí místo v hodnotě 2,8 mld. eur.

Druhým největším dovozcem je USA, kde došlo ke zvýšení dovozu vína o 13 %, a to činí 13,9 mhl v objemu. Hodnota dovozu vzrostla o 21 % v hodnotě 6,2 mld. eur.

Třetí pozici zaujímá Velká Británie s objemem 13,6 mhl. Hodnota se v Británii zvýšila o 7 % a dosáhla hodnoty 4,1 mld. eur. Tento rozdíl v hodnotě a objemu má za následek růst cen dovážených vín uprostřed výpadku týkajícího se Brexitu.

Další dovozci v EU jsou Francie s 5,9 mhl, kde objem dovozu klesl o 6 % a hodnota vzrostla o 7 %. Holandsko zaznamenalo nárůst objemu dovozu o 7 % a dosahuje 5 mhl, kde hodnota vzrostla o 11 % a dosáhla 1,4 mld. eur. Portugalsko má dovoz 2,8 mhl v objemu a jeho dovoz se zvýšil o 3 % s hodnotou 161 mil. eur.

Mimo Evropskou unii Rusko dovezlo 3,7 mililitru hl objemu, což znamenalo nárůst o 6 % v hodnotě 949 mil. eur. Kanada je na objemu 4,2 mhl, ale na hodnotě vzrostla o 10 % a dosáhla 1,9 mld. eur. Čína v roce 2021 dovezla 4,2 mhl v objemu a v hodnotě 1,4 mld. eur. Japonsko omezuje dovoz o 5 % což je 2,4 mhl v objemu a má hodnotu 1,4 mld. eur. (https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/eng-state-of-the-world-vine-and-wine-sector-april-2022-v6_0.pdf)

Shrnutí

Celkově je stav mezinárodního obchodu velmi různorodý. Což se projevuje ve více faktorech. Je zjevné, že pro všechny vinařství byl rok 2020 velmi náročný, ale následné obnovení v roce 2021 vedlo k ozdravení trhu. Prognózy pro rok 2022 jsou příznivé, ale vzhledem k současné situaci ohledně války bude opět trh s vínem velmi ovlivněn. Rusko zde má své zastoupení, a to velmi ovlivní následný stav ve státech, které s Ruskem obchodovaly. Celkově se ovšem může říct, že se ve skoro všech zemích pije víno, a ačkoliv jsou trendy momentálně velmi proměnlivé, je zde základna lidí, kteří víno stále vyhledávají a pijí. Stejně tak se globálně země snaží si udržet své pozice a kvality vín.

6 Vývoj produkce a spotřeby v Portugalsku

Vinařství v Portugalsku má své místo. Tvoří velkou část ekonomiky země. Vinaři v Portugalsku si zakládají na tradicích při výrobě vína, která se následně promítá i do celkového pohledu na vinařství.

6.1 Mezinárodní obchod s portugalským vínem

Pro Portugalsko je odvětví vína velmi významné. Jak v ekonomické hodnotě, kterou vytváří, ale také pro obyvatelstvo, pro které toto odvětví hraje roli na sociální úrovni. Také se zde hledí na ochranu životního prostředí.

Ve výrobě vína je zaměstnáno v Portugalsku 12 118 lidí. Průměrný podnik na výrobu vína v Portugalsku má 6,4 zaměstnanců. V současné době mají podniky na výroby vína v Portugalsku více zaměstnanců než před 5 lety.

Celkově se v současné době nachází v Portugalsku 1 887 vinařských podniků, což je nárůst o 7,2 % od období 2017–2022. I přes tento počet, mají tyto podniky nízkou koncentraci tržního podílu a v současné době není na trhu společnost s více než 5% podílem na trhu. Odvětví produkce vína v Portugalsku je 106. největším odvětvím v Portugalsku, dle žebříčku IBIS World. Toto pořadí se od roku 2017 nezměnilo.

V loňském roce se v hlavních regionech Portugalska, jako je Douro, Lisboa a Alentejo bylo během sezóny vyprodukováno 3,7 mhl vína. I přes tuto velikost produkce se celková produkce v letech 2017 až 2022 snížila o 14,6 % ročně. V Portugalsku je velikost trhu produkce vína vyjádřená příjmy je 783,9 milionů Eur.

Tabulka 13 Produkce vína v Portugalsku v roce 2020 a 2021

Region	2020 (hl)	2021 (hl)
Minho	848 311	893 694
Trás-os-Montes	94 425	106 029
Douro	1 264 349	1 614 569
Pobřeží Atlantiku	174 391	180 630
Oblast Dão	189 197	286 821
Oblast Beira	219 298	261 418

oblast Cisteru	37 744	65 378
Tajo	644 153	713 233
Lisabon	1 253 303	1 339 162
Setúbal	475 135	548 124
Alentejo	1 159 067	1 289 473
Algarve	13 043	15 939
Madeira	37 264	37 612
Azory	8 350	6 458
Celkem	6 418 030	7 358 539

Zdroj: vlastní zpracování, dostupné na <https://www.ivv.gov.pt/np4/163.html>

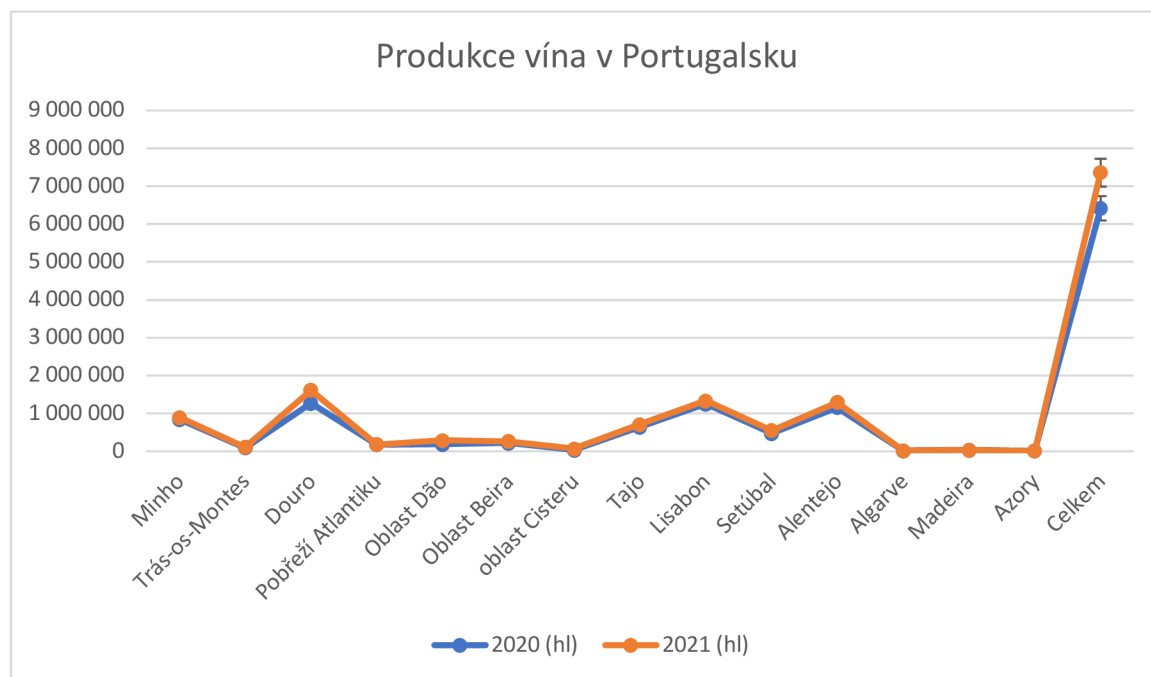
Dle tabulky výše, lze si všimnout, že produkce vína v Portugalsku v roce 2021 mírně stoupla. V roce 2020 a 2021 došlo ve velmi silným sklizním, které měly za následek velkému růstu vývozu, hodnoty a objemu. Export portugalského vína roste v průměru 3,3 % ročně. A i přes pokles mezinárodního obchodu v roce 2020 Portugalsko dokázalo zvýšit export vína až o 4,5 %. Portugalská vína se v posledních letech začala dostávat do podvědomí spotřebitelů, kde rozmanitost druhů vín a možnosti objevovat nových vína z různých oblastí vede ke zvýšení a oblíbenosti Portugalských vín.

Sklizeň v roce 2021 zaznamenala nárůst o 14 % oproti roku 2020, celkově byl zde nárůst o 15 % s průměrem posledních pěti sklizní. K poklesu došlo pouze v Azorech a Madeire. Tento pokles pravděpodobně bude zaznamenán i v roce 2022, vzhledem k nepříznivým klimatickým podmínkám v této oblasti.

Portugalsko hlavně vyváží do zemí jako je Francie, USA, Velká Británie, Brazílie, Německo a Kanada, v tomto pořadí, dá se říct, že tyto trhy jsou stabilní a Portugalsko zde pravidelně vyváží svá vína. Oproti tomu se poptávka po portugalských vínech zvětšuje v Brazílii 8,65 % v hodnotě 73,77 milionů eur a USA 13,08 % v hodnotě 104,32 milionů eur, kde trh pro portugalská vína roste rychleji než ostatní. Portugalsko také vyváží do Ruska 34,5 % v hodnotě 10,98 milionů eur. Vývoz do Číny byl 14,27 milionů eur, což představovalo nárůst o 9,55 %, což znamenalo oživení trhu, vzhledem k poklesu v roce 2020. Celkový vývoz ze země se zvýšil o 18,3 %.

Vzhledem k většímu exportu, se také zvyšuje průměrná cena za láhev. Díky tomu se zvyšuje hodnota produkce. Tento cíl je pro Portugalsko velmi důležitý i výhledově do dalších let. Výrobci v Portugalsku se snaží vyrábět vína udržitelným způsobem, což má přímý dopad na kvalitu vyráběných vín a také na náklady. Vzhledem ke kvalitě portugalských vín, jsou tyto vína potencionální k růstu na trhu. Portugalsko díky tomu, že překonalo jak pandemii, tak Brexitu, je velmi dobrý vývozce. Po letech, kdy bylo Portugalsko známé převážně jen díky portským a madeirským vínům se momentálně prokazuje zvýšením produkce i exportu svými tichými víny. Ty tvoří asi 65 % hodnoty portugalského exportu. Cílem Portugalska je také zvýšení průměrné vývozní ceny. V roce 2020 klesla průměrná cena portugalských vín o 1,6 % na 2,71 eura za litr, oproti roku 2019. Někteří výrobci v době pandemie řešili svou situaci tím, že dokázali snížit cenu na některých trzích nebo spuštěním online prodeje, tím se následně zvýšil nárůst tržeb v Portugalsku a díky tomu, pak Portugalsko na rozdíl od ostatních zemí vykázalo zisk. Portugalsko je 10. největší vývozce vína na světě.

Graf 1 Produkce vína v Portugalsku

Zdroj: vlastní zpracování, dostupné na <https://www.ivv.gov.pt/np4/163.html>

Spotřeba vína

I přes nepřízeň pandemie si Portugalsko v roce 2021 udrželo titul nejvyšší spotřeby vína na obyvatele. V průměru vypili 51,9 litru vína, překonali dokonce i Francouze a Italy, kteří jsou na druhém místě s 46,9 litry na hlavu. Spotřebu v Portugalsku může také ovlivňovat vinná turistika, která je velmi dobře strukturovaná. Člověk při návštěvě může zažít prohlídky určitých přírodních krás spojené s různými vinařstvími, nebo například je zde skvělý marketing, kde se vinná turistika spojuje například s výstavami, popisy výroby, degustacemi či různými prohlídkami.

Portugalci preferují červená vína, ty pak následují vína bílá a zakončují vína růžová. Hlavním faktorem pro výběr vína u Portugalců je chuť, následuje kvalita/cena ale také region, ze kterého víno pochází. Často se Portugalci účastní degustací vín a volí si i zážitky z vinařské turistiky.

Celkový dovoz do Portugalska činil v roce 83 146 mil. eur. Což je o 15 milionů eur více než v roce 2020. Největším dovozcem do Portugalska zůstalo Španělsko (32,8 %). Mimo EU to byla Čína, která je hlavním dodavatelem zboží do Portugalska, zde byl nárůst o 28,6 %. Portugalsko hlavně dováží stoje, mechanická zařízení, dopravní zařízení, oděvy, obuv, minerální produkty, celulózní buničinu a papír. (Estatísticas do Comércio Intermcional)

Do Portugalska se také dováží víno, ne v tak velkém množství, vzhledem k popularitě domácích vín. Celkový dovoz vína v roce 2021 byl 2,9 mhl. Což je více než v roce 2020 o 4,4 %. Dovoz vína byl v hodnotě 167 mld. eur. Což je oproti roku 2020 pokles o 0,9 %. V roce 2021 byl dovoz certifikovaných tichých vín menší než v roce 2020 a to o 8,5 % v celkové hodnotě 20 310 mld. eur, která zaznamenala nárůst. Stolní víno také zaznamenalo pokles o 19 % v hodnotě 16 703 mld. eur, kde byl opět nárůst. Dovoz šumivých vín měl nárůst o 20,4 % v množství 48 mhl a v hodnotě 24 480 mil. eur. (Análise Estatística do Comércio Internacional de Vinho Importação - 2010 a 2021, dostupné na <https://www.ivv.gov.pt/np4/10076.html>)

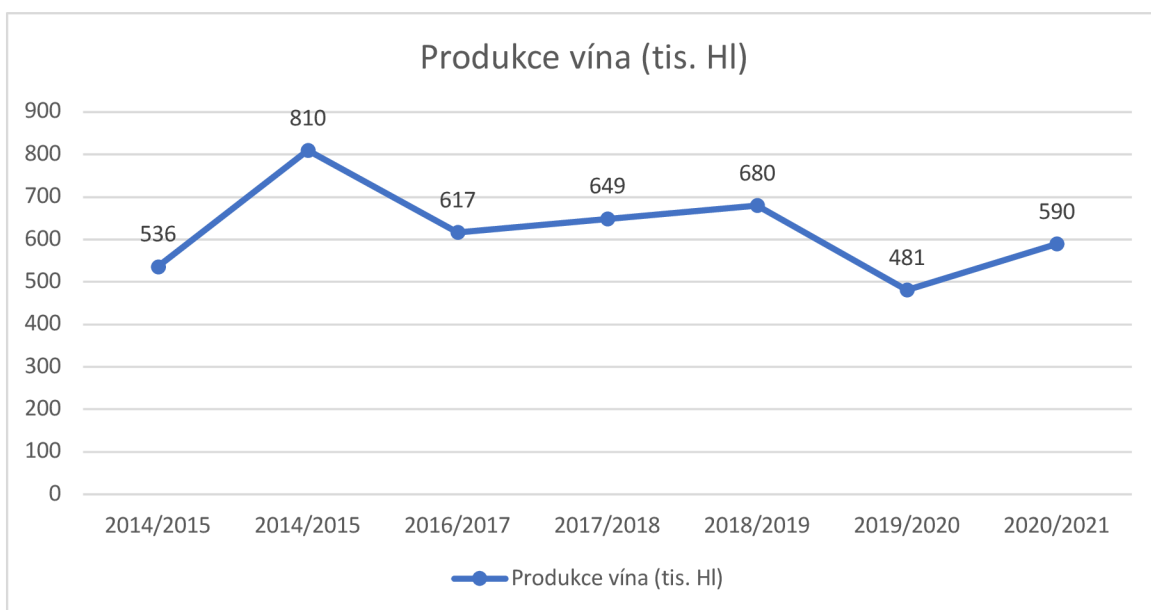
Ceny vína v Portugalsku

V současné době, kdy je vinohradnictví a vinařství ovlivněno zvýšenou inflací, válkou, ale také suchem, které trápí řadu vinařů v Portugalsku od začátku roku 2022. Sucho ovlivňuje výrobu mezi 40–50 % a tím se zvyšují náklady na suroviny. Ačkoliv se Institut vína a révy (Instituto da Vinha e do Vinho) snažil pomoci z komunálních fondů, také připravuje konkrétní opatření výjimečné podpory. Vzhledem k těmto okolnostem se cena na domácím trhu Portugalska začíná zvyšovat. Je možné, že ke zvýšení cen dojde u kvalitních vín, které mají větší rozsah konkurenceschopnosti oproti těm, slabým na trhu. Portugalsko si nastavilo cíl do konce roku 2023 dosáhnouti jedné miliardy eur. Ačkoliv se dle prognóz očekává, že se tohoto dosáhne již v průběhu roku 2023, ale jaký vliv budou mít výše zmíněné vlivy, zatím není znám. Dalším cílem Portugalska je zlepšení mezinárodního uznání, které by mělo vést k tomu, že se prodá více, lépe, ale také dojde ke zvýšení průměrné ceny a tím se podpoří ekonomicky udržitelné odvětví. (<https://24.sapo.pt/economia/artigos/vinho-nao-deve-haver-um-aumento-dos-precos-mas-setor-esta-a-ficar-estrangulado>)

6.2 Situace na trhu s vínem v ČR

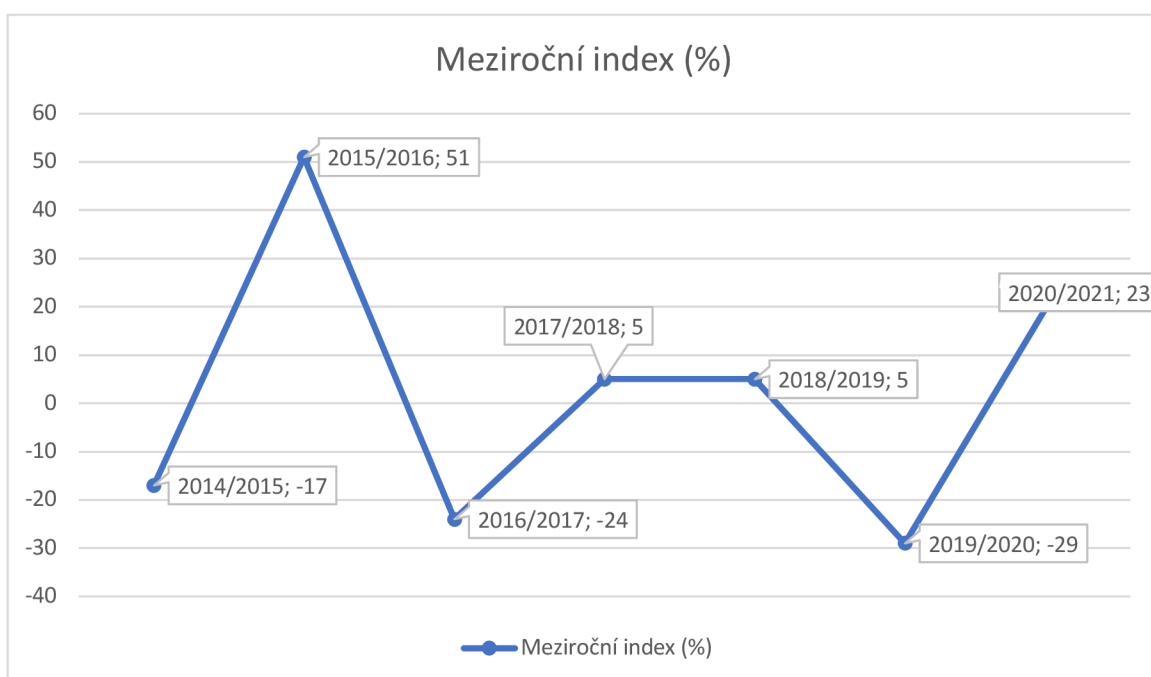
Produkce vína v ČR v roce 2021 byla celkově 618 000 hl. Což byl nárůst o 2,4 %. V roce 2020 bylo sklizeno celkem 90 376 tun hroznů vinné révy. V roce 2021 bylo sklizeno 90 059 tun hroznů vinné révy. Produkce vína za poslední tři roky je v průměru 584 tis. hl za rok. Celková produkce vína a moštu ve vinařském roce 2020/2021 byla 603 000 hl. Z toho byla 1/3 červených vín a 2/3 vín bílých.

Graf 2 Produkce vína v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování, tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník, 14.2.2022, dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>

Graf 3 Meziroční index produkce (%)

Zdroj: Vlastní zpracování, tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník, 14.2.2022, dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>

V ČR je značně zvýšena výroba vín s chráněným označením původu a také vín s chráněným zeměpisným označením. V sezóně 2020/2021 bylo vyprodukováno 490 tis. hl vín s CHOP, 91 tis. hl vín s CHZO, 4 tis. hl odrůdových vín a 5 tis. hl jiných vín (např. aromatizované vinné nápoje). Celkový export byl v roce 2021 104 000 hl, což je světově 0,1 %. Celkově bylo z ČR v roce 2021 vyvezeno celkem 72 962 hl vína, v průměru za hodnotou 111,40 Kč/l. Červené víno bylo vyvezeno celkově 43,8 % (31 954 hl za 118,90 Kč/l), bílé víno bylo celkově vyvezeno celkově 29,7 % (21 640 hl za 112,60 Kč/l). Hlavním odběratel pro Českou republiku se stalo jako tradičně Německo, kde bylo vyvezeno 27 576 hl vína v hodnotě 160,90 Kč/l, což tvořilo 42,8 % vývozu.

Do vývozu je zahrnut i vývoz hroznů. Vinné hrozny stolní byly vyvezeny v objemu 2 786 t v hodnotě 49,50 Kč/kg z toho bylo vyvezeno do EU 2 786 t v hodnotě 49,50 Kč/kg. Vinné hrozny sušené byly vyvezeny v objemu 393 t v hodnotě 61,70 Kč/kg z toho bylo vyvezeno 376 t v hodnotě 60,50 Kč/kg. Hroznová šťáva byla vyvezena v objemu 438 t v hodnotě 34,50 Kč/kg z toho bylo vyvezeno do EU 437 t v hodnotě 34,50 Kč/kg.

Tabulka 14 Vývoz vína z ČR v roce 2021

Druh	Celkem		EU	
	hl	Kč/l	hl	Kč/l
Vína červená	31 954	118,80	26 436	126,70
Vína bílá	21 640	112,60	20 154	104,40
Víno ostatní	14 598	92,20	14 217	87,00
Vinný mošt	86	77,60	86	77,60
Šampaňské	273	991,10	270	989,50
šumivé	1 955	142,20	1 755	138,40
perlivé	2 457	60,00	2 453	59,40
Celkem	72 962	111,40	65 372	110,20

Zdroj: Tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník, 14.2.2022, dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>

Vína v lahvích do 2 l se vyvezli celkem v objemu 63 146 hl (119,40 Kč/l) z toho bílá vína v objemu 21 420 hl (113,40 Kč/l), vína červená byla vyvezena v objemu 27 772 hl (136,20 Kč/l), ostatní vína v objemu 12 954 hl (95,10 Kč/l). V obalech nad 2 l se vyvezlo celkem 1 251 hl (32,20 Kč/l), bílá vína vyvezena v objemu 220 hl (38,70 Kč/l), vína červená 387 hl (33,70 Kč/l) a vína ostatní 644 hl (29,20 Kč/l).

Oproti tomu byl dovoz hroznů stolní v objemu 42 740 t za 44,30 Kč/kg, z toho byly dovezeny z EU v objemu 28 525 t v hodnotě 41 Kč/kg. Vinné hrozny sušené byly dovezeny v objemu 4 567 t v hodnotě 45,40 Kč/kg, z toho z EU byly dovezeny v objemu 1 276 t v hodnotě 55,20 Kč/kg. Hroznová šťáva byla dovezena v objemu 1 699 t v hodnotě 25,20 Kč/kg. Z EU byla dovezena 1 698 t v hodnotě 25,20 Kč/kg. Největší dovozce do ČR je Itálie, Německo, Španělsko, Maďarsko, Slovensko mimo EU je to Indie, Jižní Afrika, Peru, Čína.

V následující tabulce je zaznamenáno, kolik bylo dovezeno vína do ČR a v jaké hodnotě za l to bylo.

Tabulka 15 Důvoz vína do ČR v roce 2021

Druh	Celkem		EU	
	hl	Kč/l	hl	Kč/l
Vino červené	324 973	45,20	322 202	45,10
Vino bílé	564 044	24,20	562 637	24,10
Vino ostatní	280 831	39,30	70 111	50,50
Vinný mošt	15 086	23,00	15 085	23,00
Šampaňské	3 900	577,50	3 881	578,00
šumivé	76 481	49,00	76 129	48,50
perlivé	125 425	50,20	124 923	50,20
Celkem	1 390 738	32,90	1 174 968	32,30

Zdroj: Tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník, 14.2.2022, dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>

Do ČR se dováží víno v láhvích do 2 l v objemu 591 966 hl (53,50 Kč/l) z toho je bílé víno v objemu 198 038 (45,20 Kč/l), červené víno v objemu 213 787 hl (61,40 Kč/l), ostatní víno v objemu 180 141 hl (53,30 Kč/l). Víno v obalech nad 2 l je v celkovém objemu 577 882 hl (13,40 Kč/l), z toho bílé víno je v objemu 366 006 hl (12,90 Kč/l), červené víno v objemu 111 186 hl (14,10 Kč/l), ostatní víno v objemu 100 690 hl (14,40 Kč/l). (Tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník, 14.2.2022, dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>)

Celková spotřeba vína v ČR byla 2 307 000 hl, což je 10,6 %. Celková spotřeba v ČR oproti roku 2020 vzrostla. V ČR se udržela vysoká spotřeba i přes dobu pandemie. Ačkoliv asi jako každá země i ČR zaznamenala mírný pokles v roce 2020 a to v souvislosti s proti pandemickými opatřeními. V současné době je v ČR stále více oblíbené pít piva, ale i víno má v ČR své místo. Celková spotřeba alkoholu v ČR je ovlivněna i spotřební daní, kterou se vláda pravidelně snaží zvyšovat. S tím souvisí, že pravděpodobně bude spotřeba také ovlivněna současnou světovou situací spojenou s válkou a zvýšenou inflací. Vzhledem ke zvyšování cen energií a také přírodním podmínkám dojde v současné době ke zvýšení cen za vína, která se v ČR vyrábí. Nárůst cen je odhadován na zvýšení o 5 až 10 %.

6.2.1 Pozice Portugalského vína v ČR

Portugalská vína nejsou na českém trhu příliš známá a jsou především spojována s portským vínem a madeirou. Dostat se k portugalským vínům můžeme prostřednictvím několika distribučních kanálů. Ve velkoobchodech, maloobchodech, ve vinotékách, internetových obchodech nebo v některých specializovaných restauracích. Je možné sehnat v ČR vína červená, bílá, růžová, ale také i šumivá vína původem z Portugalska. Na trhu jsou e-shopy, které jsou zaměřeny přímo jen na prodej portugalských vín. Jako příklady lze uvést např. e-shop Vína z Portugalska, kde se nachází výběr všech druhů vín, v cenové hladině od 195 Kč - 2000 Kč. V tomto e-shopu, prodávají vína od 14 dodavatelů. (<https://vinazportugalska.cz/>)

Dalším e-shopem, který se zaměřuje na portugalská vína je e-shop Portugalské vinice, ti spolupracují s dvěma vinařstvími z Portugalska a následně prodávají jejich vína. (<https://www.portugalskevinice.cz/>)

V ČR máme i prodejce, kteří se zaměřují na prodej pouze portského vína v různých velikostech a odrůdách. Dále jsou zde prodejci, kteří prodávají vína z více států světa, jako je například Global Wines. Další společnost z Portugalska, která vstoupila na náš trh je společnost Wine With Spirit, kde její zástupci vytváří prostor pro odbyt vína.

Cenová hranice prodávaneho portského vína je v rozmezí od 150 Kč - 2000 Kč v závislosti na daném prodejci. V současné době pořádají vinaři i degustace portugalských vín, kde může člověk objevit nové nevyzkoušené chutě těchto vín. V současné době je portugalské víno k dostání i v potravinových řetězcích, jako je Lidl nebo Globus, ty do své nabídky zahrnují portská vína. Portugalská vína jsou i v nabídce velkoobchodu Makro, kde jsou ceny dost podobné jako na většině e-shopu, portské víno se prodává např. za 278 Kč.

Shrnutí

Ačkoliv je v ČR stále na prvním místě v alkoholických nápojích pivo. I víno má zde své místo. Od roku 2015 se začala projevovat důvěra vůči českým vínům, což zapříčinila dobrá propagace v kampaních Vína z Moravy, vína z Čech, ale vliv mohl mít také seriál Vinaři, který běžel na televizních obrazovkách. V současné době se stále najdou různé reklamy na moravská a česká vína po celé ČR. Kvalita českých vín sice roste, ale pro zahraniční trhy je dost neznámá. Vůči Portugalsku můžeme zaznamenat určitou podobnost, ačkoliv vína z Portugalska jsou celosvětově známá u nás v ČR je první věc, která občany napadne jsou portská vína či madeira. Ostatní druhy vína jako červená, bílá či růžová jsou stále větší neznámou. Portugalsko mělo zmíněno, že by chtělo zlepšit svou propagaci na světových trzích, ale to se jim daří například v Británii. V ČR by propagace jistě neuškodila, ale vzhledem k velkému dovozu je tento způsob jistě dost náročný. I přesto, že se Portugalsko může pyšnit svými tradicemi při výrobě vína. V další kapitole se dozvíme názory občanů, jak si portugalská vína stojí u běžných spotřebitelů.

7 Výzkumná část

Pro získání většího objemu dat v rámci porovnání nákupního a spotřebního chování českých zákazníků k portugalským vínům, se autorka diplomové práce rozhodla provést průzkum českého trhu a spotřebitelů vína se zaměřením na Prahu. Hlavním cílem získaných informací tohoto šetření, je přehled o chování zákazníků a postavení povědomí o portugalských vínech na českém trhu. Po provedení analýzy získaných odpovědí bude možné zhodnotit aktuální situaci a popřípadě nastínit možný budoucí vývoj. Všechny grafy v následující kapitole jsou zpracovány autorkou práce z odpovědí respondentů na webu Google Forms.

7.1 Dotazníkové šetření

Pro lepší pochopení nákupního i spotřebního chování českých spotřebitelů ve spojitosti s konzumací alkoholických nápojů a zájmem o zahraniční vína (především zaměřeno na vztah s portugalským vínem) bylo provedeno dotazníkové šetření v období od 14.11.2022 do 22.11.2022. Průzkum proběhl formou kvantitativního výzkumu, dotazník obsahoval celkem 31 otázek, otevřených, polouzavřených a uzavřených, které se týkaly českého trhu, domácích spotřebitelů, chování při darování a také podvědomí o portugalských vínech a větvily se na základě logické návaznosti. Pomocí Google Forms byl vytvořen dotazník, který byl následně zveřejněn online. Respondenti byli vyzváni k jeho vyplnění prostřednictvím odkazu. Dotazník byl distribuován pomocí široké veřejnosti prostřednictvím sociálních sítí a studijních sítí. K tomuto účelu bylo využito sociální sítě Instagram a Facebook, kde bylo přistoupeno ke zveřejnění odkazu na dotazník. Výzkum probíhal jeden týden a bylo získáno celkem 152 reakcí. Odpovědi poskytují cenné informace pro průzkum a utváří představu o spotřebitelském chování v dané oblasti. Dotazníkové šetření se zaměřuje na tři oblasti, první je darování vína, dále konzumace vína a další je oblast zahraničí zaměřená na Portugalsko. Zapojená je také okrajově problematika Covid-19. Konkrétní podoba dotazníku je poskytnuta k nahlédnutí v příloze této práce. Otázky byly formulovány na základě znalostí nabytých během studia na ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze a znalostí získaných studiem odborné literatury. Před zveřejněním dotazníku byly vytvořeny výzkumné otázky, které měly být průzkumem potvrzeny či vyvráceny. Závěrečné hodnocení výzkumných otázek bude uvedeno na konci kapitoly. Znění výzkumných otázek:

VO1 – Zákazníci po Covid-19 upřednostňují vína z Čech.

VO2 – Zákazníci kupují méně Portugalských vín než vín z Čech.

VO3 – Zákazníci si více zakládají na kvalitě darovaného vína než vína pro sebe.

VO4 – Zákazníci upřednostňují vína bíla.

VO5 – Zákazníci se méně vydávají do ciziny za účelem vinné turistiky.

První otázka měla za úkol zjistit, zda respondenti pijí či nepijí víno. Celkově na otázku odpovědělo 151 respondentů, z toho 115 osob víno pije a 36 osob nepije. Následovala

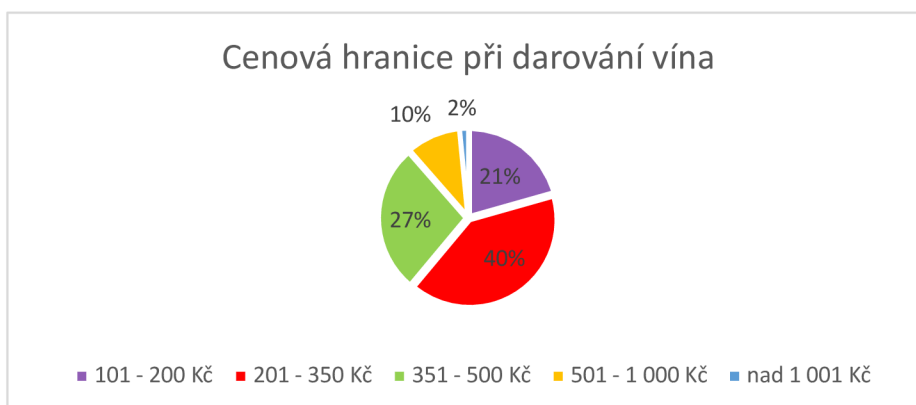
otázka, zda víno využívají i jako dárek, 132 respondentů odpovědělo, že víno jako dárek využívá a pouze 20 respondentů ne. V případě, že respondent u prvních dvou otázek uvedl ne, byl přesunut na otázky sociodemografické a dále se dotazníku nezúčastnil.

Celkově se dotazníku účastnilo 107 žen a 41 mužů, pouze 3 respondenti uvedli, že své pohlaví nechtějí uvést. Nejvíce byla zastoupena věková kategorie od 26–45 let, kde spadalo 78 respondentů. Druhá obsáhlá kategorie byla 18–26 let, kde bylo 42 respondentů, v kategorii 46–65 let odpovídalo 28 respondentů. V kategorii 66 a více let odpověděli pouze 4 respondenti, což se v této kategorii dalo očekávat, vzhledem ke zveřejnění dotazníku na sociálních sítích. Respondenti, kteří se zúčastnili průzkumu byli převážně z Prahy, a to v počtu 124 respondentů a ze Středočeského kraje bylo 28 respondentů. Na otázku „Váš hrubý měsíční příjem?“ odpovědělo 51 respondentů, že spadají do kategorie 35 000 – 50 000 Kč, následovala kategorie 26 000 – 35 000 Kč, kam spadá 36 respondentů. Kategorie méně než 18 000 Kč zahrnovala 27 respondentů, 21 respondentů má hrubý měsíční příjem více než 50 000 Kč a nejméně respondentů se řadí do kategorie 18 000 – 25 000 Kč a to v počtu 17.

Následně došlo k rozdělení respondentů, ti, kteří víno nepijí, byli odkázáni na otázky ohledně dárku (v případě, že víno darují), u respondentu, kteří víno pijí tato sekce následovala později, tady jsou jejich odpovědi zpracované celkově.

U otázky, kolik jsou respondenti ochotni zaplatit za láhev kvalitního vína při koupi jako dárek, je nejčastější odpověď 201–350 Kč, což je průměrná cena vín v obchodech. Celkově si tuto možnost zvolilo 53 respondentů. Další kategorie je 351–500 Kč, kde hlasovalo 36 respondentů. Následovala kategorie 101–200 Kč, což je pravděpodobně levnější varianta vín, nebo zde respondenti (27) mohli zahrnout i výhodné nakupování v akcích. Kategorii 501–1000 Kč si vybralo jen 13 osob a pouze 2 osoby jsou ochotny zaplatit více než 1 000 Kč za láhev vína.

Graf 4 Cenová hranice při darování vína

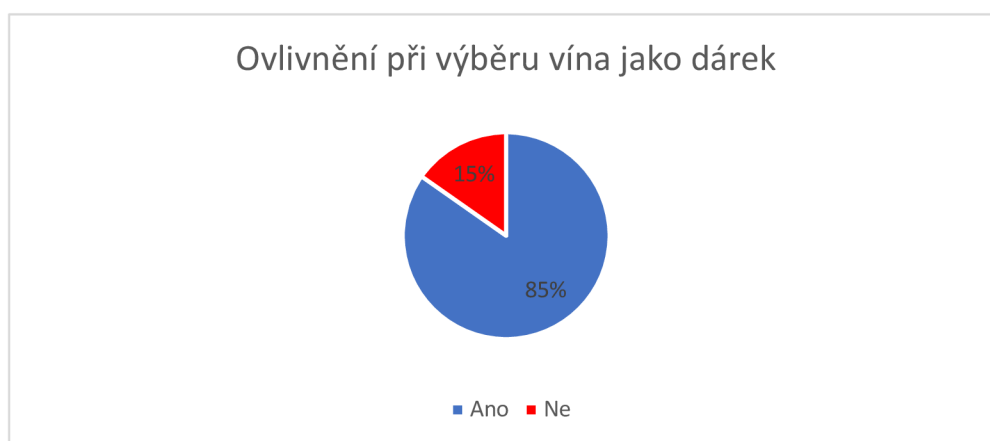

Zdroj: vlastní zpracování

Následovala otázka, zda jsou respondenti ovlivněni kvalitou vína v případě, že víno darují. (oceněná vína, vysoký kredit vinařství, vyšší cena, obal)

Zde byla jasná odpověď ano a to od 111 respondentů a pouze 20 respondentům nezáleží na kvalitě vína v případě daru. Tato jasná odpověď může značit, že pro většinu našich respondentů je důležitá kvalita už jen z klasického úkazu, že dar je společenská konvence, která pak může hodně vypovídat o člověku, který dar daruje.

Graf 5 Ovlivnění při výběru vína jako dárku

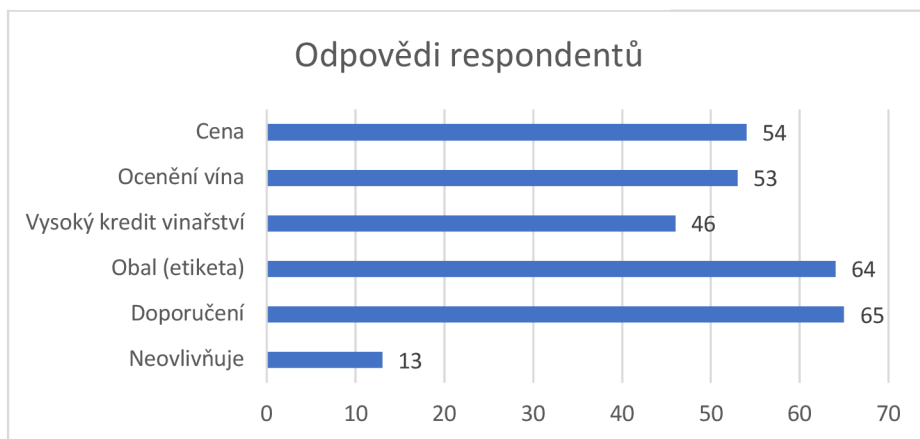

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud si respondenti zvolili ano, měli si zvolit, co je tedy nejvíce ovlivňuje. V této otázce byla možnost více odpovědí. Nejvíce ovlivňuje respondenty obal (64 resp.), ale také doporučení (65 resp.). Důležitá je i cena a to pro 54 respondentů a také ocenění vína (53 resp.). Na vysokém kreditu vinařství záleží pouze 46 respondentů a 13 respondentů neovlivňuje žádný z uvedených faktorů. Většina odpovědí byla kombinace více faktorů, kde

figuroval obal s kombinací ceny a doručení. Překvapivé se může zdát, že lidé mají zájem o to, co kupují, a proto jim záleží jak na doporučení a vysokém kreditu vinařství.

Graf 6 Odpovědi respondentů (co je ovlivňuje)

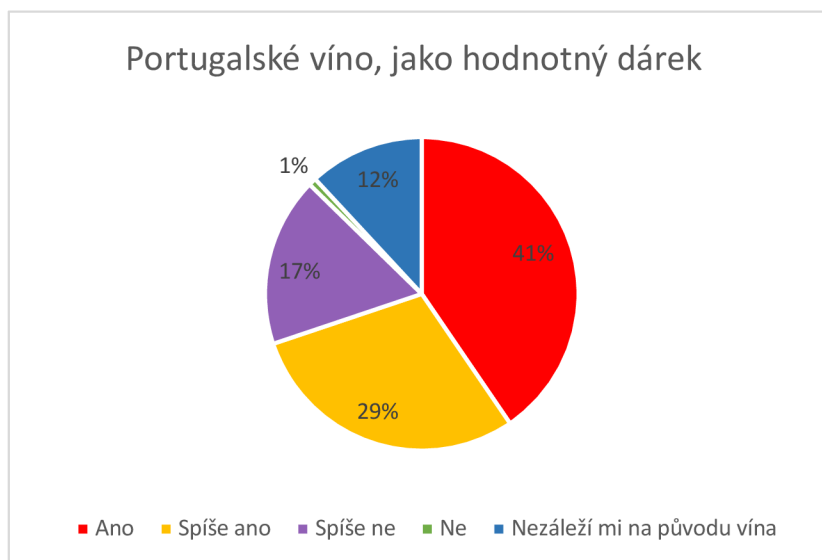

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se zaměřuje na portugalské víno a představy respondentů, zda si myslí, že portugalské víno je hodnotný dárek.

V této otázce obstála portugalská vína na výbornou, 51 respondentů zvolilo ano jako svou odpověď. Hned za tím, byla méně pozitivní odpověď spíše ano od 37 respondentů. Spíše ne zvolilo pouze 22 respondentů a jen jeden zvolil razantní ne. Na tom, jaké víno darují nezáleží 15 respondentům.

Graf 7 Portugalské víno, jako hodnotný dárek

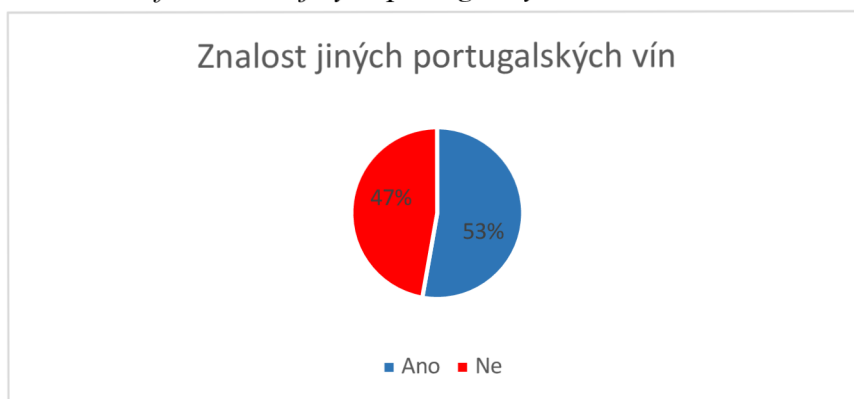

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti (47) prohlásili, že znají i jiná vína než Portské nebo Madeira. Ovšem 42 respondentů odpovědělo, že jiná vína neznají. Rozdíly mezi odpověďmi nejsou tak

markantní, takže jde vidět, že portugalská vína na českém trhu nejsou tak výrazné. V případě, rozdělení odpovědí od lidí, kteří pijí víno i kteří nepijí je sice více odpovědí ano, ale přesto minimální rozdíl.

Graf 8 Znalost jiných portugalských vín

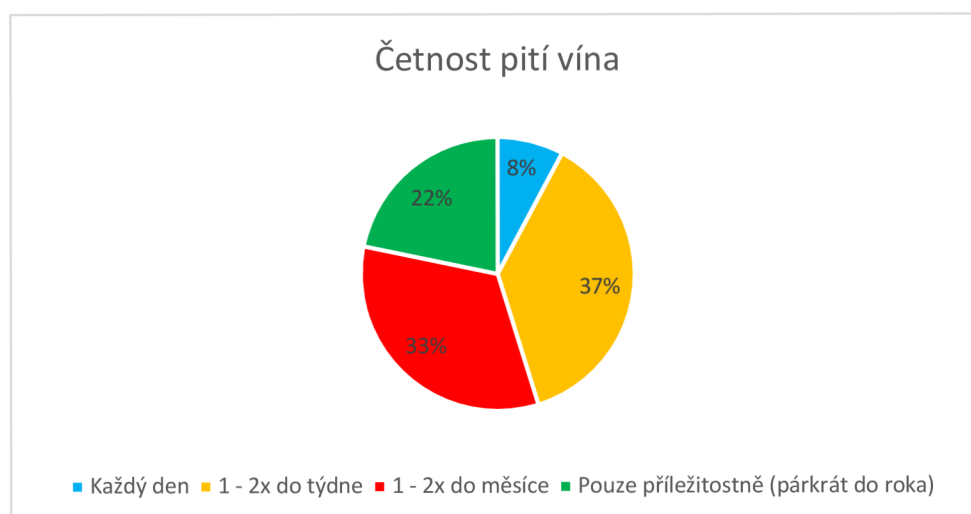

Zdroj: vlastní zpracování

Další část otázek byla zaměřena na respondenty, kteří pijí víno. Tito respondenti odpovídali i na otázky ohledně dárku, ale odpovědi jsou již rozebrány výše.

Celkově respondenti pijí víno nejčastěji 1 – 2x do týdne, zde bylo 43 odpovědí. Následovala možnost 1 – 2x do týdne v počtu 38 odpovědí, příležitostně pije víno 25 respondentů a pouze 9 respondentů pije každý den.

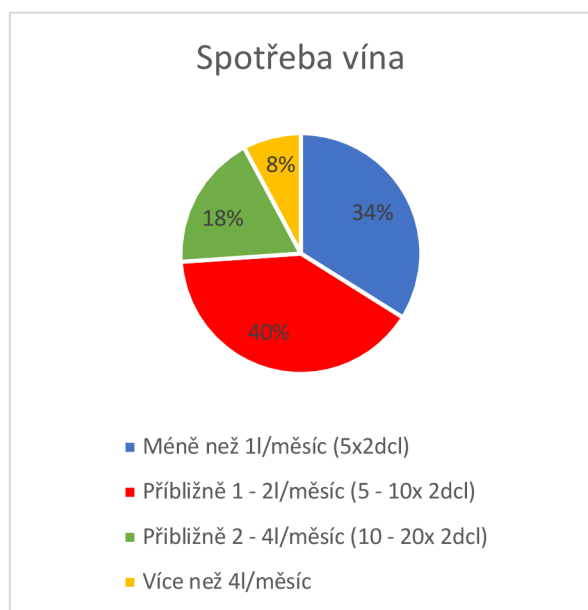
Graf 9 Četnost pití vína

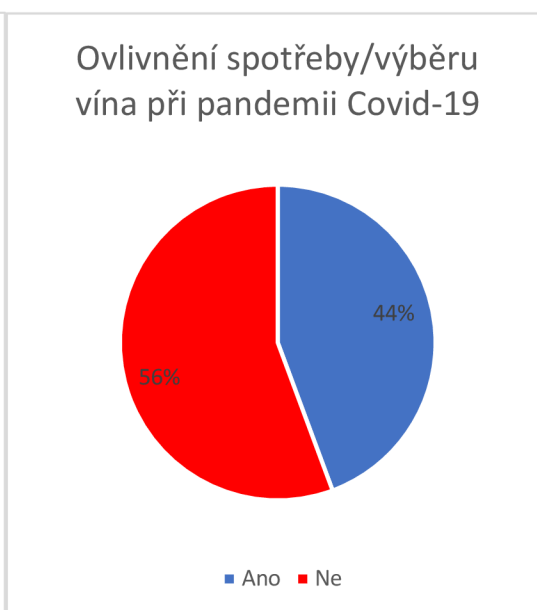
Zdroj: vlastní zpracování

Spotřeba vína za měsíc je pro 46 respondentů 1–2 l za měsíc, což odpovídá 5 – 10x 2dcl. Následovala odpověď od 39 respondentů, kteří zvolili, že piji víno méně než 1 l za měsíc (5x2dcl). Přibližně 2–4 l za měsíc (10 – 20x 2dcl) spotřebuje 21 respondentů. Více než 4 l za měsíc spotřebuje pouze 9 respondentů. S touto otázkou souvisí také otázka, která se zabývala ovlivněním spotřeby během pandemie Covid-19, kde 64 respondentů uvedlo, že je pandemie neovlivnila. Ovšem 51 respondentů ovlivnila. Další otázka zkoumala, co přesně respondenty ovlivnilo. Nejvíce se změnila spotřeba vína u 39 respondentů. Následovalo zvýšení/snížení preferované ceny u 18 osob. V rámci pandemie došlo k ovlivnění i preferovaných druhů vína u 11 respondentů. Pouze 2 osoby změnili preferovanou zemi původu vína a jen u 1 se zmenšila spotřeba vína.

Graf 10 Spotřeba vína

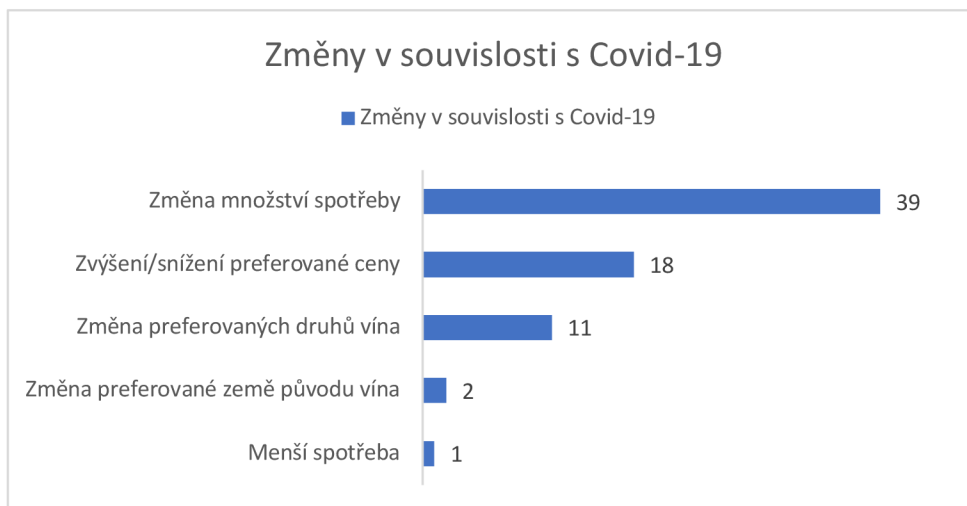

Graf 11 Ovlivnění spotřeby/výběru vína při pandemii Covid-19

Zdroj: vlastní zpracování v případě obou grafů

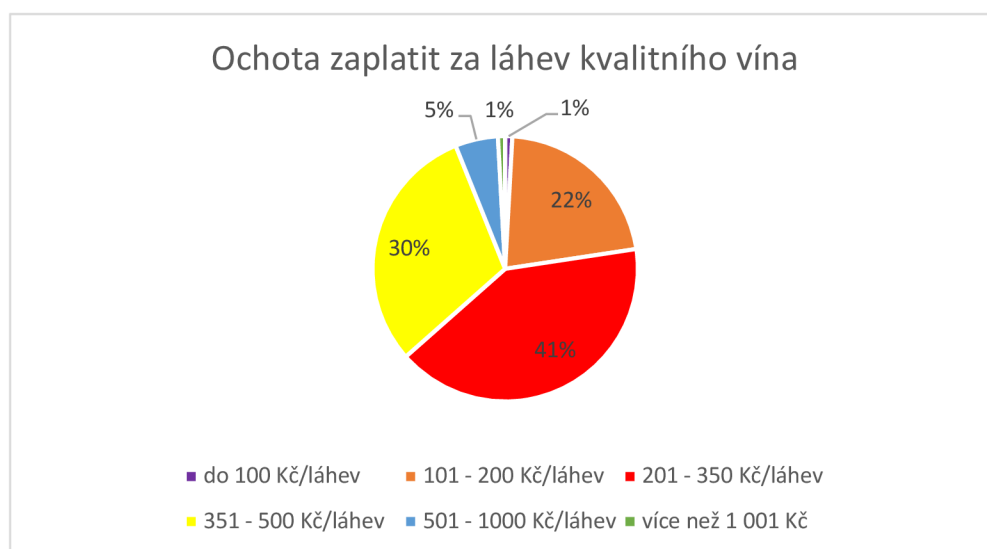
Graf 12 Změny v souvislosti s Covid-19

Zdroj: vlastní zpracování

Další sekce otázek je zaměřená na finanční a chuťové preference respondentů. Respondenti (47) jsou nejvíce ochotni utratit peníze v rámci rozmezí od 201–350 Kč/láhev. Hranice 351–500 Kč/láhev, si zvolilo 35 respondentů. Hranici 101–200 Kč/láhev preferuje 25 respondentů. Jen 6 osob preferuje hranici 501–1000 Kč/láhev. A u hranic do 100 Kč/láhev a více než 1001 Kč odpověděli 2 osoby, každá po jedné v hranici.

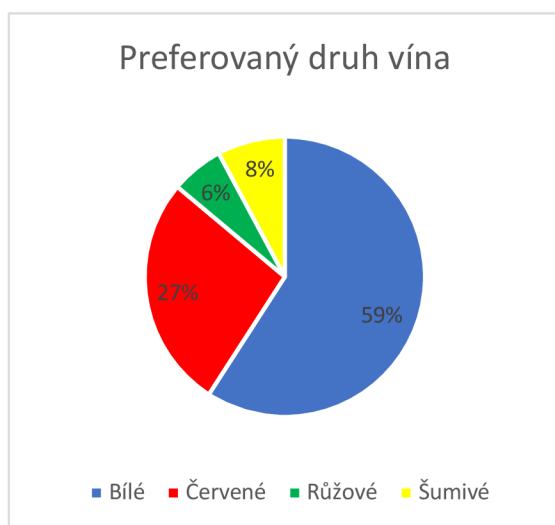
Graf 13 Ochota zaplatit za láhev kvalitního vína

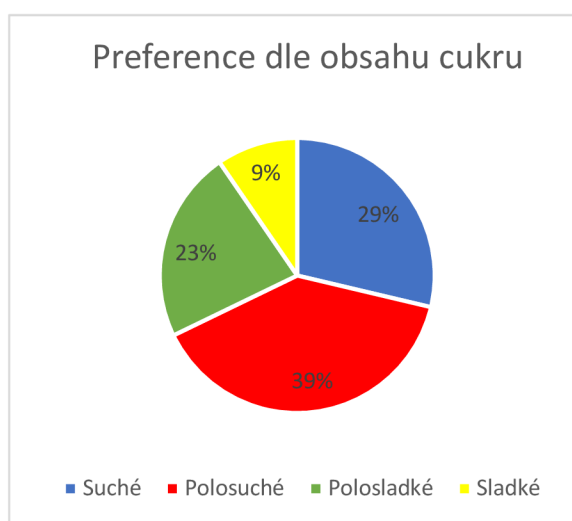
Zdroj: vlastní zpracování

U druhů vína jasně zvítězilo víno bílé a to u 68 respondentů. Červené víno preferuje 31 respondentů, oproti tomu šumivá vína (9 resp.) a růžová vína (7 resp.) preferuje velmi málo respondentů. Zaměření na obsah cukru ukázalo, že respondenti (45 resp.) mají rádi víno polosuché, následuje suché víno (33 resp.), polosladká vína preferuje 26 respondentů a jen 11 jich preferuje sladké.

Graf 15 Preferovaný druh vína

Graf 14 Preference dle obsahu cukru

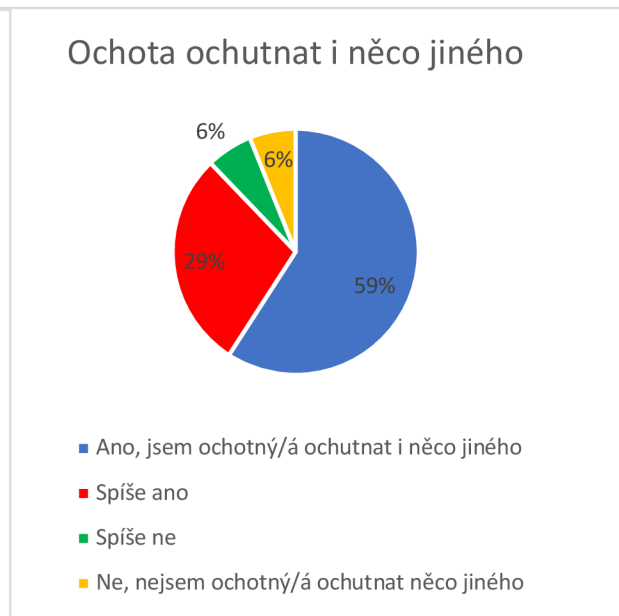
Zdroj: vlastní zpracování

Ohledně ovlivnění jsou odpovědi značně vyrovnané. Většina respondentů (52) se někdy nechá ovlivnit názorem ostatních. Ale 51 respondentů se ovlivnit nenechá a řídí se vlastním názorem. A jen 12 osob se nechá vždy ovlivnit. Z toho vyplývá, že u vína je doporučení od ostatních na dost vysokém místě a osoby pijící víno si rády nechají poradit. Za touto otázkou následovalo zjištění, zda jsou respondenti ochotni ochutnat i něco jiného, valná většina z nich (68 resp.) jsou ochotni ochutnat i něco jiného. Pro možnost spíše ano se rozhodlo 33 osob, a odpovědi spíše ne a ne, nejsem ochotný/á ochutnat něco jiného měli stejně odpovědi a to 7 u každé z nich.

Graf 17 Ovlivnění názorem ostatních

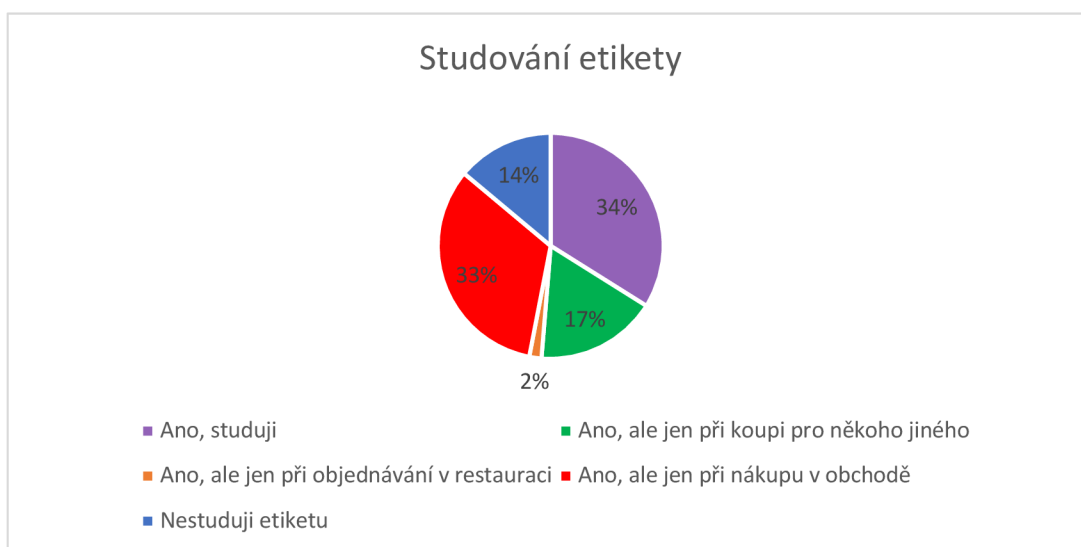
Graf 16 Ochota ochutnat i něco jiného

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti také byli dotázáni na to, zda se zaměřují na studium etikety vína v obchodě či v restauraci. Celkově studuje etiketu 39 respondentů. Respondenti, kteří studují etiketu jen při nákupu v obchodě jsou v počtu 38 odpovědí. Následovala odpověď, že studují etiketu pouze v případě, že víno kupují pro někoho jiného a to ve 20 případech. Etiketu nestuduje 16 respondentů a pouze 2 zkoumají etiketu jen v restauraci.

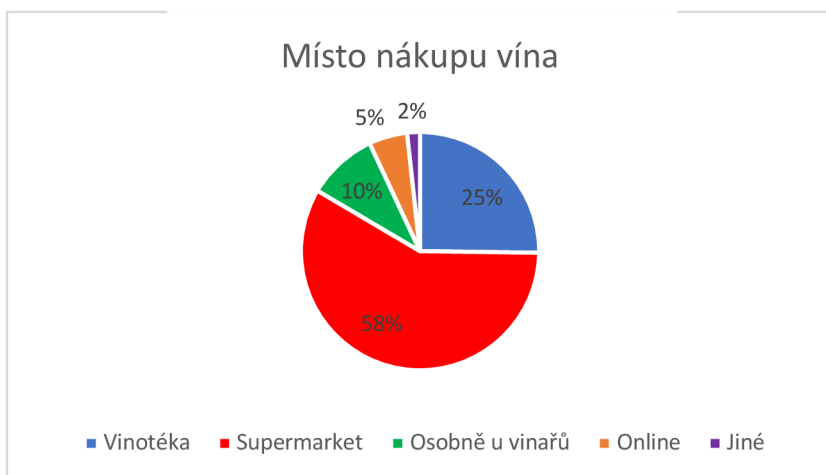
Graf 18 Studování etikety

Zdroj: vlastní zpracování

V Praze a Středočeském kraji se víno nejčastěji nakupuje v supermarketu (67 resp.). Ve vinotéce nakupuje 29 respondentů a osobně u vinaře 11. Online nákupy preferuje 6 respondentů. V této otázce byla i možnost vložení vlastní odpovědi, kde dva respondenti uvedli, že jeden nakupuje ve vinotéce i u vinaře a jeden střídá preferovaný nákup, tam kde se právě nachází.

Graf 19 Místo nákupu vína

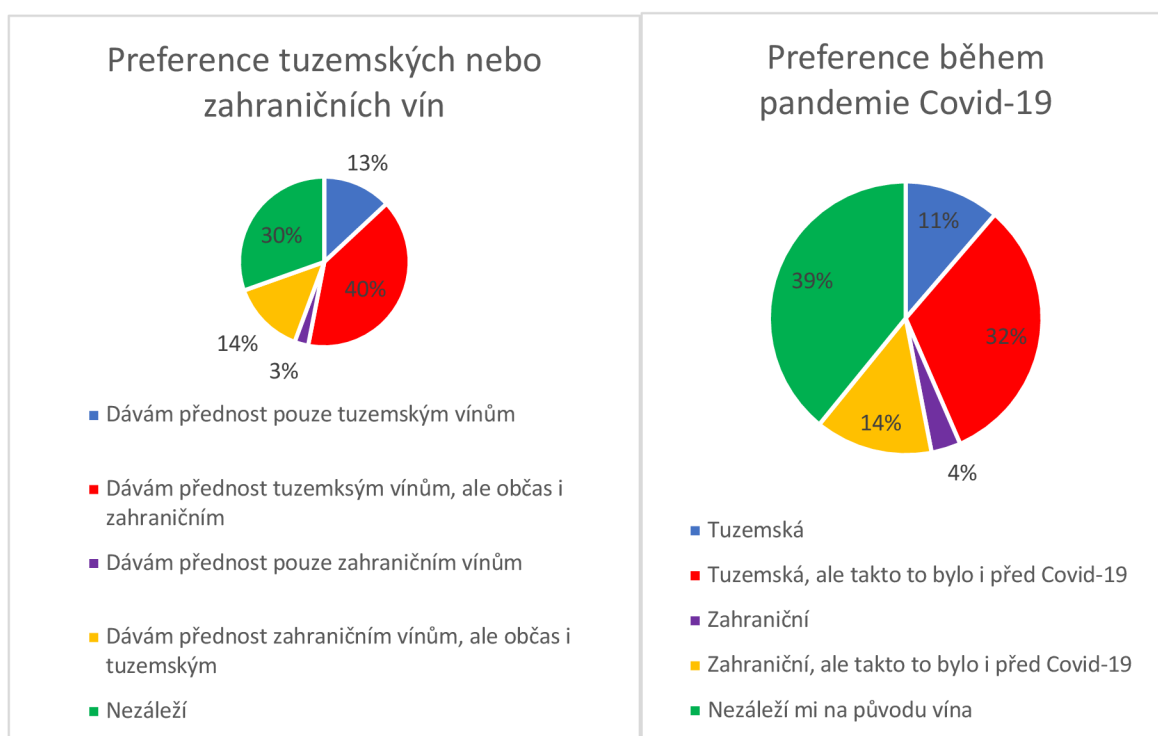
Zdroj: vlastní zpracování

Z průzkumu vyplynulo, že 46 respondentů dává přednost tuzemským vínům, ale občas i zahraničním. Také jsou více zastoupeni respondenti (35), kterým nezáleží na preferované zemi původu. Šestnáct respondentů dává přednost zahraničním vínům, ale občas i tuzemským. Tuzemským vínům dává přednost 15 respondentů a pouze zahraničním vínům

dávají přednost 3 respondenti. Na obdobnou otázku jsme se zeptali i v souvislosti s pandemií Covid-19. Tady se tedy odpovědi změnili. Více respondentům (45) nezáleží na původu vína. Další (37 resp.) preferovali tuzemská vína i před Covid-19. Zahraniční vína před Covid-19 preferovalo 16 respondentů. Tuzemská vína byla preferovaná 13 respondenty. A pouze 4 respondenti v době pandemie preferovali zahraniční vína.

Graf 20 Preference tuzemských nebo zahraničních vín

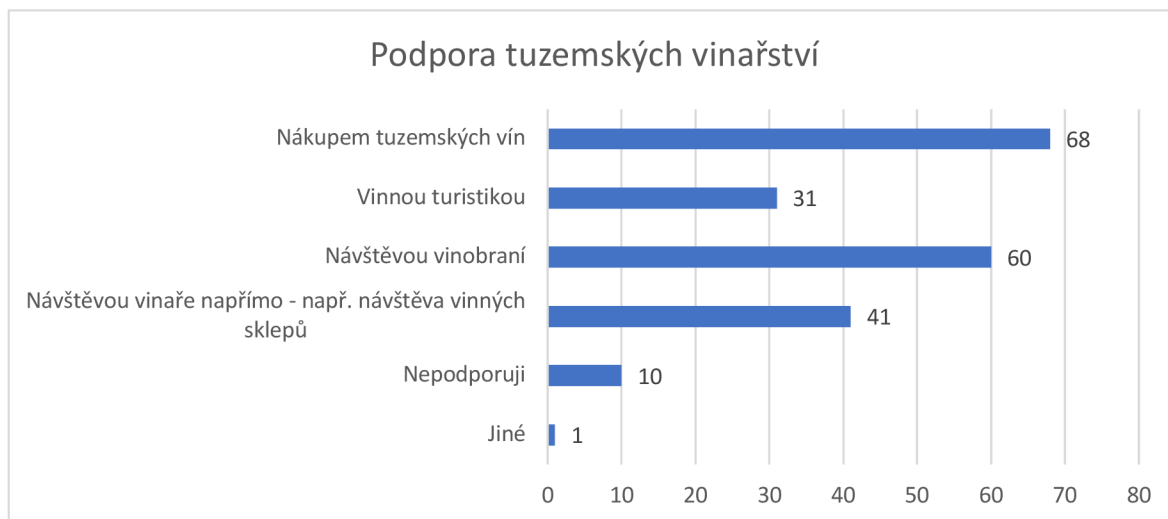
Graf 21 Preference během pandemie Covid-19

Zdroj: vlastní zpracování obou grafů

Respondenti odpovídali také na to, jak podporují tuzemská vinařství. Mohli si zde vybrat více odpovědí. Nejvíce preferovaná odpověď byla, že nakupují tuzemská vína (68 resp.). Následně si zvolili (60 resp.), že navštěvují vinobraní a 41 respondentů navštěvuje vinaře napřímo (např. návštěvou vinných sklepů). Vinnou turistiku preferuje 31 respondentů a 10 jich nijak nepodporuje. Jeden respondent vložil svou odpověď, že záleží na situaci a zmínil, že návštěva vinařství Fabig byla skvělá.

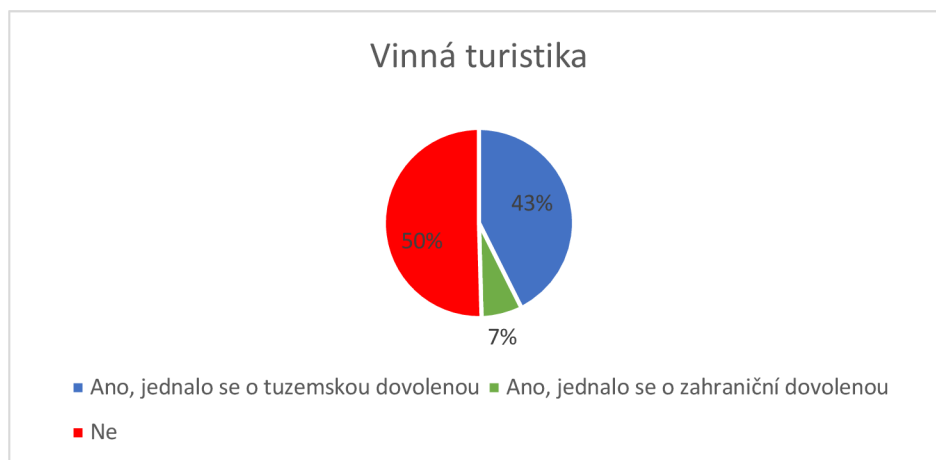
Graf 22 Podpora tuzemských vinařství

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázkou byla dovolená zaměřená na víno, tedy vinná turistika. Kde 58 respondentů odpovědělo, že na takové dovolené nebyli. Tuzemskou dovolenou mělo 49 respondentů a jen 8 respondentů bylo na zahraniční dovolené zaměřené na víno. Následovala otázka otevřená, kde mohli respondenti, pokud chtěli uvést, v jakém místě na dovolené byli. V odpovědích se velmi opakovala Morava a okolí, ti, co se rozepsali zmiňovali také Pálavu, Znojmo, Mikulov, Mělník, Litoměřice. V zahraničních lokacích bylo zmíněno Rakousko, Německo, Porto, Francie, Itálie. Někteří respondenti uváděli více obsáhlé odpovědi či konkrétní vinařství.

Graf 23 Vinná turistika

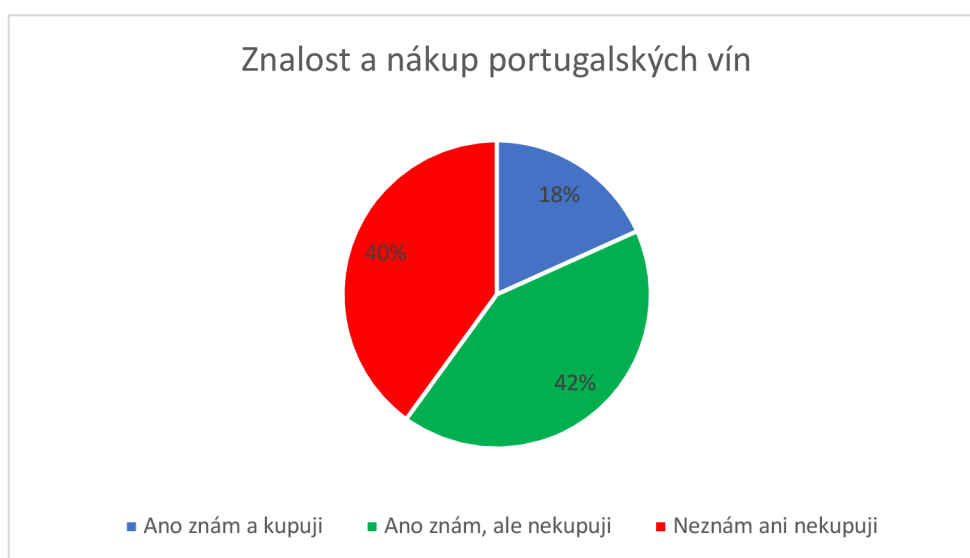

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazník měl také část zaměřenou na zahraničí se zaměřením na Portugalsko. Odpovědi, které se týkaly preferencí ohledně darování vína jsou rozebrány výše.

Otázka zaměřená na Portugalsko zjišťovala, zda respondenti znají/neznají a kupují/nekupují portugalská vína. Odpovědi neměly značné rozdíly, 48 respondentů zná, ale nekupuje portugalská vína. Portugalská vína nezná ani nekupuje 46 respondentů a pouze 21 vína zná a kupuje.

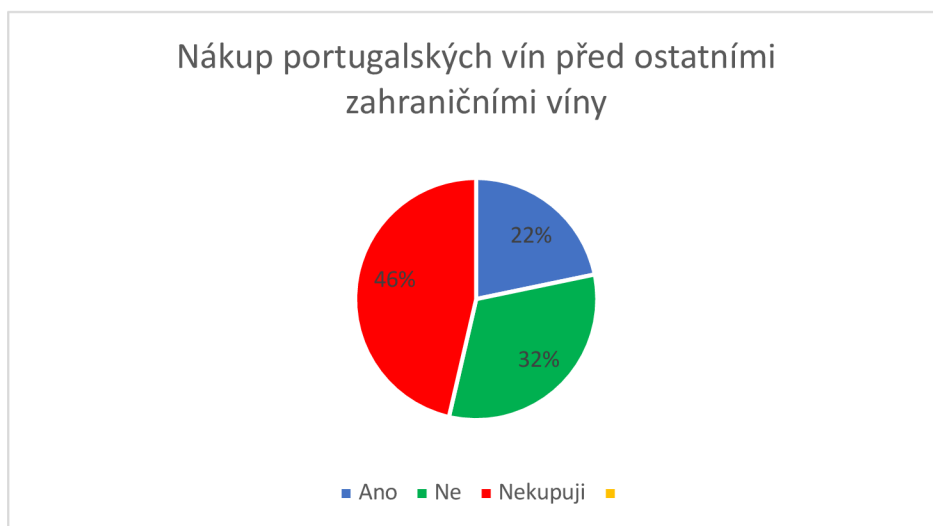
Graf 24 Znalost a nákup portugalských vín

Zdroj: vlastní zpracování

Při preferencích portugalských vín respondenti odpověděli, že 32 jich nekupuje portugalská vína více než jiná zahraniční. Odpověď ne si zvolilo 22 respondentů a pouze 15 respondentů portugalská vína kupuje.

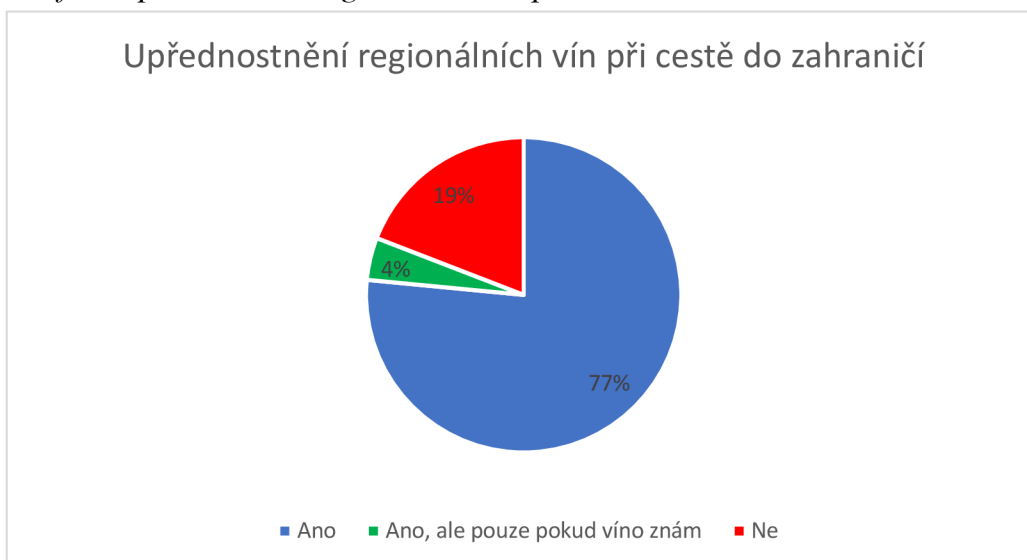
Graf 25 Nákup portugalských vín před zahraničními víny

Zdroj: vlastní zpracování

S otázkou souvisela otevřená otázka, kde respondenti mohli uvést která vína preferují oproti Portugalsku. Odpovědi byly různé, velmi zastoupená byla vína z Francie, Itálie, Španělska, Argentiny, Rakouska, Německa. Objevily se i vína Gruzínská, Slovenská, Maďarská. Respondenti také odpověděli, že v případě, že cestují do zahraničí preferují regionální vína (88 resp.). Regionální vína v místě dovolené nepreferuje 22 respondentů a pouze 5 jich preferuje vína, jen v případě, že je znají.

Graf 26 Upřednostnění regionálních vín při cestě do zahraničí

Shrnutí

Dotazník ať s menším počtem respondentů poskytl cenné informace. Z dotazníku vyplynulo, že ačkoliv je v ČR populární pivo, tak i víno má své místo. Lidé víno pijí a zajímají se o to, co pijí a kupují. Víno lze považovat za velmi dobrý tip na dárek a preference jsou značně stejné jak pro osoby, které víno pijí, a i ti co ne. Z dotazníku vyplynulo, že portugalské víno má na trhu určité místo, není to tedy víno, které respondenti preferují, z odpovědí vyplynulo, že stále větší oblíbenost mají vína z Francie, Itálie a jiných dalších vinařských velmocí. Tímto se potvrdila výzkumná otázka č. 2 „Zákazníci kupují méně Portugalských vín než vín z Čech.“, respondenti tedy kupují více vín z Čech než z Portugalska a to i přesto, že ve většině případech o existenci portugalských vín vědí

Výzkumnou otázku č. 1, že zákazníci po pandemii upřednostňují vína z Čech, nelze jednoznačně prokázat, a to z důvodu, že respondenti uvedli, že tedy upřednostňují tuzemská vína a občas i zahraniční, ale při otázce změn během pandemie uvedli, že přednost dávají tuzemským vínům, ale takto to bylo již před pandemií. Tuto situaci můžeme přisoudit již výše zmiňované reklamní kampani na tuzemská vína, ale také i fakt, že tyto vína jsou cenově dostupnější a mnoho obchodních řetězců začala upřednostňovat regionální dodavatele.

Výzkumnou otázku č. 3 „Zákazníci si více zakládají na kvalitě darovaného vína než vína pro sebe.“ nelze potvrdit ani vyvrátit. Lidé si zakládají na kvalitě vína, ale jak při daru, tak při konzumaci. Cenová hranice se pohybuje na stejné hodnotě a to 201–350 Kč. Důležitá je kvalita a respondenty ovlivňuje obal, doporučení a cena. Respondenti, kteří víno pijí si vybrali, že je pro ně důležité, aby jim víno chutnalo, jsou ochotni si nechat doporučit kvalitní vína a většina respondentů jsou otevřeni novým chutím vín. Respondenti také studují etiketu láhve, kterou kupují. Ačkoliv nejčastěji víno nakupují v supermarketu a následně vinotéce na kvalitě si zakládají.

Výzkumná otázka č. 4 – „Zákazníci upřednostňují vína bíla.“ se jednoznačně potvrdila. V dotazníkovém šetření si tuto možnost zvolilo 68 respondentů. Na druhém místě zůstalo víno červené. Pravděpodobně je to tím, že bílé víno je lehčí na trávení a mnohdy oblíbenější, než červená vína, která jsou zpravidla o dost těžší.

Výzkumná otázka č. 5 – „Zákazníci se méně vydávají do ciziny za účelem vinné turistiky.“ se potvrdila. Respondenti v dotazníkovém šetření uvedli, že většina z nich nebyla na dovolené zaměřené na vinnou turistiku. Ale Ti, kteří na dovolené byli preferovali dovolenou v tuzemsku. Respondenti uváděli naše nejznámější vinařské oblasti. Můžeme vzít

v potaz i odpověď, která se váže k jiné otázce a to, zda respondenti podporují tuzemská vinařství. Respondenti uvedli, že podporují vinařství návštěvou vinných sklípku a tím je možné, že i když výhradně vinnou turistiku nezvolili, tak se ji okrajově přesto zúčastní.

Můžeme tedy konstatovat, že v případě portugalských vín, je situace na trhu nejistá. U nefortifikovaných portugalských vín je zde výrazná konkurence ze strany francouzských, italských, německých, španělských i tuzemských vín, ačkoliv mají vyšší ceny než vína portugalská. Fortifikovaná vína mají zde silnou pozici, díky své jedinečnosti a díky tomu nemusí čelit silné konkurenci. Bohužel podvědomí spotřebitelů o portugalských vínech není tak silné a z toho důvodu se děje to, že tyto vína jsou na českém trhu opomíjena. Proto je nutné, aby došlo ke zvýšení podvědomí v ČR ohledně portugalských vín. Vzhledem k oblibě bílého vína a malému procentu vín perlivých, mohla by pro spotřebitele být atraktivní mladá vína „vinho verde“, která by se mohla stát velmi oblíbená. K rozšíření o podvědomí by mohly posloužit sociální sítě, které jsou v současné době velmi využívaný prostředek komunikace a cílení reklamy. Cílení by bylo ideální hlavně na ženy, které víno preferují více. Pomohla by i následná dostupnost portugalských vín v supermarketech, hypermarketech a vinotékách, což jsou místa, které jsou více preferována, jak vyšlo z průzkumu. Vzhledem k ovlivnění pandemií by mohl být v oblibě i online prodej, který by díky cíleným reklamám mohl dopomoci zvyšování podvědomí o portugalských vínech. Pokud si Portugalsko udrží svou kvalitu vín a bude směřovat ke stále více kvalitním vínům, mohlo by toto pomoci při budování svého místa na regionálním trhu. Respondenti uvedli, že jsou ochotni ochutnávat nová vína, a proto by mohly probíhat ochutnávky portugalských vín, aby se spotřebitelé dozvěděli, že jsou i jiná portugalská vína než pouze těžká, sladká červená vína. Toto doporučení by rozhodně mohlo přispět k většímu zájmu o jejich koupi.

8 Závěr

V diplomové práci na téma „Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se zaměřením na portugalská a česká vína“ bylo hlavním cílem bylo zhodnocení českého trhu s vínem v porovnání s portugalským trhem. Záměrem bylo zhodnocení pozice vína na trhu českém a portugalském, dále také obecně přiblížení vinařských oblastí v ČR a Portugalsku. Celkové seznámení s historií vinařství, problematikou výroby vín a jejich klasifikace a rozdělení. V práci se ukázalo, že portugalskou má na světovém trhu významné postavení, a to především díky proslulým fortifikovaným vínům, jako je portské a madeira. Portugalsko patří mezi jedny z nejvýznamnějších producentů a exportérů těchto speciálních vín s dlouholetou tradicí na světě.

Oproti tomu se ukázalo, že Česká republika má silné postavení na domácím trhu s vínem. Bude ještě chvíli trvat, než překoná pivo v postavení, ale pro tuzemský trh je velkým přínosem. Na zahraničních trzích nedosahuje velkých světových měřítek, vývoz vína z ČR není tak silný oproti Portugalsku.

V práci je rozebrána Česká republika z pohledu vína. Je zde zmíněna jeho bohatá historie, kde nás víno provází po staletí. Následuje popsání současných vinařských oblastí Moravy a Čech. Autorka zde rozebírá postup výroby vína a také klasifikaci vín, pro lepší orientaci.

Část práce je zaměřena na Portugalsko. Tato tradiční vinařská země byla definována neopomenutelným významem ve vinařském oboru spojená s bohatou historií a tradicemi. Zaměřuje se na historii vinařství v Portugalsku, vinařské oblasti, ale také výrobu klasických vín až po nejznámější vína v Portugalsku, a to vína fortifikovaná, není opomenuta ani klasifikace jednotlivých vína.

Práce rozebírá mezinárodní obchod s vínem ve světovém měřítku, kde se ukazuje, že světové velmoci zůstávají Francie, Itálie, Španělsko, Čína, Argentina a další. Práce zmiňuje i důležité mezinárodní organizace důležité pro fungování mezinárodního obchodu s vínem, ale také fungování v jednotlivých státech. Je zde zmíněna i produkce a spotřeba vína na světovém trhu za rok 2021.

Produkce a spotřeba vína byla rozebrána i konkrétně pro Českou republiku a Portugalsko. Zde jsou vidět rozdíly, které se daly očekávat. Česká republika je oproti Portugalsku ve světovém měřítku velmi pozadu. Portugalsko nezaznamenalo velké

ovlivnění s pandemií Covid-19 a dosahovalo dokonce zvýšení oproti jiným zemím. Česká republika měla také zvýšení produkce, ale jen v malém měřítku. Portugalsko i nadále zůstává hlavním dovozcem do Velké Británie. Portugalsko se nachází na 106. místě světové produkce.

Jedna z kapitol rozebírá situaci na trhu v ČR a postavení Portugalska v ČR. Zde jde vidět, že produkce vína a vývoz z ČR se drží v relativně stejné úrovni. Spotřeba vína se udržela i přes dobu pandemie. Pozice portugalských vín na českém trhu je stále málo výrazná. Fortifikovaná vína mají svou pozici na trhu velmi silná. Ale klasická vína bílá a červená mají velkou konkurenci, a proto hodně spotřebitelů ani neví, že tyto vína jsou.

S využitím výsledků různých průzkumů a průzkumu vytvořeného autorkou bylo v závěrečné kapitole definováno nákupní i spotřebitelské chování českých zákazníků společně s preferencemi při výběru vína. Vlastní průzkum potvrdil, že většina Čechů ráda konzumuje víno a dávají přednost vínu bílému. Průzkum také ukázal, že se upřednostňují vína tuzemská a spotřebitelé je považují za kvalitnější než některá zahraniční vína. Spotřebitelé rádi nakupují vína v supermarketech a vinárnách. Vyplynulo také, že spotřebitelé si zakládají na kvalitě vína jak pro sebe, tak i v případě daru. Spotřebitelé jsou ochotni zaplatit za láhev vína v cenovém rozmezí 201–350 Kč. Problematické se jeví to, že ačkoliv spotřebitelé dle průzkumu portugalská vína znají, minimálně je nakupují. V porovnání konkurence ze zahraničí vítězí Francie, Itálie, Španělsko, Argentina, Chile a další. Portugalská vína sice svou cenou spadají do výše zmíněné kategorie, ale nejsou běžně k dostání v obchodních řetězcích, kromě vín portských. Na základě výše uvedených informací lze potvrdit, nebo částečně potvrdit téměř všechny výzkumné otázky stanovené v poslední kapitole této diplomové práce. Většina spotřebitelů sice portugalská vína zná, ale nekupuje je. Spotřebitelé jsou ovšem ochotni ochutnávat i jiná vína než ty, které znají a díky tomu by se mohla portugalská vína dostat do podvědomí spotřebitelů.

Závěrem tedy lze říct, že i přes značný potenciál portugalských vín, jsou tato vína na českém trhu spíše nepopulární. Doporučením by tedy mohlo být zvýšení propagace, distribuce a zavedení ochutnávek portugalských vín. Ochutnávky by mohly probíhat v supermarketech, jelikož dle výzkumu je evidentní, že nejvíce si lidé kupují víno právě tam.

9 Seznam použitých zdrojů

DOLEŽAL, P. Lexikon moravského vinařství: historie a současnost pěstování vinné révy na Moravě. Díl I. Nový Bydžov: Petr + Iva, 2001. 245 s. ISBN: 80-902748-2-X.

KRAUS, V. [et al.]. Nová encyklopedie českého a moravského vína. Praha: Praga Mystica, 2008. 311 s. ISBN: 80-86767-00-0.

KRAUS, Vilém. *Réva a víno v Čechách a na Moravě*. Praha: Radix, 1999. Tradice a současnost (Radix). ISBN 80-86031-23-3.

MAŘÍK, K. Cesty za moravským a českým vínem. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 188 s. ISBN: 80-86946-05-3.

STANĚK, Josef. *Víno není vinno: kapitoly z dějin vína*. Litomyšl: Paseka, 1998. ISBN 80-7185-189-2.

ŠTARHA, I. Historie vinařství na Moravě: pohled do archivních pramenů. Brno: Agentura Bravissimo Znojmo, 2004. 22 s. ISBN: 80-239-6542-5.

ŠTĚPÁNEK, V. Zemský vinařský spolek a počátky vinařského družstevnictví na Hodonínsku. In *Ad musealem labore*. PhDr. Slavomíru Brodesserovi k šedesátým pátým narozeninám. 1. vyd. Brno: Moravské zemské muzeum, 2005. od s. 103-110. ISBN 80-7028-259-2.

VIGNATIOVÁ, J. Počátky pěstování révy vinné ve světle archeologických nálezů. In KOLEKTIV AUTORŮ, M. *Vinohradnictví: kapitoly z dějinného vývoje od minulosti do současnosti na Moravě a v Čechách*. Brno: Blok, 1973.

ZEMEK, M. Od husitských válek do počátku třicetileté války. In KOLEKTIV AUTORŮ, M. *Vinohradnictví: kapitoly z dějinného vývoje od minulosti do současnosti na Moravě a v Čechách*. Brno: Blok, 1973.

ZEMEK, M. *Vinohradnictví 19. století*. In KOLEKTIV AUTORŮ, M. *Vinohradnictví: kapitoly z dějinného vývoje od minulosti do současnosti na Moravě a v Čechách*. Brno: Blok, 1973.

ES č. 753/2002 NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 753/2002 ze dne 29. dubna 2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 pro popis, označování, obchodní úpravu a ochranu některých vinařských produktů, Hlava III, čl. 16
ES č. 1493/1999 NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1493/1999 ze dne 17. května 1999 o společné organizaci trhu s vínem, Příloha VII., písm. D, bod 3

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1308/2013, ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007

Rozhodnutí Rady, Evropská komise. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0257&from=EN>

Sdělení Komise Radě o dosažení dohody, kterou se Evropské unii uděluje zvláštní status v rámci Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno (OIV), 13.10.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0735&from=PL>

Situační a výhledová zpráva, Réva vinná a víno. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/694201/SVZ_2021_web.pdf

STATE OF THE WORLD VINE AND WINE SECTOR 2021, vydané duben 2022 (OIV)

Statistiky o vinicích za rok 2021, Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/700174/Statistiky_o_vinicich_za_rok_2021.pdf

Tisková zpráva o trhu vína a vinných hroznů, ročník XXII, měsíčník. Dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2022&cdr=08&ino=0>

Tisková zpráva – Pěstování révy vinné v ČR 2021, Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/ukzuz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2022_pestovani-revy-vinne-v-CR-2021.html, cit. 20.08.2022

Výroční zpráva za rok 2021, Výroční zprávy SZIF – Státní zemědělský intervenční fond. [online]. Copyright © 2013 Státní zemědělský intervenční fond, všechna práva vyhrazena. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/vyrocní-zpravy>

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky,

Zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu

Zákon č. 255/2012 Sb., Zákon o kontrole (kontrolní řád)

Zákon č. 146/2002 Sb., Zákon o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 147/2022 Sb., Zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

AIDV IWLA. AIDV IWLA [online]. Copyright © Copyright AIDV 2022. All rights reserved. [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: <https://www.aidv.org/index-en.html>

Agrární komora České republiky | akcr.cz [online]. Dostupné z: <https://www.akcr.cz/>

Alkohol Zodpovědně. Alkohol Zodpovědně [online]. Copyright ©2022 Alkohol Zodpovědně [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <http://www.alkoholzodpovedne.cz/>

CEEV – Comité européen des entreprises vins (2017). About us. [online]. [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: <http://www.ceev.eu/about-us>

Co je HoReCa? A jaký je rozdíl mezi on-trade a off-trade? | SharpGrid. *SharpGrid | On-trade data insights for your business* [online]. Copyright © SharpGrid [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sharpgrid.com/ontrade-insights-cz/sgid21-co-je-vlastne-on-trade-horeca-kanal-a-ma-vubec-smysl-se-jim-zabyvat>

[online]. Copyright © 2022 Bold Learning Solutions. [cit. 10.10.2022]. Dostupné z: <https://www.brainscape.com/flashcards/portugal-wine-laws-4026259/packs/5803038>

[online]. Copyright © 2021 All rights reserved, Wines of Portugal [cit. 12.10.2022]. Dostupné z: <https://winesofportugal.com/en/portuguese-wines/grape-varieties/>

Historický vývoj vinařství v datech. [cit. 08.08.2022] Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/encyklopedie/jak-se-vyznat-v-nasich-vinech/historie-vinarstvi-na-morave-a-v-cechach/historicky-vyvoj-vinarstvi-v-datech>

Home | *OIV* [online]. Dostupné z: <https://www.oiv.int/>

Home | OIV [online]. Copyright © [cit. 18.10.2022]. Dostupné z: https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/eng-state-of-the-world-vine-and-wine-sector-april-2022-v6_0.pdf

Home | *OIV* [online]. Dostupné z: <https://www.oiv.int/what-we-do/country-report?oiv>

Home – Vinařská akademie. [cit. 03.10.2022], dostupné z: <http://www.vinarska-akademie.cz/>

How Port is Made and Why It's Amazing | Wine Folly. *Wine Folly* | *Learn about Wine* [online]. Copyright © [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://winefolly.com/tips/making-port-wine/>

How to read a Portuguese Wine Label - Catavino Stories. Catavino Stories - Food and Wine Stories from Portugal and Spain [online]. Copyright ©Catavino LDA 2005 [cit. 28.11.2022]. Dostupné z: <https://catavino.net/portuguese-wine-label/>

Instituto da Vinha E Do Vinho [online]. Copyright © 2016 [cit. 20.10.2022]. Dostupné z: <https://www.ivv.gov.pt/np4/163.html>

Instituto da Vinha E Do Vinho [online]. Copyright © 2016 Dostupné z: <https://www.ivv.gov.pt/np4/606/>

Instituto Nacional De Estatística, Statistics Portugal. Dostupné z: https://www.ine.pt/xportal/xmainxpid=INE&xpgid=ine_publicacoes&PUBLICACOESpub_boui=11355313&PUBLICACOESmodo=2

Jaká máme Vína Originální Certifikace? [cit. 29.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/aktuality/4937531-jaka-mame-vina-originalni-certifikace>

Je na čase vychutnávat si život plnými doušky | *Vínovníci.cz* [online]. [cit. 12.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinovnici.cz/clanek/30-vyroba-vina-krok-za-krokem>

Litoměřická podoblast | Vína z Moravy a vína z Čech. [online]. [cit. 11.09.2022]
Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/o-vine/pruvodce-vinem/deleni-vina/deleni-podle-regionu/vinarska-oblast-cechy/litomericka-podoblast>

Magazín o víně – VÍNO MAPA [online]. [cit. 29.09.2022] Dostupné z:
<https://www.vinomapa.cz/jak-rozdelujeme-vina-podlecukernatosti-stolni-jakostni-s-privlastkem/>

MĚLNICKÁ VINAŘSKÁ PODOBLAST. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/melnicka-vinarska-podoblast/>

MIKULOVSKÁ VINAŘSKÁ PODOBLAST. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/mikulovska-vinarska-podoblast/>

Nabídka portugalských vín – PORTUGALSKÉ VINICE .CZ. *Nabídka portugalských vín – PORTUGALSKÉ VINICE .CZ* [online]. [cit. 22.10.2022] Dostupné z:
<https://www.portugalskevinice.cz/>

Národní vinařské centrum, o.p.s. [online]. Copyright © [cit. 10.09.2022]. Dostupné z:
<https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-vcr>

O nás, aktivity Národního vinařského centra, o.p.s. | Národní vinařské centrum, o.p.s.
Národní vinařské centrum, o.p.s. [online]. Copyright © [cit. 03.10.2022]. Dostupné z:
<https://www.vinarskecentrum.cz/o-nas>

Portugalsko. *Redirecting to /select-language?destination=/node/1* [online]. [cit. 03.10.2022] Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/portugal_cs

Portál eAGRI – resortní portál Ministerstva zemědělství. Dostupné z:
<https://eagri.cz/public/web/mze/>

Portugalsko – vinařské oblasti | E-shop Global Wines & Spirits. *Výběrová vína, špičkové destiláty | Global Wines & Spirits* [online]. Copyright © 2001 [cit. 04.10.2022].
Dostupné z: <https://www.global-wines.cz/portugalsko>

Portugalsko – vinařské oblasti | E-shop Global Wines & Spirits. *Výběrová vína, špičkové destiláty* | *Global Wines & Spirits* [online]. Copyright © 2001 [cit. 05.10.2022]. Dostupné z: <https://www.global-wines.cz/portugalsko>

Produção cai até 50 % e custos aumentam. Os portugueses vão pagar mais pelo vinho? - Economia – SAPO 24. *SAPO 24* [online]. [cit. 20.10.2022] Dostupné z: <https://24.sapo.pt/economia/artigos/vinho-nao-deve-haver-um-aumento-dos-precos-mas-setor-esta-a-ficar-estrangulado>

Portugalská vína | E-shop Global Wines & Spirits. *Výběrová vína, špičkové destiláty* | *Global Wines & Spirits* [online]. Copyright © 2001 [cit. 22.10.2022]. Dostupné z: <https://www.global-wines.cz/portugalska-vina?sort=price-desc>

Portugalská vína a vinařství | e Vinice. Víno od vinaře, vinotéka, vinné sklepy | e Vinice [online]. Copyright © 2009 [cit. 04.10.2022]. Dostupné z: <https://www.evinice.cz/o-vine/portugalska-vina-a-vinarstvi>

Portské víno. Portugalské víno Eshop | Vína z Portugalska. *Portské víno. Portugalské víno Eshop* | *Vína z Portugalska* [online]. Copyright © Selected Wines s.r.o. [cit. 22.10.2022]. Dostupné z: <https://vinazportugalska.cz/>

Portugalské sucho je nejhorší za posledních 1200 let. Trpí víno i olivy. [cit. 20.10.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3513997-portugalske-sucho-je-nejhors-i-za-poslednich-1200-let-trpi-vino-i-oliv>

Redirecting to /select-language?destination=/node/1 [online]. [cit. 03.10.2022] Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/portugal_cs

SAPO 24. *SAPO 24* [online]. [cit. 20.10.2022] Dostupné z: <https://24.sapo.pt/economia/artigos/vinho-nao-deve-haver-um-aumento-dos-precos-mas-setor-esta-a-ficar-estrangulado>

SLOVÁCKÁ VINAŘSKÁ PODOBLAST. *Vinotéka Vínečko* | *váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/slovacka-vinarska-podoblast/>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Hlavní stránka. *Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Hlavní stránka* [online]. Copyright © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2022. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Kontrolní činnost SZPI. *Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Hlavní stránka* [online]. Copyright © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2022. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/kontrolni-cinnost-szpi.aspx>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Přehled požadavků na šumivá vína. Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Hlavní stránka [online]. Copyright © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2022. [cit. 20.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/vino-sumiva-vina-prehled-pozadavku-na-sumiva-vina.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Statistics Portugal – Web Portal. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © Instituto Nacional de Estat [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_publicacoes&PUBLICACOE_Spub_boui=11355313&PUBLICACOESmodo=2

STÁVEK, R, 2006. *Vína z Moravy, vína z Čech*. [online]. [cit. 12.09.2022]. Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/o-vine/pruvodce-vinem/historie-vinarstvi-na-morave-a-v-cechach/historicky-vyvoj-vlastnicke-struktury>

Svaz vinařů ČR. *Svaz vinařů ČR* [online]. Copyright © 2017 Svaz vinařů České republiky, z. s. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://www.svcr.cz/>

The largest wine lexicon in the world | wein.plus Lexicon [online]. [cit. 11.10.2022] Dostupné z: <https://glossary.wein.plus/autovinification>

The Types of Port Wine. *cart icon* [online]. [cit. 12.10.2022] Dostupné z: <https://www.vivino.com/wine-news/the-types-of-port-wine>

The Ultimate Guide To Portuguese Wine | The Wine Society. *The Wine Society | Free UK Delivery* [online]. [cit. 12.10.2022] Dostupné z:

<https://www.thewinesociety.com/discover/explore/regional-guides/portuguese-wine-ultimate-guide>

The Wines of Portugal: An Introduction to Portuguese Wine - Now in Portugal. *Now in Portugal – Experience Portugal Like a Local* [online]. Copyright © 2022 [cit. 20.10.2022]. Dostupné z: https://nowinportugal.com/the-wines-of-portugal/#The_Wines_of_Portugal

The Wine Society | Free UK Delivery [online]. [cit. 12.10.2022] Dostupné z: <https://www.thewinesociety.com/discover/explore/regional-guides/portuguese-wineultimate-guide>

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. [online]. [cit. 03.10.2022] Copyright © 2009 [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/>

Úvod – Státní zemědělský intervenční fond. [online]. Copyright © 2013 Státní zemědělský intervenční fond, všechna práva vyhrazena. [cit. 13.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/>

Úvodní stránka – *Portské víno Likor, s.r.o. | Portske.cz* [online]. Dostupné z: https://www.portske.cz/portske-vino/koupit?gclid=Cj0KCQiApb2bBhDYARIsAChHC9tCMARcYe8bQHKki4BFoQawROk2Z7HM_DgvirtCmj59oT6CAM5X1m0aAn_QEALw_wcB

Úvod – Asociace Someliérů ČR. *Úvod – Asociace Someliérů ČR* [online]. Copyright © 2020 Asociace Someliérů ČR [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://www.asociacesommelieru.cz/>

Vína z Moravy, vína z Čech *Historický vývoj vinařství v datech.* [online]. [cit. 10.09.2022]. Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/o-vine/pruvodce-vinem/historie-vinarstvi-na-morave-a-v-cechach/historicky-vyvoj-vinarstvi-v-datech>

VELKOPAVLOVICKÁ VINAŘSKÁ PODOBLAST. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/velkopavlovicka-vinarska-podoblast/>

VINAŘSKÁ OBLAST MORAVA. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 10.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/vinarska-oblast-morava/>

Více než 80 vinoték v ČR a SK | Víno & Destiláty [online]. [cit. 12.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinoadestilaty.cz/vinny-radce/postup-vyroby-vina/>

Vína z Moravy, vína z Čech. Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/>

Víno od vinaře, vinotéka, vinné sklepy | e Vinice [online]. [cit. 10.09.2022] Dostupné z: <https://www.evinice.cz/o-vine/vinarske-oblasti-cr>

Víno od vinaře, vinotéka, vinné sklepy | e Vinice [online]. [cit. 04.10.2022] Dostupné z: <https://www.evinice.cz/o-vine/portugalska-vina-a-vinarstvi>

Víno dle země – Portugalsko | VICOM-vino.cz. *Specialista na vína z celého světa | VICOM-vino.CZ* [online]. Copyright © Vicom [cit. 22.10.2022]. Dostupné z: <https://www.vicom-vino.cz/vino-dle-zeme/portugalsko?seradit=1>

Vinařská akademie. [cit. 03.10.2022] Dostupné z: <http://www.vinarska-akademie.cz/>

Vinařský Fond – Vinařský Fond. *Vinařský Fond – Vinařský Fond* [online]. Copyright © 2006 [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <http://vinarskyfond.cz/>

Vinařské regiony v ČR | Národní vinařské centrum, o.p.s. *Národní vinařské centrum, o.p.s.* [online]. Copyright © [cit. 10.09.2022]. Dostupné z: <https://www.vinarskecentrum.cz/o-vine/vinarske-regiony-v-cr>

Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/slovacka-vinarska-podoblast/>,

Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/melnickavinarska-podoblast/>?

VINAŘSKÁ OBLAST ČECHY. *Vinotéka Vínečko | váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 11.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/vinarska-oblast-cechy/>

Vinohradnictví (ÚKZÚZ). [online]. Copyright © 2009 [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/trvale-kultury/vinohradnictvi/>, 03.10.2022

VOC Znojmo – První apelační systém v České republice [online]. [cit. 29.09.2022] Dostupné z: <https://www.vocznojmo.cz/cs/vinarska-podoblast-znojemska>

Výroba vína krok za krokem [infografika] | *Vínovníci.cz. Je na čase vychutnávat si život plnými doušky* | *Vínovníci.cz* [online]. Copyright © Vínovníci [cit. 12.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinovnici.cz/clanek/30-vyroba-vina-krok-za-krokem>

Výroba vína, jak se vyrábí víno | E-shop Global Wines & Spirits. *Výběrová vína, špičkové destiláty* | *Global Wines & Spirits* [online]. Copyright © 2001. [cit. 12.09.2022] Dostupné z: <https://www.global-wines.cz/vyroba-vina>

Why Portugal is enjoying so much success for its wine exports. *Home* | *The Buyer* [online]. Dostupné z: <http://www.the-buyer.net/people/portugal-wine-export-success/>

Winemaking | Fitapreta – Alentejo. *Object moved* [online]. Copyright © [cit. 10.10.2022] Dostupné z: <https://www.antoniomacanita.com/en/wines/fitapreta/wines/winemaking>

Winemaking – João Portugal Ramos. *João Portugal Ramos* [online]. Copyright © [cit. 13.10.2022]. Dostupné z: <https://www.jportugalramos.com/en/winemaking/>

Wine With Spirit – Portuguese Wine Producer – Portugal. [online]. Dostupné z: <https://wwswines.com/en/>

World Trade Organization – Home page - Global trade. World Trade Organization – Home page – Global trade [online]. Dostupné z: <https://www.wto.org/index.htm>

WTO – World Trade Organization. Members and Observers. [online]. [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

WWTG – World Wine Trade Group (2022). [online]. [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: <https://www.wwtg-gmcv.org/>

ZNOJEMSKÁ VINAŘSKÁ PODOBLAST. *Vinotéka Vinečko* | *váš dodavatel kvalitní vín* [online]. [cit. 10.09.2022] Dostupné z: <https://www.vinecko.eu/clanek/znojemska-vinarska-podoblast/>

Zprávy o trhu – Státní zemědělský intervenční fond. [online]. Copyright © 2013 Státní zemědělský intervenční fond, všechna práva vyhrazena. [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?cdr=08&year=2022&ino=0>

10 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

10.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Věková struktura vinic v ČR k 31.12.2021	22
Obrázek 2 Vinařské oblasti Moravy	23
Obrázek 3 Vinařská oblast Čechy	26
Obrázek 4 Proces výroby vína	30
Obrázek 5 Klasifikace portugalských vín	58

10.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Události zmiňující vinařství v průběhu let.....	15
Tabulka 2 Plocha vinic v ČR k 31.12.2021 dle podoblastí (ha)	21
Tabulka 3 Sdružení VOC.....	34
Tabulka 4 Kategorie přívlastkových vín.....	36
Tabulka 5 Kategorie tichých vín.....	37
Tabulka 6 Kategorie šumivých a perlivých vín	38
Tabulka 7 Klasifikace šumivých a perlivých vín.....	39
Tabulka 8 Druhy perlivých vín	40
Tabulka 9 Klasifikace portugalských vín	57
Tabulka 10 Kategorizace portských vín	59
Tabulka 11 Výroba vína (kromě džusů a moštů) ve vybraných zemích	64
Tabulka 12 Spotřeba vína ve světě v roce 2021	66
Tabulka 13 Produkce vína v Portugalsku v roce 2020 a 2021.....	70
Tabulka 14 Vývoz vína z ČR v roce 2021	76
Tabulka 15 Dovoz vína do ČR v roce 2021.....	77

10.3 Seznam grafů

Graf 1 Produkce vína v Portugalsku	72
Graf 2 Produkce vína v ČR.....	75
Graf 3 Meziroční index produkce (%).....	75

Graf 4 Cenová hranice při darování vína.....	83
Graf 5 Ovlivnění při výběru vína jako dárku	83
Graf 6 Odpovědi respondentů (co je ovlivňuje)	84
Graf 7 Portugalské víno, jako hodnotný dárek	84
Graf 8 Znalost jiných portugalských vín	85
Graf 9 Četnost pití vína	85
Graf 11 Spotřeba vína.....	86
Graf 10 Ovlivnění spotřeby/výběru vína při pandemii Covid-19.....	86
Graf 12 Změny v souvislosti s Covid-19.....	87
Graf 13 Ochota zaplatit za láhev kvalitního vína	87
Graf 14 Preference dle obsahu cukru	88
Graf 15 Preferovaný druh vína	88
Graf 17 Ochota ochutnat i něco jiného.....	89
Graf 16 Ovlivnění názorem ostatních.....	89
Graf 18 Studování etikety	89
Graf 19 Místo nákupu vína.....	90
Graf 21 Preference tuzemských nebo zahraničních vín	91
Graf 20 Preference během pandemie Covid-19	91
Graf 22 Podpora tuzemských vinařství	92
Graf 23 Vinná turistika	92
Graf 24 Znalost a nákup portugalských vín.....	93
Graf 25 Nákup portugalských vín před zahraničními víny	94
Graf 26 Upřednostnění regionálních vín při cestě do zahraničí	94

Přílohy

Příloha 1

Dotazník

Příloha 1 Dotazník

Vážení,

jsem studentkou magisterského oboru na České zemědělské univerzitě v Praze, obor Podnikání a administrativa a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku, který použiji ke zpracování své diplomové práce na téma "Zhodnocení mezinárodního obchodu s vínem se zaměřením na portugalská a česká vína"

Předem moc děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování tohoto dotazníku.

1. Pijete víno?

- Ano
- Ne

2. Využíváte víno i jako dárek?

- Ano
- Ne

3. Kolik jste ochotni zaplat za láhev kvalitního vína při koupi jako dárek?

- do 100 Kč/láhev
- 101–200 Kč/láhev
- 201–350 Kč/láhev
- 351–500 Kč/láhev
- 501–1000 Kč/láhev
- více než 1001

4. Ovlivňuje Váš výběr kvalita vína v případě, že víno darujete?

(oceněná vína, vysoký kredit vinařství, vyšší cena, obal)

Ano

Ne

5. Pokud ano, co Vás ovlivňuje nejvíce?

- Cena
- Ocenění vína
- Vysoký kredit vinařství
- Obal (etiketa)
- Doporučení
- Neovlivňuje mne kvalita vína v případě, že víno daruji

6. Dokážete si představit, že by portugalské víno bylo hodnotným dárkem?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nezáleží mi na původu vína

7. Pokud víno pijete, jaká je četnost pití vína?

- Každý den
- 1 - 2x do týdne
- 1 - 2x do měsíce
- Pouze příležitostně (párkrát do roka)

8. Vaše přibližná spotřeba vína

- Méně než 1 l/měsíc (5x2dcl)
- Přibližně 1–2 l/měsíc (5 - 10x 2dcl)
- Přibližně 2–4 l/měsíc (10 - 20x 2 dcl)
- Více než 4 l/měsíc

9. Kolik jste ochotni zaplatit za láhev kvalitního vína?

- do 100 Kč/láhev
- 101–200 Kč/láhev
- 201–350 Kč/láhev
- 351–500 Kč/láhev

- 501–1000 Kč/láhev
- více než 1001

10. Jaký druh vína většinou preferujete?

- Bílé
- Červené
- Růžové
- Šumivé

11. Jaké víno preferujete dle obsahu cukru?

- Suché
- Polosuché
- Polosladké
- Sladké

12. Je pro Vás důležité, aby Vám víno chutnalo? (jak moc se necháte ovlivnit názorem ostatních)

- Ano, vždy se nechám ovlivnit
- Ano, někdy se nechám ovlivnit
- Ne, řídím se vlastním názorem

13. Kupujete/objednáváte víno, na které jste zvyklý/á, nebo jste ochotni ochutnat i něco jiného?

- Ano, jsem ochotný/á ochutnat i něco jiného
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne, nejsem ochotný/á ochutnat něco jiného

14. Studujete pozorně etiketu vína při jeho nákupu/objednávání v obchodě/restauraci?

- Ano, studuji
- Ano, ale jen při koupi pro někoho jiného

- Ano, ale jen při objednávání v restauraci
- Ano, ale jen při nákupu v obchodě
- Nestuduji etiketu

15. Kde víno nejčastěji nakupujete?

- Vinotéka
- Supermarket
- Osobně u vinařů
- Online
- Jiné:

16. Dáváte přednost tuzemským nebo zahraničním vínům?

- Dávám přednost pouze tuzemským vínům
- Dávám přednost tuzemským vínům, ale občas i zahraničním
- Dávám přednost pouze zahraničním vínům
- Dávám přednost zahraničním vínům, ale občas i tuzemským
- Nezáleží

17. Znáte/kupujete Portugalská vína?

- Ano znám a kupuji
- Ano znám, ale nekupuji
- Neznám ani nekupuji

18. Znáte i jiná portská vína než známé Portské víno nebo víno Madeira (těžká, sladká, červená vína)?

- Ano
- Ne

19. Pokud portugalská vína kupujete, preferujete jejich nákup více než jiných zahraničních vín?

- Ano

- Ne
- Nekupuji

20. Pokud ne, která jiná zahraniční vína preferujete? (Uveďte prosím zemi, případně název vína)

21. Ovlivnila situace s COVID-19 obecně Váš výběr/spotřebu vína?

- Ano
- Ne

22. Pokud ano, k jakým změnám došlo?

- změna množství spotřeby
- zvýšení/snížení preferované ceny
- změna preferovaných druhů vína
- změna preferované země původu vína
- Jiné:

23. Preferovali jste během COVID-19 tuzemská nebo zahraniční vína?

- Tuzemská
- Tuzemská, ale takto to bylo i před COVID-19
- Zahraniční
- Zahraniční, ale takto to bylo i před COVID-19
- Nezáleží mi na původu vína

24. Jak případně podporujete tuzemská vinařství?

- Nákupem tuzemských vín
- Vinnou turistikou
- Návštěvou vinobraní
- Návštěvou vinaře napřímo - např. návštěva vinných sklepů
- Nepodporuji
- Jiné:

25. Byl/a jste někdy na dovolené zaměřené na víno? (vinná turistika)

- Ano, jednalo se o tuzemskou dovolenou
- Ano, jednalo se o zahraniční dovolenou
- Ne

26. Pokud ano, o jakou vinařskou oblast/místo se jednalo?

27. Pokud cestujete do zahraničí, dáváte přednost regionálním vínům?

(např. návštěva Portugalska – vína portugalského původu)

- Ano
- Ano, ale pouze pokud víno znám
- Ne

Sociodemografické otázky

28. Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena
- Nechci uvést

29. Vaše věková skupina?

18–25 let

26–45 let

46–65 let

66 a více let

30. Vaše bydliště?

- Praha a blízké okolí
- Středočeský kraj
- Jiné:

31. Váš hrubý měsíční příjem?

- méně než 18 000 Kč
- 18 000 - 25 000 Kč
- 26 000 - 35 000 Kč
- 35 000 - 50 000 Kč
- více než 50 000 Kč